

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Dori Rasmussen

FARMOR FORTÆLLER

Dori Jung, født 1865

TILEGNET
MINE BØRNEBØRN
IDA OG UNA

Udgivet med støtte fra
KONG FREDERIK
og
DRONNING INGRIDS FOND

F O R O R D

Det maa have været en dag under Anden Verdenskrig, da Danmark var besat af tyske tropper, at min Moder kom til mig og sagde: "Hør Steen, nu maa du se at finde paa noget, jeg kan bestille." Hun nærmede sig firs-aars alderen og havde hele sit lange liv været meget aktiv. Nu var hun saa heldig at have faaet en bolig i et plejehjem "Caritas", som Frimurerne havde oprettet herude i Rungsted ikke langt fra det sted, hvor jeg boede med min kone og vore to døtre Ida og Una. Min moder havde levet et arbejdsomt liv lige fra hun som en lille pige i børnehave-alderen fik lov at være med, naar hendes ældre søskende fik privatundervisning i hjemmet. Da hun havde naaet den normale skolealder - 6 aar - kunne hun baade læse og skrive, saa hendes forældre fandt det overflødigt at holde en privat lærerinde til det fremmelige barn, der hverken fik legetøj i form af dukker eller dukkehus. Hun havde hele den store landejendom som sin legeplads, og beboerne, baade dyr og mennesker, blev hendes læremestre og kammerater. Hendes fader kunne stille hende opgaver som f.eks. da hun var en halv snes aar at skulle sørge for gaardens høns og ænder. Hendes moder lærte hende at tale og skrive tysk. Hun fik i en ung alder stor interesse for Heinrich Heines poesi og bevarede den hele livet. Hendes verden blev udvidet til ogsaa at omfatte købstadens liv. I Horsens havde hun familiemedlemmer i det velstaaende borgerskab. De kom om sommeren paa besøg paa gaarden, holdt sommerferie der, og inviterede de landlige slægtninge til at nyde godt af købstadens forlystelseliv, teater og koncerter.

Naar min Moder nu kom og bad om at faa noget at bestille, var det oplagt for mig, at hun skulle slutte et langt og virksomt liv med at skrive sine erindringer. Hun var en mageløs fortæller,

der elskede at komme og fortælle sine to børnebørn Ida og Una om sit virke og sine oplevelser, og hun greb straks idéen med at skrive.

Hun glædede sig over at have et "arbejde" at passe, og jeg tror helt bestemt, at hun ved nedskrivningen og genoplevelsen af barne- og ungdomsaarene havde mange gode timer.

Jeg selv, min kone og vore børn har efter min moders død i 1949 ofte glædet os over disse erindringer. Ved at genlæse dem for nylig har jeg fundet, at der udover de private skildringer er saa gode iagttagelser og beskrivelser af livet paa landet og i købstaden for mere end 100 aar siden, at det kunne interessere en større læserkreds.

Rungsted, marts 1990

Steen Eiler Rasmussen

H Ø R R E N

Jeg husker ikke saa nøje i hvilken Maaned Hørren blomstrede, men det var gerne en smuk varm Sommerdag, at min Moder tog min lille Barnehaand i sin og sagde, "I Dag tror jeg Hørren blomstrer," og saa gik vi ud ad Porten, hvor Porthunden stod i sin Lænke og vist gerne vilde have været med; men Trofast var vænnet til Skuffelser, den kendte sin Pligt, den skulde gø, naar der kom Fremmede til Gaarden; og saa snurrede den sig tre Gange om sin egen Hale og gik ind i sit Hundehus, lagde sig med Hovedet paa Forpoterne, og lod som den sov, men kom der en næsvis Høne og vilde tilliste sig en Brødskorpe eller lignende, den havde gemt i sit Ædetrug - Vov! saa var den der, den skulde dog nok vise, at den havde Ejendomsret saa langt dens Lænke naaede. Men Mor og jeg gik videre henad en smal lille Marksti gennem Kornmarker, hvor Kornet var ved at "skride", og jeg lod min lille Haand glide henover de bølgende Aks, det var saadan en morsom kildrende Fornemmelse, som naar jeg strøg min gamle graa Kat "Tulte" mod Haarene, hvad den ikke kunde lide. Saa kom vi forbi vores ældste og mest betroede husmand Søren Kronborgs Hus, hvor Konen stod i Døren og raabte med sin skingre Stemme, "Naa, se kuns dog, saa har vi Sommer, naar Fruen og den bette Pi'g er paa Vej til Hørren - ja, den staar skøn i Aar." Den samme Stine sagde, at hun kunde høre paa Middagsklokken nede paa Gaarden "Stenkær", min Fødegård, om den ringede - Vælling og Grød eller "Sup" med Kløser - hun adlod kun den sidste Kalden og fik altid sin Portion med, Suppegryden var jo stor. Og saa vandrede Mor og jeg endnu et Stykke Vej, og saa kunde vi skimte Hørren, som Digteren Johannes V. Jensen sammenligner med et Stykke blaa Himmel, der er falden ned paa Jorden, eller smaa spæde Børns blaa Øjne, begge Sammenligninger passer godt - alt det tænkte jeg ikke paa, for jeg var kun en

lille pige, der var ude at gaa med min Mor, og saa fandtes der slet ingen Sammenligninger. Og Mor fortalte sin lille Pige om Hørrn, der blev til de lange Bredder af det fine Hørlærred der laa paa Bleg paa Toften neden for Gaarden, og hvor jeg om Aftenen fik Lov at gaa med Malkepigerne ned og se dem samle det sammen. Ved hver Ende af det endnu ublegede Lærred satte de sig pladask paa Enden - strakte Benene ud og trak det sammen i en halv Meters Bredde - den Gang var det Alen - og saa sang de deres lange traurige Kærlighedssange, hvoraf "Paa blomsterklædt Bakke stod Hjalmar saa taus", var den mest yndede; med sine 27 Vers kunde den godt holde ud til Lærredet var samlet sammen paa deres Skød. Hørrns Tilberedelse kan jeg ikke huske, men min Søster, der er fem Aar ældre, har fortalt mig om det, hvorledes der blev gravet et Hul i Jorden - tændt Ild, og naar det glødede klart og jævnt, blev der lagt Stænger derover, og der bredtes saa Hørrn ud og tørredes; bagefter blev den heglet og skættet med særegne Apparater. Af Affaldet der hed Blaar - deraf vel sagtens "putte Blaar i Øjnene" - blev spundet og vævet Blaagarnslagner - et simplere Stof, der brugtes til de mange Folkesenge. Jeg tror det var ligesaa stærkt Stof, men ikke saa behageligt, som det glatte kølige Lærred af Hør. Væve havde vi ikke paa Gaarden, men der var altid en Husmand eller Husmandskone, der var betroet det Hverv. Derimod sad alle Pigerne de korte Vinterdage og de lange Vinteraftener og spandt Hør, Uld og Blaar. Først Klokkeren 9 satte de Rokkehjulet i Staa og havde saa en Time til at rette Ryggen i. Moder kunde selv hverken spinde eller væve, men hun var dygtig til at bedømme Arbejdet, og alle hendes Undergivne bøjede sig for hendes Kritik. Den Gang forstod jeg ikke tilfulde at bedømme Moders Administrationsevne, jeg var jo kun en lille Pige, der tog alt som en Selvfølge - men senere har jeg ofte beundret hende, naar jeg tænker paa, at hun, der var Datter af en Storkøbmand, Konsul

Jens Jacob Thykær Bang i Horsens, var opdraget til at brodere og sidde paa Forhøjning og se paa den brede Søndergade i Horsens, saa var det forbavsende, hvor hurtigt hun havde tilegnet sig en Landmandskones Stilling, der jo var ganske anderledes mangeartet end i vore Dage, og dog maa det have været dobbelt svært, naar man tænker paa unge Pigers Opdragelse paa den Tid - ingen Gymnastik, ingen Sport, intet fysisk Arbejde - det ansaas for ufint i de saakaldte dannede Klasser - derfor blev Datidens unge Kvinders Fysik forsømt, den sov Tornerosesøvn i hundrede Aar. At dette sved til min gode Mor, er der ingen Tvivl om. Noget strængt Arbejde saa jeg hende aldrig udføre, men hun var altid til Stede, og saa det gik rigtigt til; saaledes mindes jeg en kold Vintereftermiddag, hun sad nede i den halvmørke Kælder, ved de store Saltkar, hvor Juleslagtingen blev nedsaltet. Moder sad paa en Stol og betragtede hvert Stykke, Søren Kronborg lagde ned - det var meget koldt. Paa en Gang hørte jeg Søren udbryde: "A trouer te Fruen svimer," og paa sine senede stærke Arme bar han Mor op i Varmen, hvor hun hurtigt kom sig; naar hendes hænder døde, det vil sige blev kolde, besvimed hun - Følgen af den forfinede Opdragelse. Jeg kunde ikke lide den fæle kolde Kælder efter den Tid.

Naar jeg nu er begyndt med Hørren, maa jeg ogsaa fortælle lidt om Ulden. Der var noget hyggeligt gemytligt ved Ulden i Modsætning til det fine stive Hørlærred, man mærkede Forskellen paa Plantestoffet og det animalske bløde Uldstof, der kom fra de skikkelige Faar.

Tidligt i Foraaret Marts-April fødtes de smaa Lam, hvert drægtigt Faar fik eet eller to Lam; hændte det nu at Moderen døde, eller der ikke var Mælk nok til to Lam, maatte man kunstigt opføde det lille Lam med Komælk fra et Dæggehorn - det var et Horn af en Ko eller Kvie, og det pattede Dyret paa. - Forøvrigt det samme System, hvormed man opflasker et lille Barn.

Et saadant lille Lam kaldtes et Dæggelam - det havde sin egen lille Kurv i en lun Krog i Køkkenstuen, og det fulgte troligt den Person, der gav den Mælken. Det var naturligvis en herlig Legekammerat for en lille Pige, der dårligt kunde følge med i de store Søkendes Leg. Senere lærte jeg selv at dægge Lam, ja, selv smaa Grise blev stundom overladt til min Omhu. Følgen af det var, at jeg næsten aldrig kan mindes, at jeg har leget med Dukker. Paa saadan en Gaard var der altid levende Væsner, der fangede min Interesse mere end de døde ubevægelige Dukker. Men senere paa Aaret naar Vejret var mildt, blev Faarene vaskede - en større Renselsesproces i Sæbevand - og bagefter skyllet i rent Vand. Naar Ulden var tør kom Klippingen. De store stærke Malkepiger bandt de stakkels Faars Ben, to og to sammen, med deres flettede Strømpebaand, væltede dem rundt paa Grønsværet og begyndte Klippingen med, hvad jeg syntes var et skrækeligt Instrument af en Uldsaks. Bag efter stod de stakkels Dyr og rystede som en Skønjomfru, der er berøvet sit dyreste Klenodie - de frøs og brægede og saa mere dumme ud end sædvanligt. - Jeg kunde ikke lide Faareklippingen og fandt det nærmest Dyrplageri, men senere indsaa jeg jo nok, at Moder ikke kunde lave de dejlige varme trøjer, Strømper og Kjoler til os, naar hun ikke havde Faarenes varme Uld. Og saa var der jo det Gode, at Ulden voksede hurtigt ud igen; en Maaned efter var Faarene finere at se paa end før Klippingen - men at det stakkels Dyr ikke fik Lungebetændelse eller lignende, har jeg' aldrig kunnet forstaa. Først i de lange Vinteraftener blev Ulden kartet, det var ikke svært, jeg lærte det hurtigt nede i Borgestuen hos Pigerne - spinde var sværere. Hvor mange Rokkesnore mon jeg fik i Uorden, inden jeg kunne spinde Garn til mig selv? Moder lod Væveren lave Hvergarns Kjoler til os; uopslidelige og lidt stive og struttende, vi holdt ikke saa meget af dem, men saa fandt Mor paa at forfærdige Tøjet af rent Uld - Hvergarnet var halvt

Hør - og det blev mere som blødt Klæde, men ogsaa det var meget stærkt og syntes os Børn at kunne vare i hundrede Aar. Da jeg første Gang havde saadan en helulden Kjole paa til Horsens, hvor al Moders Familie boede - sagde min yngste Mosters Mand, Onkel Waagepetersen, "Goddag min lille Klæde-Vadmæl-Hvergarmspige." Han anede ikke hvor dybt han saarede mig, naar jeg saa rundt paa de Horsenskusiners fine Købekjoler. Hvad ved i Grunden de Voksne om Barnets Følelser? Hvor ofte hører man ikke "Den lykkelige Barnetid uden Sorger." Nej! Barnet har mange Sorger, der rammer dybere end man tror. I det mindste følte jeg mig ofte knuget af Ting, som man naar man er ældre og kan reflektere over dem, overvinder.

Sommeren havde mange fornøjelser; een af de bedste var, naar Mor en smuk varm Aften ved 6 Tiden sagde, "Vil I med ud at fange Krebs?" Jeg tror næsten det var den eneste Sport Moder drev. Havde vi intet ferskt Kød, blev Drengene sendt i Jordbærbedet for at fange nogle Frøer, der ogsaa var gode til det Brug. En Stang med en Snor, i hvis Ende Frøen hang og saa en Ketcher samt en Spand til at bære Krebsene hjem i, var alt hvad der behøvedes, Naar Krebsebe bed godt, kunde vi i Løbet af en Timestid have Spanden fuld, og forlod Mergelgravene med den lækre Fangst og ilede hjem til Gaarden, for at Kokkepigen Hanne kunde tilberede os det lækre Aftensmaaltid, der unægtelig smagte bedre end den Mælkegrød, vi plejede at faa til Aften.

Mor har fortalt mig, at i 1864 da Tyskerne var trængte op i Jylland og stundom var i længere Tid indkvarterede paa Stenkær, fik de ogsaa Smag paa de gode Krebs og fangede dem i Massevis. Dette ærgrede Mor, der var bange for, at de ganske vilde udrydde hendes gode Dyr - hun aftalte da med Hanne, at hun skulde koge Tyskernes Krebs i det samme Brakvand fra Mergelgraven, som de bar dem hjem i. Som sagt saa gjort - Tyskerne spyttede og bandede og kunne ikke

forstaa hvorfor Krebsene paa een Gang smagte saa nederdrægtig lerede og væmmelige - de spurgte Moder, der paa sit udmærkede Tysk og med uskyldig Mine forklarede dem, "at paa denne Aarstid smagte Krebsene altid daarligt." Saaledes frelste Mor sine Krebs fra Udryddelsens Vederstyggelighed og narrede Tyskerne, der ellers har Ord for at være saa kloge. Moder talte, som ovenfor omtalt, Tysk som sit Modersmaal. I hendes Morfars, den gamle Læge Michish's Hjem, hvor hun kom meget, som det ældste Barnebarn, taltes mest Tysk, da Oldefar havde studeret ved Kieleruniversitetet - hans Far igen var kommen fra Polen til Tyskland, man sagde han var en polsk Adelsmand, der paa Grund af en Duel maatte flygte til Tyskland - mon? Mor havde ogsaa gaaet i tysk Skole, hos en Mamsel Hahn i Horsens; sikkert en stræng Skole, men hvor de sandsynligvis har faaet en del Kundskaber banket ind i Hovedet - særlig Sprog. Denne Moders Færdighed var en Gang i 64 nær kommen hende galt at staa. Hun var bleven gal i Hovedet over, at de tyske Soldater gik i Høsehøuset og tog Æg fra Rederne, og saa skældte hun dem ud for Tyveknægte, Rakkerpak, verdammte Kerls u.s.w. Saa kom Officererne til, og da de hørte denne rivende tyske Ordstrøm, troede de Moder var Hamburgerinde og Landsforræder. Hun skulde til Rendsborg - heldigvis stoppede de op i Horsens, hvor Borgmesteren vidnede, at hun var en god dansk Borger; saa slap hun med Skrækken den Gang, og bag efter lærte hun at skælde ud paa Dansk - det forstod de ikke. Den før omtalte Kokkepige, der narrede Tyskerne med Krebsene, faldt alligevel for de "blanke Knapper". En ny afdeling af tyske Soldater, der kun var indkvarteret nogle faa Dage, udviste som altid, at Amor kender ikke til Nationalitet; een af Soldaterne vandt Hannes Hjerter, og det til trods for, at han ikke kunde eet Ord Dansk, og hun ligesaa lidt Tysk; Fader fandt denne Forlovelse besynderlig, og interPELLerede Soldaten. Denne smilede og sagde: "Ach! Ich weiss es nicht, Herr Jung -

die kleine Hanne sagt immer Nein." Jeg tænker ikke Fader blev mere klog over "Amors Genistreger" efter den Forklaring.

Alle disse Historier fik jeg, der var født i 1865, som lille Barn, især naar jeg var forkølet og skulde ligge i Sengen i de kolde Vintre; havde jeg ikke Feber, kunde jeg godt taale Tyskerkrigen. Den Historie jeg holdt mest af, var om den unge østrigske Officer, som længe var indkvarteret hos mine Forældre. Han var saa ked over at være tvunget til at gaa med - han var saa elskværdig, lidt melankolsk, saa mine Forældre, der selv led under Krigens Byrder, betragtede ham næsten som en Ven, og gjorde alt for at opmuntre ham; saaledes tog de ham med dem paa Besøg hos Venner og Naboer. En Aften var han med dem i Lundum Præstegaard; ude i Entréen laa en Pistol - Officeren troede ikke den var ladt - greb den og sigtede for Spøg paa Mor; hun sagde Fy, og slog til den med sin lille faste Haand, idet samme for en Kugle ind i Dørstolpen, og Officeren laa knælende for Moders Fødder. Bag efter spurgte de ham, hvad han vilde have gjort, om han havde ramt Mor. "En anden Kugle vilde da have ramt mit Hjærte," svarede han. Det forekom mig dejligt, men paa den anden Side gøs jeg ved Tanken om den Fare Moder havde været udsat for, og jeg med. Var hun blevet skudt i 1864 var jeg aldrig bleven født - saaledes lærte jeg tidligt, at vort Liv afhænger af Tilfældigheder fra Vuggen til Graven, saa jeg blev meget tidlig lidt af en Fatalist, skønt jeg ikke vidste hvad det var.

"I Dag har Du lidt Feber," sagde Mor, "saa kan du ikke taale at høre om Krigen, saa skal du høre lidt om "Prinsessen"; det var det allerdejligneste, Prinsessen var Frederik d. VII's Moder, Prinsesse Charlotte Friedericke, der var forvist til det skumle Palais, der laa paa Torvet i Horsens. Hun blev min Barndoms Eventyrprinsesse, og jeg digtede selv videre paa de smaa Episoder Moder fortalte mig. Oldefar, den gamle Læge Michish, var hendes Livlæge, og Premierlieutenant Falkenberg, der var for-

lovet med min Grandtante Frøken Thea Michish, blev, som de andre Officerer af Horsens Kyrraséer, tilsagt til hendes Hof-fester, til liden Glæde for de unge Fruer og Troloveder, der ikke kom med og temmelig sikkert anede, at det gik lystigt til. Det var jo ikke meget, at en Mor kunne fortælle sin lille Pige om den meget omtalte Prinsesse - Men naar hun fortalte om, at Prinsessen ikke, ja aldrig maatte se sin Søn, den vordende Konge Frederik d. VII, syntes jeg det var saa stygt, saa haardt for den stakkels Prinsesse, ogsaa at hun havde saa faa Penge, at hun altid maatte laane hos de Horsens Borgere, saa kunde jeg godt græde, men hemmelig og stille Barnegraad, for min Barndoms Eventyrprinsesse.

Mange Aar efter læste jeg en Bog, Forfatteren Svend Leopold havde skrevt "Prinsesse Charlotte Friedericke". Jeg saa, at han i sin Bog havde høstet Erfaring af de samme Kilder, der i mange Aar gik fra Mund til Mund paa Horsenseggen - han var selv fra Vejle, hvor han Fader ejede Hotel Royal. Dog syntes jeg, at han paa visse Punkter var for haard mod min Barndoms Eventyrprinsesse. Jeg skrev et Brev til ham, og fik straks sendt hans Bog med Dedikation og et venligt Brev, hvorfor jeg kort takkede. Stor var min Overraskelse, da samme Forfatter ca. 15 Aar efter aflagde mig en Visit med den Motivering, at han tilfældig havde fundet mine Breve - som jeg forlængst havde glemt - og at det pludselig var slaet ned i ham, den Dame maa og vil jeg lære at kende. Hvor skal man være forsigtig med at skrive Breve, især til Forfattere!

I min Barndom havde Børn ikke saa mange Underholdningsmidler som nu, meget faa Billedbøger, slet ingen Billeder i Aviserne, og med Legetøjet var det heller ikke meget afvekslende, men vi havde en stedlig Fabrikant, nemlig Niels Træskomand. Han lavede de dejligste Heste til os. Jeg mindes ham, naar jeg ser Kaj Bojesens Legetøj. En Træskomand maatte altid have

godt fast Træ, saa alt hvad han lavede var glat - eller "snøgt" som Almuen sagde. Saa malede Niels dem sorte, brune eller røde som de rigtige Heste, og det var dejligt Legetøj for min Bror Theodor og mig, der havde meget at gøre med at passe dem. En Gang havde vi tilsammen 32 Heste, der skulde fodres, vandes og røres hver Dag, ja, en Sommer byggede vi endog en Stald til dem, af Mursten vi selv lavede af Ler, som Mor en Dag med Forfærdelse saa jeg kørte over Gaarden med i min fineste Silkekyse - Transporten blev sikkert hurtigt afbrudt og erstattet med en Genstand af nogen mere Soliditet.

Sommertiden var herlig for os Børn paa en Gaard, hvor hver Uge bragte stedse tilbagevendende Fornøjelser Aar efter Aar. Vi havde en lille Nordbag (Hest) paa hvis Ryg jeg red fra jeg var to Aar - det var ellers mine Brødres Hest, men min ældste Broder Johannes, der var 8 Aar ældre end jeg og som altid var saa god mod sin lille Søster, førte den i Tøjlen og passede paa, at jeg ikke faldt af. Saa havde vi ogsaa alle de andre Gaardens Dyr, der vrimler rundt ude og indenfor saadant et Landbrug - men der var een vi var bange for, og det var Gaardens store gamle Tyr, naar den stod og stampede i Jorden, prustede og brølede med denne underlige dybe Strubelyd, da flygtede vi, og Søren Kronborg sagde: "Nu er a Tyr olm." Vi vovede os da ikke i lang Tid ud paa den Side af Gaarden, hvor Tyren var tøjret, for vel havde den Ring i Næsen og solidt Jerntøj med dito Tøjrpæl, men alligevel kunde det hænde, at den i sin bestialske Vrede sled sig løs, og Ve da den der kom i dens Vej; nej, det var nu mere betryggende, naar den stod og tyggede Drøv inde i den skumle Kostald.

En dejlig Frugthave var der til Stenkær, især mindes jeg, at der var saa mange Kirsebærtræer, der ved Midsommer svulmede med Bær, som hverken Stærene, de Horsens Fætre og Kusiner eller vi selv kunde faa Bugt med, det var en Rigdom, som vi syntes aldrig kunde faa Ende.. Det fik den dog, men afløstes af

Jordbær, Stikkelsbær, Ribs og tilsidst Æbler og Pærer og Blommer. Jeg tror Naturens Overflod gav os alle de Vitaminer vi trængte til for hele Aaret. Forøvrigt kendte man ikke til Bekymring for den Slags Ting. Vi levede meget nøjsomt og sparsommeligt. Grød, Vælling og Øllebrød var Hovedretterne. Kun eet stort Sigtebrød om Ugen, aldrig Franskbrød. Paalæget var røget Faarelaar, Spege- og Rullepølse og Ost paa tykt Rugbrød. Sukker blev der sparet meget paa, det var dyrt i de Tider, hvor de endnu ikke havde lært at dyrke Sukkerroer, men skulde importere det fra St. Croix. Te og Kaffe var ogsaa Luksusartikler, der blev sparet meget paa. Jeg tror heller ikke Kvaliteten var videre god, jeg drak aldrig Kaffe, før jeg var tyve Aar.

Hele Sommerferien havde vi fuldt op af Gæster - mest min Moders Slægt fra Horsens. Mine tre Mostre var alle gifte og boede i Horsens. Mine respektive Onkler, hvem jeg som Barn var meget angst for, saa saa strænge ud; senere lærte jeg, at de ikke mente noget med det - det var Datidens Facon for ærværdige Fædre. Der var Apoteker Helms, fra det gamle Apotek paa Søndergade i Horsens, der var gaaet i Arv i flere Slægtled, et Slags Dynasti, med skiftende Fornavne, Jacob og Adam, de var alle præget af store Næser og Fødder og med daarlig Gang. Min Moders tredie Søster var gift med Konsul A. Crome, bedre kendt fra Firma-Navnet "Crome og Goldschmidt" - Horsens Tugthusfabrikker. De havde den geniale Idé at faa Tilladelse til at faa den billige Arbejdskraft af Fangerne fra det store pompøse Tugthus. Det har nok været Goldschmidt der har haft Idéen, og min stive Onkel, der stammede fra Lübeck, har udført den. Han var en mærkelig Mand, den samme Onkel Crome, meget høj og mager, de kaldte ham i Horsens for "Holger Danskes Spadserestok", meget formel, men sikkert en dygtig Forretningsmand, der har forstaaet at tjene Millioner; min Moster var forlængst død, og hun har sikkert været hans

store Kærlighed. Han talte ofte om hende, og læste gamle Stambogsvers op for sin Datter Christel og mig. En Dag sagde han: "Christel, Du ligner din Mor, men du er ikke saa køn som hun! - Dori, Du ligner din Mor, men Du er kønnere end hun." Jeg følte mig meget stødt paa min Moders Vegne. Jeg mindes min Onkel Crome, naar han om Sommeren gæstede os. Han holdt af at gaa efter Tørvevognene ud til den store Mose, der laa en halv Mil fra Gaarden; vi Unger sad paa Vognen ud dertil. Ude i Mosen stolprede han rundt, følte paa Tørvene, og vandrede saa bag efter Lasset hjem - faldt der en Tørv af Vognen, bukkede den rige Mand sig og tog den op, intet maatte gaa til spilde; sikkert et betegnende Karaktertræk hos ham.

Min Moders yngste Søster var gift med en Waagepetersen, en fuldstændig Kontrast til de to andre Onkler. Han var yngste Søn af den kendte rige Vinhandler Waagepetersen i København. Han havde haft et Ølbryggeri først i Randers, og derefter i Horsens, men fik meget hurtigt sin store Arv sat overstyr. Han var meget svær, meget lad og meget gemytlig. Vi Børn elskede denne morsomme Onkel, der efter en Gigtfeber i mange Aar sad lænket til sin Stol. Han havde ikke Energi til at stritte mod Sygdommen.

I hver af disse Hjem var der otte Børn og selv var vi fem. De kom i forskellige Hold i Sommerferien i mit Hjem, og da var der Liv og Lyst. Jeg har ofte tænkt paa, hvor ganske anderledes Livet var for Børn den Gang end senere. Alle Herregaarde, Proprietærgaarde og Præstegaarde var fyldt med Slægtens Børn og Ungdom fra Byerne. Der kendtes ikke Badehoteller eller Pensionater, men det var sikkert meget sundere at udvikle sig under de enkle Forhold paa en Gaard end at sidde ved Table d'hôte paa et Hotel. Undertiden, naar der var meget travlt, maatte vi Alle hjælpe til med Frugtplukning og lignende; om Aftenen fik vi saa til Belønning en Æggesnaps, som vi selv rørte, og da gjaldt det om, hvem der kunde faa den størst.

Der var et ualmindeligt godt Sammenhold mellem min Moder, der var den ældste og den livligste, og hendes Søstre; - jeg mindes aldrig, der har været Uoverensstemmelse eller Mislyd mellem dem, skønt deres Kaar var meget forskellige. Ordet Penge blev aldrig nævnt i deres Hjem, de hjalp hinanden paa en saa fin og diskret Maade, at vi Børn aldrig mærkede nogen Forskel.

Til Gengæld for Sommerophold kom min Søster Louise og jeg om Vinteren ind paa det gamle Apotek, hvor jeg nød den gode, og som jeg syntes, meget fine Kost. Der var ingen smalle Steder, dejligt Franskbrød med fint Paalæg o.s.v. Til Middagen Kl. 2 og Aften Kl. 7 var vi som oftest ca. 20 til Bords, da hele Personalet fra Apoteket spiste med. Det var i den gamle Patriarkalske Tid, men det gjaldt om at sidde stille og spise pænt, ellers vankede der et manende Blik fra Onkels strænge graablaa Øjne.

Uden for Maaltiderne levede vi vort eget frie Liv paa det gamle Apotek med den dejlige krydrede Lugt. I den store Gaard, hvor Laboratoriet laa, og hvor det gjaldt om at holde sig gode Venner med Laboranten, vankede der baade Chokolade, engelsk Lakrits og herligt syltet Ingefær i store Bojaner, de sidste opbevaredes dog i Materialkælderens, hvor man ogsaa, dersom man stod højt i Gunst, kunde faa Adgang. Saa var der paa den anden Side Gaarden en Havestue og en yndig Have, hvor der lige udenfor var en temmelig stillestaaende Aa, hvor vi havde mange Slags Løjer. Min Fætter Otto og hans lidt ældre Broder var mine bedste Venner. Vi var jævnaldrende, og de førte den lille Kusine ind i alle det gamle Apoteks Mysterier. Alt dette fortæller jeg, for at man kan se det Milieu, jeg voksede op i.

For mine ældre Søkende blev der holdt Huslærer eller Lærerinde, og da Moder havde meget at varetage i det store Hjem, blev jeg allerede i 3 Aars Alderen sat over i Skolen ved et lille Bord i det ene Hjørne. Jeg maa vel nok have været, hvad man

kalder et lærenemt Barn, for jeg kunde baade læse, skrive og regne, da jeg var 5 Aar, uden at jeg mindes, at det voldte mig nogen Anstrængelse. Foruden mine tre Brødre og min Søster gik der en Dreng, Nicolai Helms fra Gedvedgaard, i Skolen; jeg mindes ham som en stor god, lidt klodset Dreng, der en Gang gjorde mig den Tjeneste at løse en Knude paa mine Buksebåndler - Ak! disse upraktiske Båndler voldte megen Besvær, naar man skulde skynde sig! Mange Aar efter traf jeg min Skolekammerat, og jeg kunde ikke lade være med at tænke paa denne for mig pinlige Situation, som han reddede mig ud af. Mon han huskede det? Næppe! men en lille Pige glemmer ikke saa let en Venskabstjeneste i en saa delikat Situation.

Af mine Forældres Omgangskreds mindes jeg bedst en Fabrikant Fischers fra Vestbirk. Fruen var født Bahnson, en kusine til den senere Krigsminister J. Bahnson, der lignede en Jætte. Fischer selv var en lille spinkel Mand, der vist oprindeligt var begyndt som Fotograf - men genial som han var, gik han en Dag langs med Gudenaalen, og da han kom til et Sted, hvor der var et stærkt Fald, sagde han: "Her skal min Fabrik ligge." Som sagt saa gjort, han oprettede en Klædefabrik først med 6 Arbejdere om hvem Moder fortalte, at naar Gæsterne havde spist til Aften, kom de 6 bluseklædte Arbejdere ind og spiste bag efter - Tegn paa de Tidens Rigelighed.

Fabrikken voksede hurtigt op, tilsidst var der 100 Arbejdere. Paa det Tidspunkt har de næppe bispist dem om Aftenen. Fischer naaede at blive en velhavende Mand. Naar de besøgte mine Forældre havde de ofte smaa Gaver med til os Børn, saa vi var altid glade, naar vi saa deres Vogn rulle ind i Gaarden.

Og saa var der "Urup", hvor Baron Gyldencrones boede, der var jeg en Gang paa Afskedsvisit, da vi flyttede fra Egnen. Da Baronessen kysede mig til Afsked, syntes jeg det var noget saa dejligt at blive kysset af en saa fin Dame. Forøvrigt var de

vist saa ligefremme og elskværdige, som det hører sig til i den Slægt. Paa "Petersholm" boede en Proprietær Momberg. Fru Momberg var meget smuk, hvad jeg som lille Pige allerede havde øje for. En Aften, da jeg var derovre med min Moder, havde Fru Momberg slynget et højrødt Silkeshawl om sine Skuldre, det stod saa smukt til hendes sorte Haar og stolte Skikkelse, at jeg tænkte, "saaledes maa en Dronning se ud". Hr. Momberg var en spinkel Mand med et ubehageligt Ansigt, der saa ud, som lurede han efter at komme til at prygle en af Sønerne, af hvilke der var mange. Efter Folks Beskrivelse fik disse Børn mere Prygl end Mad. I det hele var det vist den almindelige Børneopdragelse blandt disse Jorddrotter, de brugte Ridepiskan, den de næsten altid havde ved Haanden; jeg tænker det var Reminiscencer fra Ridefogedtiden.

Inden jeg forlader Minderne om mit første Barndomshjem, er der nogle enkelte Personer, der træder særligt frem. Først den før omtalte Søren Kronborg, Faders højre Haand. Hver Morgen, naar jeg laa i min lille Seng i mine Forældres store Soveværelse, bankede det paa Slaget seks om Sommeren og syv om Vinteren paa Døren. Det var Søren Kronborg, der afgav sin daglige Vejrmedling. "A Vejerlaw er heisen et rigtig godt i Daw, Husbond." Hvortil min Fader ligesaa regelmæssig svarede, med en lidt søvngig Stemme: "Godt Søren, saa gaar I til Arbejde," og vendte sig beroliget om og sov videre. Med Sørens Ankomst slog min Befrielsestime, idet der kom et eller andet kvindeligt Væsen og bar mig, indsvøbt i et Tæppe, gennem den lange skumle Spisestue ned i den saakaldte Lille-Stuen, hvor jeg blev klædt paa. Naar saa Solen skinnede og Fuglene sang, kunde jeg ikke forstaa Søren Kronborgs obligate Vejrmedling "A Vejrlaw er et rigtig godt i Daw, Husbond." Bag efter har jeg tænkt mig, at denne gode trofaste Sjæl har kendt sin Husbonds Aversion imod at staa tidlig op, og derfor, som for at berolige Husbonden, og i Bevidsthed om, at han nok kunde klare

Le'delsen af Bedriften, havde udformet denne, i mit Barneøre, lidt ensformige Morgenhilsen, og som jeg, saa lille jeg var, fandt lidt falsk.

I den før omtalte Lille-Stuen sad paa Bordet Mikkel Skræder. Hvert Foraar og Efteraar syede han Tøj til mine Brødre. Det var en stor Adspredelse for mig, naar Mikkel arriverede, han kunde synge meget morsommere Viser end Malkepigerne, fortælle Historier og finde paa alle mulige Løjer. Saasom en Dag han havde taget min store graa Kat "Tulte" og sat den ind i vort store Dukkehus. Mikkel satte Taget paa, og stakkels Tulte kunde kun mjave ud af Vinduerne, og saa sang Mikkel - "Tulte var en Høne," meget misvisende, for det var jo en Kat. Og saa kaldte han den for "Prinsesse Pepita", Navnet paa en den Gang kendt fremmed Danserinde fra Dyrehavsbakken - jo, Mikkel fulgte med. Men jeg syntes nu nok Mikkels Munterhed gik for vidt og fik min Tulte frelst ud af Fangenskab og passede paa, at "Prinsesse Pepita" ikke for ofte kom i Mikkels Nærhed.

Det eneste jeg kan huske af Mikkelse Udseende er, at han havde store Blyringe i Ørene, et den Gang mere yndet end forskønnende Middel mod daarlige Øjne. Saa var det Middel at gaa med tre Kastanier i Lommen mod Gigt mindre iøjnefaldende. I det hele taget var der mange saakaldte Midler paa godt og ondt, megen Overtro og mange Spøgelseshistorier. Paa Stenkær var det særlig slemt, da en af de forrige Ejere havde taget sig selv af Dage, og derfor viste sig om Natten med sit Hoved under Armen. Jeg saa ham aldrig og har aldrig, trods det jeg har sovet i mange Spøgelsesværelser paa gamle jyske Herregaarde, set saa meget som en Anelse af disse Gengangere. Kan hænde de ikke viser sig over for en saa skeptisk Person som mig. Og dog var jeg ikke altid lige kæk, naar jeg for Eksempel kom ind i Soveværelset og saa Moders smaa Hjemmesko staa for Enden af Sengen og vidste hun var borte, da følte jeg mig saa ene og forladt; de skumle Stuer forekom mig som et

Fængsel, og jeg tyede hurtigt ud i Naturen, hvor jeg aldrig var bange for Ensomheden; og kunde jeg finde Stine, Søren Kronborgs yngste Datter, han havde syv, saa var min Sorg slukket. Stine passede Gaardens Gaaseflok. Hun var nogle Aar ældre end jeg og lærte mig mange Færdigheder, saasom at flette Kurve og Hatte af Siv. Kunde vi saa faa Gaaseflokken til at være skikkelige, ikke gaa i Kornet, men holde sig paa den Græstofte, der var tildelt dem, satte vi to smaa Piger os paa den blomstrende Grøftkant og bandt Kranse af Bellis og Hjærtegræs - Hjærtegræs var saa morsomt, det kunde aldrig være stille, men bevægede sig som vore egne smaa Hjærter. Men naar den store hvide Gase kom, strækkende Hals og hvæsende, blev jeg bange, men Stine havde en stor Kæp parat, og med den gjennede hun det gale Uhyre, saadan syntes den for mig, bort. En Dag var det nær gaæet os galt. Vi sad paa Grøftekanten ud mod Vejen, der gik til Vestbirk, i vor uskyldige Barneleg, med Blomster, Græs og Fandens Mælkebøtter, af hvilke sidstes Stilke vi lavede Ringe, ved at bøje dem ind i hinanden. Pludselig kom der en høj Gig med en Herre og Dame færende svingende mod os; kun to Tommer fra os fo'r den videre med Hesten i vild Galop, den var løbet løbsk, som man kalder det. Herren, der viste sig at være temmelig uduelig i at styre en Hest, var en Overlærer Bahnson fra Viborg lærde Skole, som det den Gang hed - Damen var hans Datter, der var Lærerinde for os Søskende. Frøken Bahnson var en meget naiv, for ikke at sige dum, ung Provinsdame. Da Moder spurgte, om hun ikke blev bange for den farlige Kørsel - der først blev standset af en behjærtet Bondekarl - svarede hun: "Nej, ikke det mindste, jeg syntes det gik saa flot." Undertiden er Lykken jo bedre end Forstanden. En anden Gang var der nogle Gæster hos os, og de talte om, at Maanen skiftede Kvartér og lignende. Paa een Gang udbrød Frøken Bahnson: "Gud! Fru Jung (min Moder) har vi

da ikke altid Maaneskin?" Moder svarede, lidt flov paa sin Lærerindes Vegne: "Nej, Frøken Bahnson, det ved De da nok." Frøken Bahnson: "Hvor skulde jeg dog vide det, i Viborg har vi jo faaet Gas!!" Saaledes var Datidens unge Damer, der blev sendt ud som Lærerinder i de mange Hjem, hvor Forældrene fandt deres Børn for gode til at gaa i Almueskolerne, der sikkert ogsaa var mindre opbyggelige og endnu mindre oplysende. Dog var de unge Seminarister, vi fik fra Gedved Seminarium, noget bedre, de kunde dog give os de elementære Kundskaber som læse, regne og skrive.

Sprog kunde de derimod ikke, der maatte Moder tage fat, mest i Aftentimerne. Tysk var hun dygtig til, Fransk nogenlunde, men hendes engelske Udtale var sikkert forfærdelig. Da en af mine Brødre som Voksen kom paa Handelsskole, sagde hans Lærer i Engelsk: "Hvad Fanden er det for en gammel Landsbylærer, der har lært Dig Engelsk." Min Broder vogtede sig for at sige, at det var hans Moder.

Jeg var jo yngste Barn og kommen en Del Aar efter mine fire Søsken, og var derfor naturligvis forkælet af mine Forældre, der bildte sig ind, at jeg var svag. Sommeren var min gode Tid, saa fik jeg Lov til at tumle ude - men naar Vinteren kom, maatte ingen Vind blæse paa mig, og i Stedet for at hærde mig, blev jeg buldret ind i Tøj og Tæpper, baaret ned i den varme Kostald - en mærkværdig Maade at indaande frisk Luft. Jeg led meget, baade fysisk og aandeligt, under denne Forkælelse, mine Søsken drillede mig, kaldte mig Kæledæggen, Skravkagen og andre smukke Øgenavne. Forældre burde altid tænke paa, at der ikke maa gøres Forskel paa Søsken, da alle Parter lider under det, ikke mindst den, der bliver favoriseret. Jeg var overbevist om, i Kraft af mine Søskenes Drillerier, at jeg maatte blive et forfærdeligt Umenneske, naar jeg en Gang blev stor. En stor Trøst var det for mig, da en ærværdig Præstekone en Dag sagde: " - at de forkælede Børn altid blev

de bedste Mennesker" - hun havde selv været meget forkælet!
Gudskelov, saa var der Haab for mig!

Naar jeg tænker tilbage, forekommer det mig at mine syv første leveaar har været lykkelige, med livet paa en Gaard, med mange Dyr og Mennesker, som jeg altid syntes var gode ved mig. Det er jo en kendt Ting, at i Erindringen bliver alle Livets Goder klarere og skarpere med Aarene, medens de onde afbleges som Tiden gaar. Jeg kunde tidlig læse, hvilket jeg havde lært som en Leg, det er mig umuligt at huske, af hvem, hvor og naar, jeg lærte det, ja, jeg kunde saamænd godt tænke mig, at jeg var født med den Færdighed, som andre maa slide haardt for. Dog kan jeg huske, at en af Huslærerne en Dag gav mig en Lussing, fordi jeg i Regning ikke hurtig nok kunde lære Reguladetri - da var jeg 5 Aar.

Paa samme Tid skulde mine Forældre til min Farbroder Christoffer Jung's, Organist ved Domkirken i Aarhus, Sølvbryllup. Til Trøst for deres Fraværelse fik jeg H.C. Andersens "Lykkepeer", som jeg læste med stor Interesse og Glæde. For nogle Aftener siden hørte jeg Fru Bodil Ipsen læse den op i Radioen, pointerende alt hvad Voksne kan forstaa paa en lidt slibrig Maade. Hvilken Forskjel fra da jeg læste den som lille Pige. Store geniale Digter H.C. Andersen, der skrev, saa den verdenserfarne Skuespillerinde og den lille 5 Aars Pige fik Udbytte deraf - hver paa sin Maade!

I 1872 da jeg var syv Aar gammel hændte der en Begivenhed, som gjorde en stor Forandring i min Tilværelse. Jeg var vel næppe gammel nok til at forstaa Dybden i de Bekymringer, der ramte mine Forældre, men jeg mærkede dog, at deres Tale var alvorligere, og at de drøftede Ting, som de helst vilde holde os Børn udenfor. Længe efter hørte jeg den virkelige Aarsag. Da mine Forældre giftede sig, levede min Morfar, Konsul Bang, som en meget velhavende Mand, og det var i Indforstaaelse med ham, de købte Stenkær med en ganske lille Udbetaling - min

Fader havde som yngste Søn kun 2000 Rigsdaler - min Morfar lovede at betale alle Renter og Skatter (en meget daarlig Maade for Unge at begynde paa). Efter Morfars Død troede de jo, at de skulde arve Penge, saa de kunde udbetale Gælden paa Gaarden. Men det gik desværre anderledes. - Efter Morfars Død blev det bestemt, at Mormor, Fru Lyna, skulde fortsætte den store Købmandsforretning, med en Bestyrer, Herr F. Mine to Onkler Helms og Crome skulde være Tilsynshavende. Herr F. med det fint klingende Navn var imidlertid disse to ærlige og skikkelige Forretningsmænd for durkdreven, han skal have benyttet sig af mange snu Handelstransaktioner, som f.Eks. at sælge Varerne under Indkøbsprisen for at faa en stor Bruttoomsætning, hvoraf han skulde have Procenter. Følgen var, at min Mormors Formue gik tabt, og hun maatte afstaa Forretningen.

Mormor husker jeg kun som en gammel, altid sengeliggende, af Gigt plaget Kone med et Par store smukke brune Øjne under den fine pibede Kappe. Naar jeg med min Moder besøgte hende, blev jeg, med mange Formaninger om at sidde roligt, sat op i Fodenden af hendes Seng. Det var just ikke det der morede mig mest, jeg var saa bange for at komme til at røre ved Mormors skrøbelige Lemmer; det hjalp lidt, at hun undertiden lavede Blomster af Papir og lignende Ting, som hendes stive Fingre kunde tumle med, men glad var jeg alligevel, naar jeg blev befriet af denne pinlige Situation. Naar jeg længe efter søgte at genkalde Billedet af min Mormor, var det kun de store brune Øjne, der var saa dybe som Mosevand, jeg erindrede. Af Delikatesser hun trakterede med husker jeg bedst nogle store lysebrune meget lette oppustede Kager, de kaldtes "Spansk Vind", som Bedstemor fik fra Lübeck i Tyskland. De smagte dejligt, som en Blanding af Butterdejg og Vandbakkelser.

Da min Mormor, takket være Herr F. var blevet ruineret, kunde hun ikke hjælpe mine Forældre, ligesom den eventuelle

Arv ogsaa forsvandt, og derfor maatte Stenkær sælges; derfor de alvorlige Miner, derfor de forskellige Herrer, der kom som Købere og saa alting efter fra Kælder til Loft, i Mark og Have, i Lo og Lade, Stald med mere. Nogle rejste, kom igen, og endelig var der en stabil Køber, og saa blev det afgjort, at vi skulde forlade Gaarden i August 1872. Det blev saa bestemt, at min Moder, Søster og jeg skulde rejse en tur over til to Onkler, min Morbror, Pastor Vilhelm Bang, der var Præst og Lærer paa den lille Ø Omø, og derfra til min Fæster, der var gift med Provst og Professor Langhoff i Bøstrup paa Langeland. Hvilken Begivenhed!! Min første Rejse - jeg glædede mig saa meget til alt det nye jeg skulde se, at jeg ganske glemte, at Aarsagen til denne Rejse var, at vi for en Tid ikke havde noget Hjem, som min Fader skulde se at finde under beskednere og billigere Forhold. Mine tre Brødre Johannes, Emil og Theodor, blev anbragt hos gode Venner, de to hos Stranges paa "Julianelyst".

Og saa en Dag rejste vi; jeg for første Gang med Jernbanen fra Horsens til Fredericia. Det var, syntes jeg, som at blade i en stor Billedbog; alt det der for forbi Øjet. Stenkær havde ligget i en temmelig flad, kedelig Egn, men nu saa jeg ved Vejle høje Bakker, skovklædte dybe Dale med rislende Aaløb, Huse og Gaarde og smaa Byer, som Vejle og Fredericia, og saa kom der Vand, Lille Bælt, hvor vi gik ombord i Færgen og skulde passe godt paa alle vore Pakkenelliker. Det var ogsaa første Gang jeg saa rigtigt Vand, og det blev endda til meget mere, da vi igennem Fyen kom til Store Bælt. Moder, der ikke var nogen Søhelt, samlede sine Kyllinger om sig, men værre blev det endnu, da vi pr. Vogn fra Korsør naaede Skelskør, hvorfra vi med en Postbaad skulde sejle til Omø. Da vi sad i det aabne, ikke ret store Fartøj, der duvede livligt for den friske Brise, var Mors Mod borte, hendes Selvopgivelse var saa stor, paa Trods af de to Skipperes opmuntrende Tilraab, at hun sikkert

havde begyndt at tage afsked med Livet. Det beroligede mig noget, at min Søster, der vist er født med en forbausende Sindsro, der har fulgt hende under hele hendes Livs omskiftende Tilværelse - kunde ytre Lyst til at faa noget at spise. Rimeligvis blev hendes Appetit vakt ved den friske Luft paa Søen og ved at se Skipperne sidde roligt og spise deres medbragte Smørrebrød. Endelig kom Omø i Sigte, og jeg tænkte, nu glider vi snart ind i Havnen, men nej, saa slog vi et stort Slag ud igen, og igen et Par Gange, jeg syntes det var en underlig Manøvre - bag efter lærte jeg, at det hedder at krydse og er aldeles nødvendigt, men den Gang tænkte jeg, det var noget underligt Narreri, og jeg maa indrømme, at jeg aldrig rigtig har forsonet mig med den Metode, at naa Maalet - een Skuffelse kan gaa, men for mange slaar Modet ned. Saa endelig begyndte Skipperne at kappe det store Sejl, og vi gled stille ind i Havnen i Aftensolens rødmende Skær. Der stod Onkel Vilhelm og hans Kone Tante Camilla og tog imod os med aabne Arme, som man siger, her var det virkelig bogstaveligt, for de maatte hale os op af Baaden, stivbenede som vi var af den sammenkrøbne stilling paa det ubekvemme Sæde i Baaden. Skipperen raabte til Onkel: "En udmærket Tur Hr. Pastor, med Vinden lige i Agterstavnen, og en halv Time hurtigere end sædvanligt - men Fruen har vist ikke været rigtig glad!" Da jeg nu havde Benene paa Jorden igen, følte jeg mig helt vel og vinkede smilende Farvel til Skipperne, og saa holdt vi vort Indtog i Omø Præstegaard.

Først maa jeg dog fortælle lidt om Præstemanden og hans Viv Camilla. Han var min Moders eneste Broder, der var arriveret pr. "Storkepost" en Del Aar efter de fire Pigebørn - Jacobine Birgitte (min Moder), Marie, gift Helms, Anna Dorothea (kaldet Dolle), min Gudmor, hvem jeg var opkaldt efter, gift med før omtalte Konsul Crome, og Emilie, gift med den morsomme Onkel Waagepetersen - til stor Glæde i hele den gamle Købmandsgaard

paa Søndergade i Horsens, hvor der som alle slige Steder i gamle Dage fandtes mange gamle Tyende af baade Han- og Hunkøn. "Stor-Marie" og "Anemone" var de to, der havde tjent længst i Købmandsgaarden, jeg troer i flere Menneskealdre. Saa var det ogsaa en gammel Staldkarl, hvis Navn jeg har glemt, men vi kan kalde ham Mads; han og Stor-Marie drøftede en Dag hvad den bette Dreng, der jo var Midtpunktet i Familien og helt ud i de ydre Regioner, skulde hedde, naar han om kort Tid skulde døbes? Stor-Marie foreslog flere skikkelige kristelige Navne - men Mads har øjensynlig ikke fundet dem fine nok, for paa en Gang udbød han: "A trouer nu han skal hedde 'Kammerraad'." Om Stor-Marie sanktionerede denne Formodning vides ikke, men i Daaben fik han Navnet Vilhelm.

Naar jeg ikke før har omtalt min Mors Broder sammen med hendes Søstre og Svogre, kommer det af, at jeg paa det Tidspunkt, i mit syvende Aar aldrig havde set ham; han studerede Teologi i Kongens København for at opnaa Kjolen og Kaldet, som det hed, og nu havde han faaet begge Dele; ganske vist, tror jeg, et af de mindste Præsteembeder i Danmark paa den lille Omø, hvor han tillige skulde undervise Øens opvoksende Ungdom i al Slags Kundskaber og Kristendom. For første Gang saa jeg altsaa denne sorthaaerede, mørkskæggede Onkel med de brune spillende Øjne, og hans lyse Hustru med de nærsynede, men kloge Øjne, og deres lille eet Aars Dreng i en blegrød Blusekjole - den senere Dr.phil. Gustav Bang. Jeg følte mig straks hjemme, skønt Omgivelserne forekom mig ligesaa fremmedartede, som var jeg rejst til et fjernt Land. Ingen kan gøre sig Begreb om, hvilket vældigt Indtryk det gør paa et Barn, der er vokset op "paa Fastlandet", hvor Begrebet Vand kun betyder den Ballie eller det Vandfad man vaskes i, plus et Par Mergelgrave, hvor vi fangede Krebs. Og saa paa saadan en lille Ø - Vand, Vand, alle Vegne Vand, hvor man saa; det virkede voldsomt paa mine

Sanser. Naar det blæste om Aftenen, og jeg var kommet i Seng, vilde Sønnen ikke indfinde sig; Jeg hørte hele Tiden Bølgernes Skvulp, jeg syntes jeg sejlede, hele Øen sejlede, og jeg vilde aldrig, aldrig komme hjem til Far i Jylland.

Jo, alting var fremmed paa den Ø - Menneskene talte et andet Sprog - det forekom mig, at de mere sang end talte; deres Klædedragt var ogsaa anderledes end Jydernes, deres Gang og Manérer, alt var mere let og legende end de sejge sindige Jyders. Men med Barnets hurtige Tilpasningsevne kom jeg snart over det, og jeg fandt det hele saa lyst, let og fornøjeligt paa Onkel Vilhelms Ø. Og naar jeg saa hvor glad og oplivet min Mor var, alle Bekymringer for Hus og Hjem, Folk og Fæ, var som blæst bort af hendes af Naturen saa livlige Ansigt, saa fandt jeg egentlig, at saadan en Ø var det herligste Sted.

De havde to Piger hos Onkels, Kokkepigen hed "Engel" - Mage til Navn kunde man ikke tænke sig i Jylland - der hed Pigerne Karen, Maren, Mette o.s.v. Engel var høj og slank. Barnepigen for lille Gustav hed Bodil, hun var mindreaarig, lille og tyk. Hende slog min Søster sig paa, hvorimod jeg holdt mig til den ranke Engel med det poetiske Navn.

Naar hun om Formiddagen skulde ned til Stranden for at malke Præstens fire Køer, fik jeg Lov at gaa med. Jeg kiggede beundrende op paa Engel; paa Hovedet bar hun en Krans, og derpaa stod Mælkespanden, hun knejste med Hovedet, rankede Ryggen, hele Kroppen var en fast Rytme, som gav hende en egen Skønhed. Og saa kunde hun endda paa samme Tid hun gik der, strikke Strømper og tale med mig, og stundom synge en Vise. Naar vi kom ned til Køerne, legede jeg ved Stranden, medens Engel malkede.

Hvilken Rigdom saadan en Strandbred var, hvide Kiselsten, Sneglehuse, Muslingeskaller, Søpindsvin; snart var Forklædet fuldt - saa kastede man noget, og tog andet man syntes var bedre; der var Ingen der sagde, "Det maa Du ikke røre" - og

saa var det tilmed saa rent, skyllet af Bølgerne i Aartusinder. Jeg begyndte at tænke paa, om Onkels Ø ikke var et lille Paradis, som jeg havde læst om i Bibelhistorien. Naar saa Engel var færdig med Malkningen, satte hun den fyldte Spand paa Hovedet og gik endnu mere majestætisk hjem; jeg var sikker paa, at Engel burde have været Dronning og ikke Kokke- og Malkepige paa Omø. Selve Præstehjemmet staar utydeligt for mig, det adskilte sig ikke meget fra de faa Gaarde, der med deres hvide Længer pyntede Øen - mest efter Præsten tror jeg nok Jordmoderen var den vigtigste Person; hun fik en Spand Mælk aarlig fra hver af Gaardene, en Skik, der ogsaa kendtes i Jylland; af Mælken lavede hun Oste, der kaldtes "Jordmoderoste" og som var særlig fede og delikate. Det var herlige fjorten Dage, som forekom mig meget længere end ellers, vel sagtens fordi jeg var optaget af alle Slags nye Indtryk. Engel vedblev at være min bedste Ven, og det var med dyb Vemod, jeg tænkte paa at skulle skilles fra hende og mine efterhaanden svulmende Skatte fra Strandbredden. Men Mor havde jo fortalt mig, at vi skulde rejse til en anden, meget større Ø, der hed Langeland; allerede Navnet betegnede jo Størrelsen, og der skulde vi ogsaa bo i en Præstegaard hos min Faster, der var gift med Professor, Provst Langhoff, det lød fint i mine Øren - men var der nu ogsaa en Engel der?

Saa kom Afrejsens Dag, den havde hele Nyhedens og Spændingens Interesse, allerede det at vi skulde sejle i et større Skib, en Jagt med Kahyt og flere Sejl, vakte min Tilfredshed. Forøvrigt blev jeg noget skuffet, for det var nu slet ikke morsomt at sidde i den halvmørke Kahyt, hvor jeg aldeles ikke kunne se hvad Sømændene tog sig for. Men ét Gode var der, at Mor følte sig mere tryk, da hun ikke kunde se Vandet. Det gav ogsaa os Børn en søvndyssende Ro, saa jeg temmelig hurtigt faldt i Søvn paa den røde Plyds Sofa, og jeg vaagnede først, da vi laa i Lohals Havn. Jeg sendte en vemodig

Tanke til Omø, til den Onkel og Tante jeg der havde lært at kende, og som senere blev den Del af Familien, jeg vel nok holdt mest af, fordi de var frisindede, interesserede og aandfulde Mennesker; til den ranke Engel med Mælkespanden paa Hovedet, de mange glatte hvide Sten ved Stranden og alle Øens øvrige Herligheder, forinden jeg drog ind til nye Oplevelser.

I Lohals holdt min Onkels lukkede Vogn med en rigtig Herskabskusk i Livré - det spaaede godt for den Luxus-tilværelse, der ventede os, og Bøstrup Præstegaard var, selv om den syntes lav og gammel, fuld af Hygge og Velvære. Alt bugnede, i Haven Træerne med gyldne Frugter, og op ad Murene hang Vinrankerne med grønne modne Druer, og paa Havetrappen sad Paafuglene og spredte de pragtfulde Haler ud. Saadanne Fugle havde jeg aldrig før set - det var imponerende. Det mærkedes snart at Onkel og Tante omgikkes Grever, Baroner, Kammerherrer og andre fornemme Folk. Nu var jeg næsten i Eventyret - kan hænde at ogsaa Kongen kom til Langeland med Krone og rød Kappe. Jeg havde en Gang fra min Bedstemors Vinduer set Kongen køre op ad Søndergade i Horsens og troede, som alle Børn, at den røde Kusk maatte være Kongen. Onkel Langhoff var en smuk Mand og saa meget ærværdig ud. Først var jeg lidt bange for Værdigheden, men han nikkede altid saa mildt og venligt til mig, naar han kom ud fra sit Studereværelse, hvor han vel skrev disse frygtelige lange kedelige Taler, han holdt ovre i den hvide Kirke, der laa bag ved den store dejlige Præstegaardshave. Den første Søndag vi var i Bøstrup, var der uheldigvis Konfirmation i Kirken, og det tog jo mange Timer, efter min Mening alt for mange, og da Onkel gik op og ned mellem Konfirmanderne og examinerede dem, havde jeg stor Lyst til at gribe ham i den lange sorte Præstekjole. Heldigvis styrede jeg min Lyst, og endelig fik det Ende. Ved Middagsbordet sagde Onkel: "Det har nok været en

stræng Dag for Dig, min lille Pige - Du kan tro jeg tænkte paa Dig, og skyndte mig saa meget som jeg kunde." Hvor var han sød og rar, den Onkel Præstemand.

Senere, henad Aften i Tusmørket, som tidligt faldt paa i de lave hyggelige Stuer, sagde han: "Nu skal vi danse "den gamle Berliner". Saa stillede vi Spisestuestolene i to lange Rækker, og mellem dem fo'r Onkel og jeg op og ned i en vild Kehraus, saa Onkels Frakkeskøder stod lige ud i Luften. Jeg har aldrig senere danset "den gamle Berliner", men den var meget morsom og gav rigelig Erstatning for den lange Kirkegang.

Gæsteværelserne laa bag ved Onkels Studereværelse, hvor han som oftest tilbragte Aftenerne. Det Værelse hvor jeg laa, havde Dør ind til Studerekammeret, og naar jeg var kommet i Seng Klokken 8, lukkede Onkel Døren ganske lidt paa Klem, saa jeg kunde se Lysstriben fra hans Lampe. Han havde nok Forstaaelse af, at en lille Pige ikke er glad ved at ligge ganske ene i Mørke, især paa et fremmed Sted. Hvor var jeg ham taknemmelig for hans Omhu. Hver Aften laa der ogsaa et Stykke Chokolade under min Hovedpude. Jeg anede jo nok hvem der var Chokolademanden. Men saa den næste Søndag var Onkel indbudt til "Slottet", det vil sige til Greve Ahlefeldt paa Tranekær. Den daværende Greve var meget godgørende mod Sognets Beboere, blandt andet bekostede han aarligt seks unge Menneskers Studier i København. Om hvem af de bedst begavede, der skulde udvælges, skulde Onkel give Raad, og vel sagtens om mange andre Ting. Den Søndag hang jeg lidt med Næbbet, da jeg tænkte paa det mørke Studereværelse - og Chokoladen. Jeg kunde, som saa mange Gange senere, have sparet mine Bekymringer; Onkel havde før han kørte givet Ordre til Stuepigen, at Lampen skulde brænde i hans Værelse til han kom hjem, og under Hovedpuden laa der to Stykker Chokolade! Intet Under at jeg følte mig som under selve Vorherres Varetægt!

Man kunde vel næppe tænke sig mere forskelligt end de to Præstehjem, det primitive uordentlige paa den lille Ø - og det komfortable lune, hyggelige paa den større Ø. Men alt det var jeg for lille til at spekulere over den gang. Alligevel kan et Barn godt føle en Slags Velvære og Tryghed, naar et Hjem er præget af en vel afbalanceret Økonomi. Præstegården i Bøstrup var ogsaa præget af de store Grevskaber, Godser og Herregaarde, der dominerede hele Egnen tillige med de store Forpagterhjem under samme.

Der levedes nærmest et Herregaardsliv, med varm Frokost, tre Retter Mad til Middag og Vin til Maaltiderne. Betjeningen var Kockepige og Stuepige, Kusk og Gartner. Den sidste havde nok at gøre i den store skønne Have. Nede i den ene Ende af Haven var en lille Laage, dér uden for en Sti, en lønlig Sti, der førte til Herregaarden Egelykke, hvor Grundtvigs Tilbedte, den skønne Fru Constance Leth, havde boet. Det hørte jeg meget om, da jeg senere som tyveaarig besøgte Onkel og Tante. Hvorfor husker jeg saa lidt om min Faster fra mit første Besøg? Maaske kom det af, at hun var lidt pylret og altid svag; ikke desto mindre havde hun sat syv Børn i Verden, hvoraf kun tre levede. Børn har nu en Gang en sund Aversion overfor Svaghed og Sygdom, al den Hensyntagen over for den Slags Personer keder dem, ja, selv den lidt indelukkede Luft, der omgiver den Slags sarte Væsner, er dem imod. Mine Tanker kunde da stundom vende tilbage til det lille havombruste Præstebo paa Omø, hvor Sundhed og Livsglæde var den største Rigdom. Og naar jeg sad ved det veldækkede Bord i Bøstrup, var der dog en Ting der manglede, nemlig Tante Kamillas syttede Portulakstilke, en Slags Frugtkompot jeg aldrig før eller senere har faaet. De mindede lidt om Rabarber, men havde ikke deres stærke Syre og var ogsaa tyndere i Stilkene - det maa sikkert have været en speciel Omø Ret.

En Dag var vi inviterede til Te paa Herregaarden Nedergaard,

der ejedes af Kammerherre Kaas og hans stoute Frue, der havde skænket ham 11 børn. Det var imponerende - jeg mener ikke Børnene, for den Slags Frugtbarhed var saa almindelig i de Tider, ogsaa uden for Langeland - men Herresædet, der laa i en stor Park, som gik lige ned til Vandet, hvor alle 11 Børn, hver Morgen Aaret rundt, vandrede ned, hver med en lille Spand, der blev fyldt med Vand, hvorpaa de vandrede tilbage og vaskede sig med samme. Idéen at forene Motion med Renlighed imponerede mig i høj Grad, og jeg saa med endnu større Beundring og Respekt paa den grandiose Moder, der med alle sine repræsentative Egenskaber ogsaa var en god Pædagog. Det eneste, jeg mindes af Hjemmet, der sikkert har været for overvældende for min lille Barnehjerne, var, at i den store Forstue, som man senere, da engelsk blev moderne, kaldte Hall, stod to store, fra Gulv til Loft, udskårne Egetræsrammer med Billeder af Familien Kaas. Ting som Børn ikke har set for, prenter sig stærkt i Hukommelsen, man gør sig slet ikke klart om Indtrykket virker grimt eller kønt, det er kun det fremmedartede, det storslaaede, det mærkelige, der giver Barnet et Indtryk, der huskes hele Livet.

Nogle Dage efter var vi indbudte til Forpagterens paa Nordergaard, Hansens. Det var næsten finere endnu end hos Kammerherrens - mange store Malerier i prangende forgyldte Rammer, det gjorde uvilkaarligt ondt i Øjnene. De langlandske Forpagtere var rige Folk, man fortalte, at naar Kammerherreinden købte et Maleri i København til 3000 Kr., tog Fru Hansen straks ind og købte et til 4000. Det maa have været gode Dage baade for Forpagtere og Kunstmalere.

Jeg havde stor Lyst til at komme paa Slottet, Tranekær, hvorm alligevel alting drejede sig - men det naaede jeg ikke, men maatte nøjes med at hendes Naade Grevinden en Dag kom til Præstegaarden for at tale med Onkel og hilse paa Familien. I Grunden var jeg lidt skuffet, for hun saa akkurat ud som

andre Mennesker, og jeg følte mig slet ikke saa bæret som jeg burde, da hun med en alt andet end blød Haand klappede mig paa Kinden - nej, saa var min egen Mor langt kønnere. Især naar hun havde det hvide Silkeliv med smalle sorte Fløjlsbaand over en sort Silkenederdel, saa tænkte jeg hun burde have boet paa et Slot og ikke den stive kedelige gamle Dame, om hvem man fortalte, at dersom hun paa sine Køreture var saa uheldig at møde et Ligtog, straks bød Kusken vende om og køre hjem - men mødte hun derimod et Bryllupstog, fortsatte hun Turen i godt Humør.

Jeg har ofte tænkt paa, om ikke smaa Piger, som Regel, er mere snobbede end Drengene i samme Alder, jeg havde i det mindste en vis Forkærlighed for, hvad jeg syntes, der var fornemt, og der skulde mange Skuffelser til, før jeg kom med begge Benene ned paa Jorden. Kan hændte jeg først rigtig lærte det af Grundtvigianerne - der sang:

*"Vi er ikke skabte til Højhed og Blæst
ved Jorden at blive det passer os bedst"*

Trods mine tidlige Højhedsfornemmelser nedlod jeg mig dog til at lege med Præstegaards-forpagterens smaa Piger, der var Tvillinger og hinanden saa lig, at jeg kun kunde kende dem fra hinanden paa en rød og blaa Sløjfe i Haaret. Deres Navne har jeg glemt, men derimod husker jeg de lærte mig at lave Urtepotter af Agern, og deri plantede vi smaa fine Planter og Straa, det var et nyt Legetøj, som ikke en Gang Stine Kronborg havde frembragt. Hvor længe vi var i Bøstrup er vanskeligt for mig at sige - men jeg tænker, vi var der et Par Uger, da det blev bestemt, at min Moder og jeg (min Søster var bleven forkølet, og skulde derfor blive ved Fasters Hyldete og Havresuppe) skulle køre ned til Sydspidsen af Langeland for at besøge Provst Fabricius i Magleby Præstegaard - atter en ny Præstegaard. Saaledes naaede jeg at se Langeland fra Nordspids til Sydspids - "En Rosengren kastet i Havet", som en digter har kaldt Øen.

Provst Fabricius havde døbt mig, da han havde været Præst i Lundum, hvorunder Stenkær hørte - før han kom til Langeland. I Præstegaarden i Magleby var der stor Gæstfrihed - mange Børn, der den Gang alle var Voksne - to Døtre var hjemme; Emma, der skulde giftes med den før omtalte Kunstmaler Hans Fischer - og Minna. To Sypiger havde siddet i Maaneder og syet paa Udstyr; det svømmede over hele Huset med Lagner og Tæpper, Duge og Dyner. Der var Overflod baade af Mennesker og Mad, saa det ganske tog Vejret fra den lille Pige, der kom fra den ordensprægede Præstegaard, hvor selv Møblerne fik Natdragt paa for at skaane dem for Maaneskinnet - saaledes tænkte jeg i det mindste. Men i Grunden syntes jeg, at denne Overflod, Uorden, hvor aldrig Legetøjet skulde paa Plads, blandet med en overstrømmende Godhed og Livsglæde, passede godt til Barnets Sorgløshed.

Kun eet Rum i Præstegaarden dannede en Undtagelse; det var en Stue, der kaldtes "Grevens Stue". Der var fint med højrode silkebetrukne Møbler og tilsvarende Tæpper og Gardiner. Dernede paa Sydspidsen af Langeland boede der nemlig ogsaa en Greve Ahlefeldt - men jeg havde nu Indtrykket af, at han knap var saa fin som Greven paa Tranekær; alligevel maatte der dog være een ordentlig Stue at byde Greven ind i, naar han kom paa Besøg hos Provsten - derfor dette omtalte Grevens Kabinet. Der fortaltes en morsom Episode fra et af Grevebesøgene. Oven over det fine Tæppe var der til daglig bredt en Løber. Nu var det Ordren, at naar Grevens Firspand viste sig i Præstegaarden, skulde Stuepigen skynde sig at tage Løberen bort - men en Dag var Greven kommen gaende, og var gaet ind og stod paa Løberen. Tro imod sin Pligt gav Stuepigen sig til at hale i Løberen uden at ænse, at Greven maatte gøre nogle fortvivlede Spring for at holde Balancen. Der sagdes, at det varede noget længere end sædvanligt, inden Ekscellencen igen gæstede Præstegården, og næste Gang kom han kørende.

Under vort Ophold, der vist varede nogle Dage, var vi inviterede til en Herregaard Søgaard hos Familien Bay; der var ogsaa 11 Børn. Jo, Frugtbarhed var der paa Langeland baade ude og inde. Derfra var vi om Aftenen en Køretur til Bagenkop Fyrtaarn, som vi saa oplyst. Det var noget for Barneøjet, alt det skinnende velpudsede blanke Metal, der ligesom fordobledes mange Gange dér langt ude over det mørke Vand - det var vel nok et Eventyr. Og med det slutter jeg min første Rejse - for Hjemturen kan jeg mærkelig nok slet ikke huske; maaske har jeg sovet det meste af Rejsen, mættet af alle de nye Indtryk af de forskellige Hjem og Mennesker, der havde prentet sig saa dybt i min lille Barnehjerne.

D E T N Y E H J E M

Paa Rejsen havde Moder faaet at vide, at Fader havde købt "Egtvedgaard", der laa 2½ Mil vest for Vejle og ligesaa langt nordvest fra Kolding. Det skulde altsaa være vort nye Hjem - hvor spændende.

Medens mine Forældre bragte Orden i Hjem og andre Forhold, skulde min Søster og jeg være hos Tante Marie - det var den Gang ikke fint at sige Moster - det lod man Bønderne og Grundtvigianerne om - paa det gamle Apotek i Horsens. Saa længe havde jeg aldrig før været fra begge mine Forældre, og jeg længtes meget efter dem og det nye Hjem, der nu skulde være mit. Man skulde tænke sig, at det vilde have været mig en Trøst at have den store Søster hos mig - men tværtimod, hun sluttede sig sammen med de ældre Fætre og Kusiner om at drille mig, hvilket jo var meget naturligt, men det gjorde ikke Opholdet og Ventetiden lettere for mig, og gjorde mig endnu mere bitter og uomgængelig. "Rigtig en utaalelig Unge" var altid Refrainet naar de talte om mig.

Naturligvis har de haft Ret, og jeg har nok været hvad man kalder en Plageaand for min store Søster, og ikke forstaaet, at Aldersforskelle har saa meget at sige i Barnealderen, og jeg var og blev den Lille, som det gjaldt om at sno sig fra. Børn er som oftest meget ubarmhertige i deres Væremaade; de kan pine og plage hinanden, uden at tænke over hvor ondt det gør. Ogsaa Sorgerne bliver saa meget dybere og voldsommere af samme Grund; naar man taler om den sorgløse Barndom, tager man bitterlig Fejl.

Men der var jo heldigvis mange Lyspunkter paa det gamle Apotek, f.eks.: Hver Aften fra 7-8 fik vi mindreaarige Lov at spille Billedlotteri i et Hjørne af den store Spisestue, og Tante Marie gav os smaa Chokoladefigurer, Sukkergrise med rød Snude og en hvid Snor om Halsen - de var særlig yndede. Gjorde vi det mindste Vrøvl, saa det hørtes i Dagligstuen, hvor de Voksne sad, kom vi paa Hovedet i Seng. Det var Venskab paa Kommando.

Og saa var der det store Bogskab i Dagligstuen, hvor jeg kunde sidde i Timevis foran paa Gulvet. Bogskabet stod bag ved en Fløjdør, og naar den stod aaben, var jeg ganske skjult. Jeg havde Tantes Tilladelse, naar jeg bare stillede Bøgerne paa Plads igen. Hvilket herligt Skab var det ikke for mig, der ikke var forvænt ved afvekslende Lektüre i mit Hjem. Den Gang betragtedes Bøger som en stor Luksus, og Biblioteker fandtes ikke paa Landet. I Krogen ved Tantes Bogskab læste jeg bort alle virkelige og indbildte Sorger.

Hvilke Bøger holdt jeg nu mest af den Gang i mit ottende Aar? Naturligvis var H.C. Andersens Eventyr mine kæreste Bøger, de var i to Bind. Nu forstod jeg bedre "Den lille Havfrue" efter min Rejse til Øriget. Det mørke Hav fra Bagenkop Fyrtaarn passede saa udmærket til den lille Havfrue - der kunde hun netop dukke op, og paa Tranekær Slot, hvor jeg i min Fantasi lod en hvid Marmortrappe gaa lige ned til Vandet, dér skulde

den skønne Prins sidde o.s.v. - Jo, H.C. Andersen var dejlig - men Grimms var saa rædsomt spændende og uhyggelige, saa jeg altid, naar jeg havde læst dem, maatte læse "Den vide, vide Verden", en rar, hyggelig, fra engelsk oversat Bog, hvor alle Mennesker var saa søde og gode, og Børnene med. Mange Timer kunde jeg sidde der i min hyggelige Krog med mine Skatte af Bøger, glemmende andre Børns Drillerier og mine Barnesorger. Den store hvide Porcelainsovn, som jeg særlig beundrede, gav en behagelig lunende Varme og ikke Glødevarme, som de sorte Jernovne hjemme paa Gaarden; og saa var der Kongerøgelse, der bredte en Duft saa krydret fin, det var noget helt andet end den Haarolie, som Moder en Gang imellem kom i sit Haar for at holde det glat og pænt.

Jeg tænkte ofte paa, at det var mærkeligt, at jeg ene blandt den store Børneflokk paa Apoteket kunde faa Fred i min Læse- og Drømmekrog. Det kom vel nærmest af, at de fleste af de store Børn var i Skole i de Horsens Instituter og den lærde Skole, som Latinskolen kaldtes den Gang, og dernæst var det jo ogsaa en Skat, som mine Kusiner og Fætre havde til daglig, medens jeg vidste, at det var kun for kortere Tid jeg havde Adgang til denne Rigdom.

Horsens havde et Teater; det laa i Sidebygningen til den gamle Lichtenbergske Gaard, der den Gang kaldtes "Jørgensens Hotel". Under Teatret var Hotellets Hestestald, hvis stærke Ammoniaklugt godt kunde trænge op til Tilskuerpladserne. Var det nu et landligt Stykke, kunde man maaske dobbelt vedligeholde Illusionen - men var det derimod et fransk Skuespil med fine pudrede Damer, saa kneb det jo lidt at faa det passet sammen med Hestestaldens Odeur. Men det afficerede ikke os Børn en Pille. Naar vi sad i Børnelogen, der var til højre ved Gulvet, og hvor man saa mere bag Kulisserne end paa Scenen, morede vi os guddommeligt, og det var ikke sjældent, at vi prøvede paa at gengive Scenerne, naar vi kom hjem, paa det

lange Gæsteværelse, hvor min Søster og jeg boede. Jeg maa vist have haft særlig Talent i den Retning, for skønt jeg var den yngste, fik jeg mange Roller, og min ældste Kusine, Else Helms, der den Gang næsten var voksen, lod mig lære lange Vers udenad, som jeg skulde deklamere, naar der var Fremmede i Dagligstuen. Jeg var frygtelig angst, naar hun puffede mig ind i Stuen, men naar jeg først fik begyndt, var Forskrækkelserne borte, og naar de saa klappede ad mig, og jeg nejede, hvad Else ogsaa havde lært mig, saa syntes jeg det var helt morsomt.

Tiden nærmede sig, at vi skulde forlade det gamle Apotek, min Moder vilde en af Dagene hente os til vort nye Hjem. Og saa den sidste Formiddag sad jeg i min lune Læsekrog - men læse Fremtiden vilde bringe mig, og af Glæden over igen at skulle være hos Mor og Far. Og Kongerøgelsen fyldte Stuen og bragte min Fantasi paa Vandring, til de straalende Kongeborge, gamle Konger med Krone paa Hovedet, stolte Dronninger, skønne Prinser og Prinsesser og alle de andre Herligheder, som Eventyrbøgerne havde fyldt min lille Hjerne med. Var det Kongerøgelsens Skyld, at jeg ligesom faldt i en Slags Trance, eller sov og drømte jeg om al den Kongeglans, jeg lille Pige aldrig skulde faa at se i Virkeligheden, men kun nøjes med i Drømmen og Fantasiens Verden? Pludselig blev der kaldt paa mig, og jeg vaagnede op til en kold mørk December Morgen - nu skulde vi rejse hjem.

Egtvedgaard var saare forskellig fra vort første Hjem Stenkær. Stuehuset var meget lavere, bygget sammen med to af Længerne, alle med Straatag. Den fjerde Sidebygning var derimod meget imponerende, en hvid Bygning med tre Etager i den Ende, der var nærmest Stuehuset, længere nede var den lavere Kostald og Svinesti. Hele bygningen stod med det skønne gamle røde Tegtag, som paa en Kirke. Ud til Haven var der hvide Støttestøtter op ad Muren, saa Folk troede virkeligt det

var en Kirke, naar de fra Kolding Landevej saa den store højtliggende Bygning. Grunden til at den afveg saa meget fra de andre Bygninger var, at der havde været Brændevinsbrænderi og Maltgørieri, som paa saa mange Gaarde i den Tid. Nu var det imidlertid nedlagt, og Bygningen med sine tiloversblevne Redskaber, Tørreovne og store Bryggerkar var en udmærket Tumble- og Legeplads for os Børn.

Til Gaarden hørte ogsaa Kroen med Købmandshandel og Bageri, samt en Vejrmølle, der laa paa en Bakke bag ved Kroen. Begge Dele var bortforpagtet med forskellige Betingelser. Mølleren skulde gratis male vort Korn, og Bageriet bage vort Brød. Der blev rigeligt med Franskbrød og Sigtebrød, og der vankede ofte en Bakkelse, Wienerbrød, da jeg hurtigt blev gode Venner med den tykke Kromands smaa Piger, der var paa min Alder. Egtvedgaard laa temmelig højt; mod Øst skraanede Haven i Terrasser, og mod Syd faldt Markerne ned mod et Engdrag med en fornøjelig Bæk. Paa den anden Side af Engdraget var der igen bakket Terræn, og saa kom Skoven, Bøg, Eg, Tjørn og Hassel. Midt inde i Skoven laa der en Sø, kaldet "Hejlskovsø". Kunde man slippe tørskoet over Eng og Bæk, var der kun et Kvarters Gang til Søen - skulde man gaa paa den pæne Vej ad Kolding Landevej, varede det dobbelt saa længe. Intet Under, at vi Børn foretrak den nærmeste Vej og gerne ofrede Sko og Strømper, ja, Bukser med, naar der var Højvande i Bækken. Paa samme Tid kunde man stundom finde Krebsens Hule i Kanten af Bækken, men der hørte meget Mod til at stikke Haanden ind, for en stor Krebs kunde godt klemme om en lille Barnefinger, saa det gjorde ondt, men det var saa spændende at prøve sit Mod paa de durkdreven Fyre, der gik baglæns ind i deres Huller for at kunne forsvare sig mod Angribere med de stærke Kløer.

En Bæk er den herligste Legeplads for Børn. Om Sommeren gror de skønneste Blomster langs Siden, Siv og andre Planter,

der skal have megen Fugt, Insekter spiller paa Vandet, mange mærkelige Partikler føres med af Strømmen, Pupper saa fine som Mosaik og meget, meget andet. I Nærheden af Bækken holder Horsegøgen til, som den jyske Almue kaldte "Æ Skronjedad"; ogsaa Storsten søger Bækkens Nærhed for at fange Frøer til sine forsultne Unger. Om Vinteren, naar der er falden megen Regn og Sne, gaar Bækken over sine Bredder, og hele Engen bliver som en Sø. Kommer Frosten, har man den dejligste Isbane, hvor vi Børn lavede Glidebaner, og naar vi kunde erhverve et Par Skøjter, dyrkede vi ogsaa den Sport.

Der var det Gode, at der ingen Fare var forbunden ved Bækken og Engen, højst en vaad Sok eller Bukseende, saa der havde vi frit Slag. Og hvilket Leje kunde være blødere, end naar det fine Enghø var sat i Stok, og man laa paa Ryggen og stirrede paa den blaa Himmel, eller de drivende Skyer, som kunde danne de mærkeligste Figurer, meget tidlig havde jeg den Evne at kunne se synsoplevede Figurer. Som Barn fandt jeg det var et herligt Tidsfordriv. Med Bækken og Engen forbandt Moder ingen Fare, værre var det, naar vi som lidt ældre og mere øvede Skøjteløbere vilde løbe paa den herlige spejlblanke Skovsø, saa var hun ikke rolig, før Jens Hesselballe, ogsaa kaldet Jens Welt, havde været oppe og undersøge om Isen var tyk nok, og at der ikke var Vaager.

Jens Hesselballe, alias Welt, var bleven en anden Søren Kronborg, men han var ugift og boede som første Karl paa Gaarden. Han var min særlige Beskytter; aldrig red han ud af Gaarden, naar Hestene skulde paa Græs, uden at han vendte sig om for at se, om den brette Pi'g vilde have en Ridetur med, og saa blev jeg smidt op paa den anden Hest; paa den Maade lærte jeg den ædle Ridekunsts første Betingelse, at følge Hestens Bevægelser.

Dette med at have to Efternavne var nu meget almindeligt i Jylland. Det kunde jo nok forvirre Begreberne lidt, naar man

for Eksempel, en Dag havde besøgt en Mand der hed Jens Pedersen, og at den samme Mand, naar man nogle Dage efter traf ham, var bleven til Jens Daugaard. Det var i de gode gamle Dage, før man havde Folkeregister og lignende. At de to Navne naturligvis var Døbenavnet og Slægtsnavnet det første, og det andet Stednavnet, hvor de fødtes, forstod jeg nok, men hvorfor de blev brugt i Flæng som passende til forskellige Lejligheder, er jeg aldrig rigtig bleven klog paa.

Dog tror jeg, der har været Mening i Galskaben, for den jyd-ske Bonde var med sin sejge Længsomhed tænkende og overvejende, undertiden lidt af en Filosof. Man skulde kende Bønderne, overfor alle fremmede var de fuldkomne Skaldyr, der lukkede sig til for al indgriben i deres Tilværelse, og den Fremmede fik kun et maabende Ja eller Nej til Svar paa Spørgs-maalene. Hændte det for Eksempel at en Københavner bærede Jyderne med et Besøg, kunde han ligesaa godt være dumpet ned fra Maanen eller en anden Klode, saa fremmedartet betrag-tede de det for dem mærkelige Individ, som de indbyrdes kaldte "En forløven Kjøbenhavner". Man maa jo erindre, hvor isolerede man levede den Gang, Jernbaner og Telegraf var af ny Dato. Telefon, Radio, Biler, ja end ikke Cykler var i Gang. Da vi kom til Egtvedgaard 1872, fik vi kørende Post, et lille Enspænderkøretøj fra Kolding, to Gange om Ugen; nogle Aar efter blev det fordoblet til fire Gange og igen senere til hver Søgnedag - det var store Fremskrift.

Egtved var en større Landsby med Læge, Apotek, Præst og Degn, den sidste var tillige baade Skolelærer og Kirkesanger. Det var Knudepunktet for Landeveje, der pudsigt nok altid blev benævnet med det franske Ord Chaussée, fra Vejle mod Øst, Kolding mod Syd, Ribe, Ringkøbing og Varde mod Vest. Den tykke Kromand var ogsaa Postmester. Naar Postvognen kom ca. Kl. 10 Formiddag, uddelte han Breve og Aviser til fire stedlige Postbude, der saa paa Apostlenes Heste traskede rundt i hver

sit Distrikt af Sognet. Det kunde især om Vinteren være nok saa anstrængende et Ilverv, et Embede, der dog var meget eftertragtet, og som blev udført med Jydens sædvanlige seje Udholdenhed. Mellem Kl. 3 og 4 var de atter tilbage, og saa rullede Postvognen med den lille hvide Hest for ad Kolding til. Hele Egtved laa meget couperet, Præstegaarden, hvis Have laa overfor vor Have med Chausséen imellem, højnede sig ogsaa i Terrasser og Bastioner nede fra Vejen. Der var store dejlige gamle Træer og ædlere Planter end i Bøndernes Haver. Apoteket var nybygget i 1870, Ilgeledes Lægeboligen. Præstegaardene var paa den Tid Kulturcentre i de forskellige Sogne. Der hørte som oftest Jord til Præstegaarden paa Landet, og dersom en Præst forstod sig lidt paa Landbruget, der den Gang var mere enkelt end nu, kunde de have en god indtægt af samme, foruden alt, hvad de havde til Hjemmets Brug. Der voksede gerne en stor Børneflokk op i de gamle Præstegaarde. Til Præstegaarde, Herregaarde og Proprietærgaarde hørte gerne et meget vigtigt medlem af Familien, nemlig: En Tante, som oftest var det en af Fruens ugifte Søstre, der ganske naturligt kom i Hjemmet for at hjælpe de mange Søsterbørn, og saa groede de fast som et uundværligt Inventar; men for Familiens Børn og deres Venner langt mere en god Ven, en Trøster i Nød og Fare, hvad enten det gjaldt et Skrub paa Knæene eller en Rift i Forklædet; altid vidste saadan en god Tante Raad, og man behøvede ikke at gaa til Forældrene med sine Sorger. Saa meget holdt Slægtens Børn af de gode "Tanter", at de som oftest gik i Arv til næste Generation og var ikke mindre elsket dér. Ofte har jeg tænkt paa, naar jeg senere i Livet har overværet Kvin-desagsmøder med mange varme og ivrige Forkæmpere, der med haanende Smil talte om Fortidens stakkels Tanters fortvivlede Lod, der nu heldigvis var slaaet et Søm igennem o.s.v.: I taler som den Blinde om Farverne. I alle disse børnerige Hjem var en "Tante" ganske nødvendig, og Moderens Taknemmelighed og

Børnenes Kærlighed var Lønnen for hendes Omhu og Arbejde. Sikkert langt mere værdifuldt end en Kontordames, en Lærerindes eller andre selverhvervende Kvinders Arbejde og Stilling. Men Tiderne skifter og Hjemmene med, men altid vil jeg sende en taknemmelig og venlig Tanke til Hjemmenes "Tanter", hvor jeg kom i min Barndom. En Stand, der nu er forsvunden, erstattet af langt dygtigere, langt betydeligere, mere selvstændige Kvinder i alle mulige Stillinger - men hvad betyder de for Barnet?

Var Præstegaardene lune og hyggelige, saa var til Gengæld Landsbykirkerne i de Tider, især om Vinteren, saa kolde, at man maatte forbauses over, at Folk turde vove sig derind. Der var ingen Opvarmning af nogen Art, ingen Orgel. De mere velhavende, som Præstefamilien, havde Fodposer med, og Degnen, der sang for i Salmesangen, gik op og ned ad Kirkegulvet med store Sivsko paa Fødderne. Han sang grusomt falsk, den gode Herr Madsen, og naar han kom saa højt op i Tonen og ikke kunde komme ned igen, skar han frygtelig Tænder og vendte det hvide ud af Øjnene, hvilket vi Børn fandt var en storartet Forestilling, men le maatte vi jo ikke i Kirken, men maatte vente til vi kom udenfor, hvor vi saa prøvede, hvem der bedst kunde efterligne Herr Madsen.

For mig var det en stor Forandring med Hensyn til det selskabelige at komme til Egtved. Jeg fik daglig Legekammerater i Købmandens og Gaardmændenes jævnaldrende Pigebørn og i Møllerens to sønner Peter og Jeppe. Den første fandt i begyndelsen af tyverne "Pigen fra Egtved". Det var ikke mig, men en Mumie paa 3000 Aar. Jeg var meget stolt over, at min gamle Legekammerat havde styret sin Nysgerrighed saa godt og ikke fingereret ved den aldersstegne Dame. "Egtvedpigen" viste sig, da Nationalmuseets kyndige Folk kom til, at være en yngre Dame, næsten moderne klædt med Jumper og Skørt til Knæene, omtrent som Nutidens Ungdom - der er intet Nyt under Solen.

Om Vinteren dyrkede vi Vintersporten med primitive Redskaber; Slæder - det var før man havde det norske Begreb Kælk - havde ikke Kælkens langagtige Form, men var mere firkantede og tunge. Vi brugte to Pigkæppe til at styre og drive os frem paa Isen. Paa de langstrakte Hedebakker Vest for Egtved gik det i susende Fart, da gjaldt det bare om at hænge fast. Skøjteløbning var en temmelig ny Sport og ikke "passende" for Damer; heldigvis slappedes Anstændighedens Grænser i den Henséende inden jeg blev voksen. Mine første Skøjter var af Træ med et glat Stykke Jern under Træet. For at forbinde Skøjten med Foden var der en Pig, der skulde bankes op i ens Støvlehæl. Du store Kineser, hvor var det et besværligt Arbejde at faa saadan en Tingest til at sidde fast paa Støvlen, hvor den saa blev snøret til med "Hyssingstrik", eller om man var saa heldig at erhverve sig nogle Læderremme, der unægtelig saa mere velhavende ud. Men dejligt var det, naar man først havde faaet Uhyret til at sidde fast, da at glide hen ad den blanke flade, der ligefrem sang under Een. Vi adskilte os vel ikke meget fra andre Børn paa Landet i de Tider, hvor man med egne og faa Midler var inviteret til selv at frembringe de Ting, der skulde bruges paa de forskellige Aarstider.

Jeg tænker paa Forandringen fra at være som en lille Drivhusplante, som knap en Vind maatte berøre, og som mine Forældre dæggede og plejede i misforstaaet Godhed, istedet for at hærde mit Legeme til Modstandskraft imod den jydske barske Natur. I Egtved saa jeg de andre Børn tumle sig ude i al Slags Vejr, og jeg vilde som et sundt Barn med. Jeg rystede al Pylleri af mig, spredte Vingerne, for at bruge et poetisk Udtryk; nu havde jeg længe nok fordybet mig i Bøgernes Verden, stuebleg og spinkel, mørkerød og forkvaklet. Men nu vinkede Livet i Form af den jævnaldrende Børneskare, som jeg kastede mig ud i og snart blev Anføreren for; blev Bønderkonernes Rædsel, fordi jeg fik deres Børn, lille Oline og Marentze, Joakim, udtalt med

Tryk paa a, og lille Peter, til at gaa til Tops i de højeste Træer, vandre i Bækken med bare Ben lige til Nyberg Mølle, en Vandmølle, en Oase i Heden. Jo, vi var en munter Skare, og jeg var Anføreren, der drog paa Opdagelse ud i Livet. Men det kunde jo hænde, at jeg blev træt og ked af de vilde Lege, og da prøvede jeg paa at sætte mine Kammeraters Fantasi i Sving, jeg læste for dem de Eventyr, jeg selv holdt mest af, eller jeg foreslog, vi skulde lege Robinson Cruse, eller hvad jeg kunde finde paa. Men det fandt hverken Jordbund eller Genklang, enten jeg fortalte om skønne Helte, Prinser eller Prinsesser eller om min Fars gamle Præmieso, var det dem ganske ligegyldigt. Det var og blev haabløst at føre dem ind i Fantasiens Verden. Som de ægte sunde Bønderbørn de var, vilde de have Realiteter. Da kunde jeg for mange Dage holde mig borte fra Flokken og gemme mig bort i Ensomheden. Mellem tolv og to i Middagshvilen skulde der være Stilhed paa Gaarden. Der blev sovet - kun jeg sov ikke, men paa de varme Sommerdage listede jeg rundt med en Bog for at finde et rigtigt køligt Sted. Under en stor Hindbærbusk i Kanten af Græsplænen var godt, men endnu bedre i den store Lade, der ved Midsommer var ganske tom for Korn. Dette store halvmørke Rum, hvor kun de store Porte til Køreindgangen var aabne gav en behagelig kølig Brise, passede saa godt til mine Ensomhedsfølelser; og den gamle rustne Vejrhane paa Taget peb saa klagende, at jeg blev endnu mere melankolsk. Heldigvis skal der ikke meget til for at opmuntre et Barn i den Alder af otte Aar; en Hønes Kaglen paa Høstænget bragte Haab om at kunne finde en Hønserede med mange dejlige Æg. Saa kunde der maaske vanke en Æggesnaps. Eller Jens Kusk eller Kresten Røgters Stemmer lød i Nærheden, et Tegn paa at Middagshvilen var forbi og Livet igen begyndte paa Gaarden. Kresten Røgter med det ildrøde Haar og en underlig pibende Stemme havde i længere Tid bibragt mig, ved sit forunderlige

Udseende og mærkelige Tungemaal, den Formening, at han kunde maaske nok være en fortryllet Prins, og jeg fulgte hans Liv og Færden blandt Køer, Svin og Faar med stor Opmærksomhed, for en skønne Dag at se Forvandlingen komme fra Svinedreng til en ædel skon Prins. Men en Dag forefaldt der en lille Episode, der slog en stor Revne i min lille Eventyrverden. Kresten, den "fortryllede Prins", og jeg hang over en Halvdør og saa ind i Faarefolden; der var en Brægen og en Kalden af de gamle Faar efter deres smaa Lam - det hele bevægede sig frem og tilbage, de laadne Kroppe med den tykke Pels var som et Uldhav. Kresten og jeg laa paa Maven over den ret skarpe Underdør; da paa en Gang blev Anstrængelsen Kresten for stor, og der slap ham en meget uhøvisk Lyd (især for en Prins); alle mine Illusioner om Forvandringsnummeret styrtede til Jorden, og uvilkaarlig udbrod jeg: "Men Kresten dog, hvor kunde du gøre det?" Kresten svarede, halvt lettet og halvt flov: "Aa Gud, aa Gud Baa'n, A ku' it gør' ve'et - Vind og Vejr skal ha'e sin Gaang." Fra det Øjeblik var han tabt for mig som Eventyrobjekt - Kresten blev aldrig Prins, han var og blev Svinedreng.

Dersom det for os Børn var en Overgang til friere og mere afvekslende Former, har det sikkert for mine Forældre, og navnlig for min Far været en svær Forandring. Han, Herregaardssønnen fra Holtegaard i Nærheden af København, fandt sig aldrig tilrette under de mindre Forhold. Jeg hørte ham sige: "Man skal være Bonde for at føle sig vel paa en lille Gaard, og det er jeg jo ikke." Jeg vil snarere antage, at han aldrig skulde have været Landmand, naar jeg tænker paa, hvor glad han var over det Arbejde han havde for den jyske Kreditforening i Viborg med at taksere de Ejendomme, der søgte Laan. Det var gerne i Forsommeren og Efteraaret. Det kan nok være han var paa Pletten tidlig om Morgenen for at møde den anden Taksator og saa drage afsted i den lille Jagtvogn. Bag

efter skrev han med sin sirlige og tydelige Haandskrift hele Taksationen op paa store, dertil indrettede Papirer, der saa bagefter skulde kopieres i en stor Protokol. Det sidste, tror jeg nok, kedede ham lidt, og da jeg blev 12 Aar, fik jeg overdraget det Arbejde og fik 50 Øre for hver Taksation - de første Penge jeg tjente ved eget Arbejde. Nej, Far skulde have været Kontormand og ikke Bonde.

I Vinteraftenens Tusmørke naar Ilden fra Kaminen skinnede hen over Dagligstuen, sad Far med sin lange Pibe og fortalte mig lille Pige om Sjællands Herligheder, specielt Egnen om Holte, og Livet paa Holtegaard. Farfar havde som yngre været Godsinspektør hos en Grev Moltke paa Møen - det var, som man kaldte det, i "Bankerot-Tiden", og Greven havde ingen Penge, men betalte Farfar med Malerier, mest af gamle hollandske Malere. Hvorledes Farfar alligevel fik Raad til at købe Holtegaard staar mig ikke klart; men Prisen har sikkert ikke været mange tusind Kroner.

Det er egentlig forunderligt, at man ikke kender sin Slægts Historie mere end faa Generationer tilbage. Jeg har dog hørt, at Jung'erne stammede fra Heidelberg og var indkaldt i sin Tid sammen med andre Tyskere for at dyrke de jyske Heder op. Mange af deres Landsmænd rejste ikke tilbage, men groede fast i det lille Land. Min Fars Forældre døde længe før jeg kom til Verden, men jeg har en smuk Tegning af Farfar, som Constantin Hansen tegnede, da min Fars ældste Søster Regine skulde rejse til Færøerne, hvor hendes Mand, Pastor Kaarsberg havde faaet Embede.

Livet paa Holtegaard hvor fem Børn voksede op, Regine, den ældste, Ludvig, der var Landmand og som overtog Holtegaard efter Faderens Død, Christopher, der var Komponist og en kendt Musiklærer i København og som endte som Organist ved Aarhus Domkirke. Annette, gift med Professor, Provst Langhoff, der havde været Forstander ved Lyngby Seminarium i

Jylland - derfra Professortitlen - før han blev Provst i Bøstrup paa Langeland. Og som den yngste i Flokken min Fader Vilhelm Moltke Jung. Min Fader fortalte mig om de mange unge af Dattidens Kunstnere, der rimeligvis blev introduceret af hans Broder Christopher, der studerede Musik i København. Blandt Stamgæsterne paa Holtegaard var Carl Ploug, Maleren Th. Lundbye, der desværre døde ung i Krigen 1848, hvor han som frivillig var gaaet med.

Endvidere kom Forfatteren Carl Bernhard (de Saint-Aubain) der ogsaa, og i hans Erindringer har jeg læst om, hvorledes de, i de omliggende Skove, der næsten alle var Statsskove, drev Krybskytteri om Nætterne, og - skriver han - Fru Jungs, min Farmors, Vrede og Angst var stor, naar de kom slæbende hjem med en Raabuk eller et Daadyr. Kronvildtet turde de dog ikke bruge deres kugler paa. Men Krybskytteri blev den Gang regnet lig Sport nu om Stunder. Jeg tænker mig, naar Farmors Skræk for at de unge Mennesker, deriblandt hendes egne Sønner, skulde blive opdagede paa deres natlige Færd som Krybskytter, var overstaaet, er de nok kommen ind til et godt Kaffebord, begyndende med Øllebrød og Spegesild, saaledes som de brugte det paa Sjælland. Jeg mindes at Fader altid forlangte Spegesild baade til Øllebrød og Sødsuppe, noget Jyderne aldrig brugte.

Altsaa, Krybskytteri betragtedes den Gang ikke som noget uærligt, en Skam, et Tyveri, som nu. Nej! Det var simpelthen en Sport, ligesom Smugleriet den Gang. Det gjaldt om at overgaa hinanden i at narre Skovfogeder, Toldmænd og lignende andre af Lovens Haandhævere, ligesom det nu gælder om at man bliver Nummer Eet i alle Legemsfærdigheder og Udholdenhedsprøver.

Et muntert Ungdomsliv er der sikkert levet paa Holtegaard, der ikke laa længere fra København end, dersom Diligencen var kørt ud ad Kongevejen, at et Par raske Ben kunde naa derud

ved egen Kraft. Jeg ser for mig, hvorledes de unge Kunstnere har forenet deres rige Evner ved Familiehøjtideligheder. Lundbye har tegnet og malet Illustrationer til Plougs Digte, og min Farbror Christopher har komponeret Melodierne. Desværre har jeg kun en lille Vignettegning af Lundbye, som han tegnede i min Faster Annettes Nodebog.

Det var to unge Theologer, Kaarsberg og Langhoff, der vandt de to unge Døtres, Regines og Annettes Hjærter. Kaarsberg fik Præsteembedet paa Færøerne. Hvor maa det have været svært for den unge Regine Jung at forlade Sjællands frodige, smilende Ynde, de danske Bøgeskove og Engens Forglemmigejer, for at fæste Bo paa de triste, ensomme Klipper i Atlanterhavet. Havde det været for svært for den unge sjællandske Pige? Ingen ved det. Hun døde efter faa Aars Ægteskab og gensaa aldrig Sjællands Bøgeskove; og ene sad den strænge Præstemand tilbage med en Grav og en lille Pige paa to Aar. Den lille Louise blev senere hen i Livet min gode Ven, skønt hun af Alder mageligt kunde have været min Mor.

Ikke altid hørte jeg opmærksomt nok efter Fars Erindringer, ofte faldt jeg i Blund, naar jeg havde stirret mig træt paa Skæret fra Kakkellovnen; det var ikke spændende, som naar Mor fortalte om "Prinsessen" eller om Krigen, da faldt jeg aldrig i Søvn, men vilde altid have mere! Bagefter har jeg forstået, at Grunden sikkert har været, at Mor var saa sprudlende fantastisk livlig, medens Far var langsom og rolig.

Ofte finder dog Børn Behag i den Ro hos Ældre, der virker beroligende paa deres egen springende Fantasi og sætter ligesom alting paa sin rette Plads. Derfor syntes jeg saa godt om Eventyret "Hvad Fatter gør er altid det rigtige". Som ganske lille kunde jeg ikke sige "r" - men det blev til "det gigtige", men Meningen var den samme.

Hvor ofte tænker jeg ikke nu i Aaret 1941 paa min Faders Historier fra Skovene omkring København, og naar jeg en

Sommerdag gaar i Folehaveskov, og jeg ser et rigtigt gammelt Træ, har jeg Lyst til at spørge: "Er du over hundrede Aar, min Ven? Husker du de unge Mænd fra Holtegaard, der drev deres Spilopper som Krybskytter i Læ af dine og dine Kammeraters Stammer og Grene?" Det kan hændes, at der gaar en let Susen gennem de fine Grene i Toppen, der i mine Øren lyder som et: "Jo, vi husker", og saa synes jeg Skoven bliver mig dobbelt kær, saa kær, som et gammelt Menneske med sine Erindringer og Erfaringer.

P R Æ S T E N S D Ø D

Da jeg var ti Aar, hændte der i Egtved en stor Begivenhed - den gamle Sognepræst døde pludselig i sin Annekskirke Ødsted. Det var en bitterlig kold Vinterdag, han var færdig med Kirkegangen og havde iført sig sin varme Pels, Hue og Støvler - der fandtes paa den Tid ingen Varme i Landsbykirker, saa en gammel Mand kunde nok trænge til Paaklædning, der passede efter Temperaturen, især naar han bagefter skulde køre en Mil i Kane hjem. Alligevel havde Kulden maaske været for haard, eller han for gammel, thi da han ledsaget af Degnen gik ned ad Kirkegulvet, faldt han pludselig død om i Degnens Arme.

Da hændte det, at da Kanen kom hjem med den gamle døde Mand, var al Tøjet frosset fast, og navnlig Støvlerne kunde de slet ikke faa af, og de besluttede da, istedet for at staa og slide i deres gode gamle Præst, at begrave ham i hele Munderingen, som en Officer i sin Uniform.

Dette vakte imidlertid stor Forargelse i Menigheden, især husker jeg tydeligt, at de gamle Bønderkoner (Mænd tager nu aldrig den Slags Ting saa højtideligt) var rystede over at deres Præst ikke skulde komme hæderligt i Jorden med takket

Ligskjorte og al det der. Skandalen gik fra Gaard til Gaard, fra Hus til Hus og voksede til, at selv Vorherre oppe i sin gode Himmel maatte grues over den Medfart der vederfores en af hans Tjenere paa Jorden.

Men saa reddede Mor Situationen. Hun indbød tre af Sognets værdigste, rigeste og mest snakkesalige Gaardmandskoner til Kaffe, der stod dampende paa Bordet, med Kleiner og Julekager, for den Gang havde man Julekager lige til Paaske, ihukommende det gamle Mundheld "Julen varer ved til Paaske". Jeg troer ogsaa der var en Snaps af Moders gode Kirsebærvin og den lidt sure Ribsvin. Det gøs lidt i mig, da jeg saa de tre sorte formummede, iført saa mange Shawler og Hovedklæder, at kun deres Næser var synlige. Det har jo vel nok staaet for mig, at her skulde Mor klare en vanskelig Situation, men jeg har vist intet Øjeblik tvivlet om, at Bønderkonerne maatte neje sig, naar Mor tog rigtig fat.

I en Krog af Dagligstuen overværede jeg spændt Begivenhedernes Gang. Ude i Forstuen blev de viklede ud af deres mange Salopper og Shawler af Indendørspeglen; gennem den halvaabne Dør saa jeg Lag efter Lag med en stor Højtidelighed blive hængt op paa Knagerne, indtil de endelig stod i deres struttende sorte Kjoler. Mange Aar efter, da jeg i Geografisk Selskab saa gamle Professor Schmidt afklæde en ægyptisk Mumie for sine mange Lag, maatte jeg tænke paa min Barndoms Oplevelse, da de tre Bønderkoner besøgte min Mor. Saa stod Mor i Døren til Dagligstuen og bød Velkommen, og ind trinede de efter Hartkorn. Jeg gemte mig bag Gardinerne af Frygt for, at blive vist ud og gaa Glip af dette spændende Optrin. Og saa kom Kaffen og de mange Kager, Kirsebær- Solbær og Ribs-vin. Samtalen gik lidt trægt, om Køer, Svin og Høns, der alle, som Menneskene, led af Vinterkulden - mindre Mælk, færre Æg o.s.v.

Men ved den tredie Kop Kaffe med Tilbehør, kom der ligesom

Varme i de gamle Mumier, Bevægelserne blev livligere, og endelig slog Ann Elsebet, med det største Hartkorn, ud med sin barkedede Haand og sagde: "Hva' tækkes Fru Jung, om den Maade at begrave vor Præst paa. A finder det uhæderligt". Nu var min Spænding paa det højeste, jeg kiggede frem bag Gardinet for rigtig at kunne se Mors Ansigt, der var ganske roligt, maaske med et lille skælmsk Smil. "Kære Ann Elsebet", sagde Mor, "jeg kan ikke finde noget forargeligt i, at vor gamle Præst, som vi alle ved har været en saare nidkær og pligt-opfyldende Mand, gaar herfra i den Mundering, der viser, at selv det værste Vintervejr skyede han ikke. Han kunne jo have sendt Kapellanen afsted og siddet og død hjemme i sin røde Lænestol, og være kommen i hvidt Ligtøj og hvad alt dertil hører - men han skaanede Kapellanen, der er lidt svag for Brystet, og tog selv den haarde Tørn. Se det kalder jeg en Mand, der lever efter Christi Lære, og viser sin Tro i sine Gerninger"!

Paa det Tidspunkt saa det store Hartkorn hen til de mindre Skatteydere, men da hun ikke syntes at finde nogen Hjælp fra deres nedslagne Blikke og ubevægelige Miner, nøjedes hun med at mumle noget om de gamle Skikke, som man burde holde i Hævd, og navnlig en Mand som salig Præsten skulde dog skikkes hæderlig afsted paa den lange Rejse. Men nu blev Moder ivrig: "Var det ikke hæderligt at være forberedt i godt Tøj mod Kulden - staar der ikke i den hellige Skrift "Værer forberedte", og det kunde ligesaa godt gælde det Ydre som det Indre, desuden, det med Skikke var nok saa som saa - rimeligvis var den kommen sønden fra, som Juletræerne og meget andet, for i de gamle Kæmpehøje laa altid Kæmperne i deres Harnisk og Konerne i deres fineste Tøj. Og naar vor gamle Præst kommer op til Vorherre, vil Vorherre sige: "Velkommen Du min tro Tjener, der har ofret dit Liv for en anden og klædt Dig til den lange Vandring, forberedt paa at Kulden

ikke skal lægge sig om dit Hjerter. I mit Rige er der Plads for Dig og Dine Lige".

Paa det Tidspunkt begyndte de smaa Hartkorn at nikke bifaldende, og da det store Hartkorn, Ann Elsebet, saa sig forladt af sine Medsvorne, strakte hun ganske langsomt sin røde Haand hen mod Moders lille hvide, omsluttede den med et kraftigt Tag og sagde: "A overgiver mig, Fru Jung. A har jo hørt saa vel, at fra det Sogn hvor De kom fra, kunde De hamle op, baade med Præst og Degn, og saa kan en sølle Bondekuen som A nok være bekjendt at gi'e sig op". Da de tre Hartkorn med megen Anstand, for at skjule deres Nederlag, var vandrede ud af Stuen, opdagede Mor mig i Krogen. "Sidder Du der, lille Musse (mit Kælenavn) jeg troede Du var ude paa Skøjter". "Nu løber jeg Mor", svarede jeg, og med et Par Kager i Haanden forsvandt jeg ud, for at finde min Legekammerat, Møllerens Jeppe. Til ham, der var et Par Aar ældre end jeg, fortalte jeg, stolt over min Moders Bedrift, alt hvad jeg havde oplevet. Jeppe hørte opmærksomt efter, og da jeg kom til det store Hartkorns Overgivelse, sagde han med Eftertryk: "Din Mor er søreme en Knag, aller had A trouet nouen kun' dreje Nakken o Ann Elsebet". - Aa, Du min lille kloge Mor, hvor jeg beundrede Dig og elskede Dig.

Nu kom der en meget spændende Tid om, hvem vi skulde faa til Præst. I den første Tid prædikede den trangbrystede Kapellan. Da den gamle Pastor Thielemann efterlod sig en Enke, havde hun i Folge "Naadensaaret" Ret til at bo i Præstegaarden, men da hun, ved deres Dygtighed til at drive Præstegaardens Avl og megen Sparsommelighed var pekuniært heldigt stillet, købte hun meget hurtigt en Villa i Odense, hvor hun boede med sine to ugifte Søstre.

En skønne Dag hen ad Foraaret arriverede den nye Præstefamilie ved Navn Brummer. De var stærkt Grundtvigsk prægede, og Præsten havde som sin Profet været tre Gange gift,

og hans sidste Kone havde ovenikøbet været Selskabsdame hos Biskop Grundtvig; efter hendes Ægteskab var hendes Søster, Philippine - kaldet "Moster Filte" - i Huset hos Grundtvigs Enke, født Komtesse Frijs. - Alt var saaledes efter de bedste Grundtvigske Principper.

Det blev en mægtig Forandring i den gamle Præstegaard, der før havde været saa hyggelig med bløde Tæpper og tykke Gardiner, Stole med broderede Sæder, Puder, Skamler og højryggede Stole i den store Spisestue. I den ene Dagligstue med mørkerøde, oliemalede Vægge hang Thorvaldsens Medailloner i hvidt, med en kraftig Efeu slynget omkring. Der var der den Hygge, som efter Datidens Smag gav Velvære. Et godt dækket Aftensbord, selvom den gamle Præst ikke yndede Fraadseri og godt kunde sige til den unge Kapellan: "Fordi De holder af min Ost, Flensborg, behøver De ikke at skære saa tykt af den". Den Aften øvede de sig sikkert alle i at skære tyndt af Osten. Nu da den nye Præstefamilie kom, skiftede Præstegaarden karakter; fra det næsten fornemme Herskabshjem blev den et folkeligt Samlingssted, alle Dørene paa vid Gab, ud og ind med Ungdom fra Højskolerne. Den store fornemme Spisestue var baade Spise-, Daglig- og Legestue, hvor Dansen gik til de gamle Kæmpeviser og Sange. Borte var alle de tykke Tæpper og folderige Gardiner. Og i Spidsen for Dansen gik Præstefruen og hendes Søster - Moster Jane! Hvor vi morede os. Stundom lød Bjørnstjerne Bjørnsons Sange - han var meget paa Moden blandt Højskolefolkene den Gang. "Løft dit Hoved, Du raske Gut" lød helt ud i den stille Præstegaardshave. Aftensmaden var meget spartansk - Mælkegrød og et Stykke Smørrebrød til Téen - men hvad gjorde det, naar man morede sig saa ganske fortryllende.

Til Tider var der ogsaa stille i den store Stue, og saa samlede Præstefruen sin Steddatter, der hed Simone, kaldet Monne, sin egen Søn Ole og mig, der ofte var Gæst, om sig, og læste højt

i de gamle Sagaer, stundom den nordiske Mytologi eller Eventyr. Det var en ganske anden Maade hun underviste os paa end Moder eller de ret kedelige Seminarister, vi stundom havde til Huslærere. Det var som sagt en ny Verden for mig, og da jeg altid var velkommen, kom jeg der daglig, og Præstens Børn blev mine bedste Venner.

Men hvad mente man nu i Sognet om den store Forandring i Præstegaarden, Kulturens Arnested? Min Fader, der var Højremand og Konservativ, holdt sig ganske tilbage fra den stærkt folkeligt prægede Venstremand, Pastor Brummer var - forøvrigt troer jeg, det var hans Karoline, der havde paavirket ham i den Retning, og hun var sikkert baade den klogeste og stærkeste og dygtig udspekuleret, som den Kvinde maa være, der vil gennemføre noget. Deres Tale om "Frihed for Loke saavel som for Thor" opdagede jeg nok efterhaanden ikke helt passede, naar Friheden gik ud over deres egne Planer. Men mange glade Timer og Dage havde jeg som Barn og helt ung i Præstegaarden. Hver Sommer kom Bispinde Grundtvig og hendes Datter Asta, Grundtvigs yngste Datter. Det var morsomme Dage for os Børn, vi fik hvert Aar Lov til at arrangere en Forestilling for Bispinden og andre Indbudne. Det varierede med Tablau'er, Aladdin f.eks., der foregik i Konfirmandstuen, hvis hvide Vægge vi dekorerede efter Billedernes Betydning. Udgangen for de agerende var gennem Vinduerne, da Tilskuerne sad ved Døren. En anden Gang var det Cirkusforestilling paa Bastionerne i Præstegaardshaven - og hvad vi nu ellers kunde hitte paa. Vi havde frit Slag med Hensyn til Præstens og Fruens Garderobe. Der var jo intet Børn elsker mere end klæde sig ud i de Voksnes Dragter, der den Gang afveg meget mere fra deres egne end Nutidens - lange Kjoler med fejende Slæb, Herrebenklæder, der kunde rumme adskillige Hovedpuder, inden Maven var fyldt ud.

Da vort Repertoire næsten var udtømt, døde den elskværdige

gamle Bispinde Grundtvig, der altid med flot Haand havde lønnet vore Anstrængelser med Penge til en Fest bagefter og ikke mindst med Smil af hendes karakteristiske store talende Mund og Klap af hendes hvide bløde Hænder. Naar jeg fik et Klap paa Kinden af denne fine bløde Haand, følte jeg mig næsten som adlet; ikke for ingenting var Ingemanns Romaner paa det Tidspunkt min kæreste Lektüre, og jeg vidste jo, at Bispinden var født Komtesse Frijs fra Frijsenborg, og Frijsenborg var for Jyderne omtrent som Hoffet var for Sjællænderne. Jeg husker saa vel, naar Mor havde omsyet et af sine gamle Overstykker, sort, men lidt rødt af Ælde, med sorte Perleagramaner over de mest slidte Steder, og jeg ikke var nær saa tilfreds med min Frakke, som hun over sit Værk - udbrød: "Nu er Du saa fin, at Du godt kunde komme til Frijsenborg"! Det var Toppunktet af Fornemhed og Elegance.

Den første November var det Pastor Brummers Fødselsdag; Sognets seks Degne med Koner var Gæsterne, og ved en eller anden forunderlig Tilskikkelse hørte jeg med i dette højtidelige Selskab. Traktementet var hvert Aar den samme Ret, en god Gang Boller i Selleri - en Ret, der strækker langt og kan laves i Forvejen; hver Gang jeg senere i Livet faar den Ret tænker jeg paa Præstens Fødselsdag d. 1ste November, ogsaa kaldet Faredag (Flyttedag), den Dag Tyende skifter mod Vinteren. Hvor mange Fødselsdage med Boller i Selleri jeg overværede, mindes jeg ikke, men jeg husker tydeligt Præstens 60-Aarsdag. Da var hans Børn hjemme - den ældste Søn Aage var for femte Vinter paa Askov Højskole; da han vilde være Arkitekt, var det en forunderlig Maade at begynde sit Studium - Sommeren i Murerlære og Vinteren paa Askov Højskole. I Kraft af denne Fremgangsmaade naaede han da ogsaa kun at blive Murermester paa Landet. Efter mange højtidelige Taler og do. Kødboller kom Festens Højdepunkt, en Sang skrevet af Præstens Søn Aage; Resultatet af fem Vintre paa Askov. Jeg har gemt den gennem

de mange Aar og nedskriver den her, som et Bevis paa, hvorledes Grundtvigs Aand kan laves om til uforstaaelig "Bragesnak":

Mel: Dannevang ved grønne Bred

1. Ungdom skøn med Stærk i Haar, 4. Livets Alvor, tunge Krav,
skattes allesinde, bøjed tidlig Nakken,
af hver Sjæl, der ung i Aar, kasted var en aaben Grav
søger for at finde - fulgt blev Frihed ("Snakken")
gennem Tvivl og Taagers Nel, af et prægtigt blandet Kor
Sollys Farten over, til det lavse Kammer,
til vi kaster Ankeret i den kære Fædrejord
paa de stille Vover. sluktes megen Flammer.
2. Ung, selv med tre Snees Aar, 5. I vort Statsmaskineri
bag Dig her paa Sletten, passes skal hver Takke,
viser Du, at hvor det gaar, saa at ej vort "Liberi"
leve kan dog Ælten, skal gaa ned ad Bakke,
uden Møn af Ideal, er der paa en Takke Knast,
fra den første Grøde, giv'et det Stød i Skroget,
uden at paa Strævels Val, over den i Iluj og Ilust
haardt det at forbløde. spigret bliver Lunget.
3. Kjolen, Kraven, Kaldet med 6. Ifeld den brave Præstemand
dæmped ikke Madel, skændt han er i Kæden,
aldrig hine kuelt ned der omslutter dette Land,
Friheds Trang i Blodet, dog staar bag paa Slæden,
Mangen ærliq Ungersvend hilser Friheds Forsvarssol
lær det første "Sæde", paa de unge Kinder,
kaldte sig af Frihed Ven, og skænt paa sin Vinterstal
ok! hvi maa vi græde. Friheds Kranse binder.

Kommentarer overflødige!

Naar jeg omtaler Præstegaarden saa meget, falder det ganske naturligt, da den var mit andet Hjem i flere Aar. Jeg, der jo var saa meget yngre end mine Søskende og derfor næsten et Enebarn, tyede op til Jævnaldrende, hvor jeg dog fandt mere Forstaaelse end hos Bønderbørnene og Købmandens Oline og Marentze. Ofte fik jeg Lov at blive Natten over i Præstegaarden og delte Seng med Monne. For Eksempel Natten før Fastelavnsmandag var det en given Regel. Søndag Aften lavede vi saa fine Ris, som kulørt Papir og en trekløftet Gren kunde præ-

stere; disse Forberedelser var næsten det morsomste ved Fastelavnsfesten; spændende var det, hvem der kunde finde paa nye Idéer og faa det mest spraglede Ris. Præsten og Fruen deltog hvert Aar med stor Interesse i vort Foretagende, og naar vi trætte og søvnige gik i Seng, kunde vi alligevel næsten ikke sove ved Tanken om, hvor tidlig vi maatte op den næste Morgen. Hændte det saa ikke desto mindre, at vi sov længere end Fastelavnslojerne krævede, hørte vi Banken paa Væggen - Præstens Soveværelse var ved Siden af vort - og i en Fart var vi i Tojjet, der laa parat, og saa gik vi rundt i Præstegaarden; først til den gode Præstemand, der var gaaet i Seng igen, og lod som han sov. Hvor vi bankede løs, raabende: "Boller, Boller"! Saa fik vi Vintertøjet paa, og rundt til Apotekerens, Doktorens og hjem til Far og Mor, der kom vi sidst, da vi vidste, at Mörgenmænd var de ikke. Vi maa have forekommet som Trolde, der styrtede ind i de mørke Soveværelser, og af Hjærtens Lyst slog paa de tykke Dyner og ikke gik før vore Poser blev fyldt med søde Boller og sure Appelsiner. Masker kendte man ikke, ud over dem, vi selv klippede og malede, af Papir.

Sikkert var det tiltrækkende for mig ved Præstegaarden og dens Beboere, at de deltog langt mere i deres Børns Lege og Tanker, end Forældrene i den Tid ellers gjorde. Der var ikke det tomme Rum, som der den Gang var mellem Voksne og Børn, de gik saa dejligt ind paa vore Lege og Idéer; de sang med os, læste højt i morsomme Bøger, vi syede, strikkede og flettede de dejligste Ting, syntes vi i det mindste selv. Intet Under at den lille ensomme Pige, som jeg ofte var, fandt min største Glæde i det Hjem, som jeg syntes var ganske anderledes end de Hjem jeg ellers kendte.

Mine Forældre kom meget sjældent i Præstegaarden, ja, jeg kan næsten sige - Far aldrig. Han var jo gammel konservativ Højremand, og for ham var den Gang en Venstremannd som Pastor

Brummer omtrent det samme som en Kommunist nu; og to af saa forskellig Anskuelse havde ikke noget at sige hinanden. Mor kunde godt lide at tale med Fru Brummer og hendes Søster "Moster Jane" - Kvinder holdt sig den Gang uden for Politik, i det mindste saadan udvændig.

Min Undervisning i Skolelærdom var stadig ganske tilfældig. Om Sommeren havde Mor ikke Tid at læse med mig, og det passede godt med mit sarte Helbred, at jeg ikke skulde sidde inde og hænge over Bøgerne. Jeg var lang, tynd og opløben, saa vor Huslæge, Doktor Hansen, en Søn af Kammermusikus Hansen, en ung, glad Københavner, der blev min gode Ven, raadede mine Forældre til at give mig fuldstændig Frihed fra Bogens Trældom og hele den lange dejlige Sommer lade mig gaa i Naturens Skole. Det hjalp paa den slemme Blegspot, der hvert Foraar efter den lange solfattige Vinter pinte mig.

For at jeg dog skulle have nogle Pligter, fandt Moder paa, da jeg var henved tolv Aar, at jeg kunne passe Fjerkræet; Høns, Ænder og stundom Kalkuner. Det var nu ikke noget lille Arbejde, men for at opmuntre mig, blev det en Akkord, at jeg fik 10 Øre for hver fuldvoksen Ælling, 5 Øre for do. Kylling og 5 Øre for hver Snese Æg. Det blev en ganske pæn Sum naar Efteraaret kom. Da vi ikke, som man nu har de fleste Steder, havde rigtig Høsegaard, men kun et Høsehus, hvor de som oftest søgte til om Natten for hele Dagen at sprede sig over hele Gaardens Enemærker, hvor navnlig Møddingen var deres Spisekammer, var det ikke helt let at holde Styr paa dem, især i Yngletiden. Tre Gange om Dagen lystrede de dog gerne min Kalden, naar jeg kom med Spanden med Føde, saa havde jeg hele Flokken efter mig ned gennem Gaarden. Dette Arbejde optog mig saa meget, at i de Maaneder Høns og Ænder rugede ude, kunde jeg ikke være længe borte fra dem; de var ofte saa krigeriske, at de kunde ødelægge hinandens Afkom. Derfor maatte jeg mangen Søndag blive hjemme ved mine Dyr, naar de

andre kørte ud paa Gæstebud. Det var nok svært, men naar jeg saa de smaa gule Ællinger og hvide Kyllinger i god Behold hver hos sin Mor, saa fandt jeg, at den Køretur kunde jeg sagtens ofre.

Kalkunerne var de mest besværlige. Deres Levemaade var saa fornem, de kunne ikke drives paa Møddingen, nej, fra ganske smaa skulde de have deres egen Menu, der bestod af fint hakkede Brændenælder og haardkogte Æg. Inden de var fjersatte kunde de ej heller taale en Draabe Regn, og tilmed var de gamle saa dumme, at de ikke en Gang kunde sørge lidt for deres Afkom. Det kan nok være jeg sprang, naar der kom en pludselig Regnbyge, for at gjenne dem i Hus. Var nu en af de smaa blevet vaad paa Ryggen, saa de straks saa sølle og forpjuskede ud; der var kun ét Middel der hjalp; et sort Peberkorn i en Klat Smør - Næbbet op og ned med det; et Par Timer efter kunde de med lidt Held være helt kry igen. Dette Middel brugte jeg forøvrigt ogsaa til Kyllinger i Overgangsaldren, naar de gik over fra Dun til Fjer, hvor de i den Tid var mere modtagelige for Kulde og Regn, og som oftest blev kastet af Hønsemor, der ikke længere kunde ruge dem, naar de blev for store.

Men tilbage til Kalkunerne, som drev mig mange Puds. Saaledes en Aften var hele Flokken paa ca. 20 bleven helt borte. Jeg ledte og kaldte, men forgæves. Jeg fik Jens Kusk med til Hjælp, da det var ved at blive mørkt, og saa maatte jeg ikke saa gerne gaa alene uden for Gaardens Enemærker. Endelig, helt i den anden Ende af Landsbyen, fandt vi dem siddende højt oppe i nogle store Træer, de bildte sig sikkert ind, at de var Paafugle. Nej, de var og blev noget hoffærdigt Pak! Og efter den Affære, hvor Jens maatte holde Vagt ved Træerne den halve Nat, blev jeg fri for de noget besværlige Husdyr. Netop den Sommer var der en Rævegrav ikke saa langt fra vor Have; havde jeg ikke selv en Aften, just som Solen kastede

sine sidste Straaler mod Lerbrinken, set de smaa Ræveunger komme op af Hullet og lege med hinanden - nej, hvor de sprang, lette og graciøse, klaskede og daskede hinanden paa Ørerne, bed i Halen og mange andre "Rævestreger". Jeg sad paa en Stub, ikke længere borte end jeg kunde iagttage deres pudsige Bevægelser og yndefulde Spring. Ganske musestille maatte jeg sidde, for jeg vidste, at ved den mindste Bevægelse vilde de skræmt søge Hulen. Tilsidst kom gamle Mutter Ræv op af Hulen, muligens havde hendes skarpe Blik eller moderlige Instinkt sagt hende, at der var Fare, for i eet Nu var Tryllespillet forbi. Hvor levede jeg op i en god varm Sommer ude i Luften fra Morgen til Aften, kun Maaltiderne kaldte mig ind under Tag, og om Aftenen sov jeg næsten, før jeg var kommen i Seng. Tidligt var jeg paa Benene om Morgenen, da alt mit Smaakravt var Morgenmænd, utaalmodig kaldte de paa mig for at komme ud.

En Gang om Sommeren i Høstens Tid kørte min Moder op i Marken sammen med Kokkepigen, der havde bagt en voldsom Masse Æbleskiver, som de medbragte, samt Kaffe og andre Drikkevarer. Jeg fik Lov at komme med, og det var en stor Fornøjelse at se det maleriske Syn. Karlene i Skjorteærmer, mejende det gyldne Korn med store Leer, og efter hver Karl en Pige, eller Kone, alt blev taget i Brug i den travle Høsttid - med deres Rive samlende Kornet i Neg, som de med stor Øvelse og Færdighed bandt sammen med Baand, de lavede af Kornet. Naar Mor nærmede sig, standsede alt Arbejdet, Karlene strøg de opretstaaende Leer, og Pigerne holdt Riven i Vejret; det var vel den almindelige Maade, hvorpaa de hilste Fruens Ankomst i Marken. Imens pakkede Kokkepigen alle de gode Sager ud, og der blev for en Times Tid et Hvil fra det strænge Arbejde. Bagefter fik jeg Lov til at trille Kornet med Riven, og lærte at binde et Baand til at samle det med. Det var en af Høstens Solskinsdage. Bag efter kom "Opskør"; det foregik den Aften

alt Kornet var mejet. Saa stillede Karle og Piger sig op, Par om Par foran Stuehuset - Pigerne havde bundet Kranse af Blomster, der hang paa Riven og paa Karlernes Hatte, eller Hoveder - for de Unge kunde ogsaa den Gang lide at smide Hovedtøjet, men det var ikke passende for de Ældre og Husmændene. Saa strøg de Leerne vældigt, indtil Mor lukkede Vinduet op og lovede dem Risengrød, Æbleskiver og Punch. Hvis de ikke fik det, var der noget med, at de vilde meje al Grønkaalen ned i Haven.

Og saa til allersidst, naar alt Kornet var i Hus, og helst godt i Hus, det vil sige tort og med mange Fold - saa kom Høstgildet, med megen Mad og Drikke, Spillemand og Dans i den blomsterpyntede Lo eller Vognport. Dette er nu saa ofte beskrevet, at jeg ikke har Lyst at uddybe det videre, da disse Fester ikke udskiller sig meget fra hinanden. Jeg har ogsaa overværet mange Høstgilder paa andre Gaarde. Det mest paa-faldende var, at paa den Dag af Aaret ophørte Klasseforskellen, der den Gang var meget større end nu. Herskabet dansede med Folkene, der i den Anledning fik lidt mere Sving over sig og var ualmindelig renvaskede. Ak, hvor er alt det nu, min Barndoms lyse Minder, Høstens Poesi, de stoute Karle og de friske Piger, der formede de duftende Høstakke og de gyldne Neg - alt det er forbi. I Stedet har vi en Selvbinder med tre Heste for; Arbejdsløshed og Socialhjælp.

O V E R G A N G S A A R E N E

Den unge Københavnerlæge Ove Hansen havde mere eller mindre arvet Faderens Talent. Doktor Hansen spillede godt fra Bladet, men ikke efter Gehør. Naar Doktoren ikke var ude i Praksis, trøstede han sig ved sit klaver. Rimeligvis har han lagt Mærke til, at der var en lille Pige, der altid sad stille og hørte paa

ham, naar alle andre sludrede omkap, for en Dag kom han hen til mig, tog min Haand, saa lidt paa den og spurgte: "Har Du Lyst til at lære at spille"? Mine Øjne har sikkert udtalt et længe næret Ønske, for han tilføjede: "Kan Du faa Dine Forældre til at anskaffe et Klaver, vil jeg spille med Dig; to Gange om Ugen - men Du maa øve Dig tre Timer hver Dag".

Da Far og Mor hørte det, lagde de Raad op om, hvorledes de paa den billigste Maade kunde skaffe et Piano. Hvor det blev købt, husker jeg ikke, men en skønne Dag arriverede der et gammelt taffelformet Mahogni Klaver, og lykkelig var jeg, skønt jeg hellere vilde have haft et opretstaaende Piano, der den Gang var mere moderne. Det var jo meget smukt af en ung Læge at ofre sin Fritid paa min Undervisning, men sandt at sige tror jeg, han var en temmelig tør og kedelig Lærer, eller rettere, forstod han slet ikke at undervise. Efter først at have fortalt mig, at det var alt for sent jeg var begyndt, og derfor kunde mine Fingre aldrig faa den Smidighed, der hørte til for at frembringe de rette Løb paa Pianoet o.s.v., proppede han en Mængde Musikteori ind i min, paa det Punkt, lille Hjerne. Lange svære Remser skulde jeg kunne udenad, f.eks. Tangenternes Navne, Fis, Cis, Gis o.s.v. Be, Es, As o.s.v. Det var som Sprogundervisning, hvor man begynder med Gramatikken og aldrig lærer at anvende den. Og saa var der Skalaer, Fingerøvelser, jeg ihærdigt gennemtærskede, men som kedede mig over al Maade. Med min nogenlunde sunde Fornuft har jeg vel nok ræsonneret, at naar jeg alligevel aldrig kunde drive det til noget stort, hvorfor saa gribe det saa højtideligt an. Min gode Lærer havde vist fuldstændig Ret i, at Virtuoso blev jeg aldrig - men det var jo heller ikke Meningen. Jeg higede kun efter at spille smaa fordringsløse Sange og Musikstykker, men det varede længe før jeg fik Lov til det, og paa det Tidspunkt var jeg næsten ked af mit taffelformede Piano med de spinkle Toner. Nej, bedre var Jens Kusks Harmonika, som jeg Søndag

Formiddag fik Lov at laane, naar jeg kom ned i Stalden for at se til min gamle røde Ridehest. Jeg kunde spille paa den "Ach, du lieber Augustin", "Jomfru vil De med i Skoven" og andre af samme lystige Art. Jens havde ogsaa en Violin - det var nu straks lidt sværere, men ogsaa den var spændende. Timevis kunde jeg sidde paa Jens' grønne Kiste og veksle mellem de to Instrumenter, forme Tonerne til Melodier, som det forekom mig jeg aldrig havde hørt - meget sandsynligt - Melodier som det gamle Piano ikke gemte. Og dog havde det været mit højeste Ønske at lære at spille paa det. Hvor ofte dræbes ikke et Barns Trang og Lyst, naar der bliver grebet galt an.

Sandheden tro var jeg dog senere i Livet min Lærer taknemmelig, da han tre Aar senere flyttede fra Jyllands barske Klima til Falsters frødige Egne. Jeg havde dog lært saa meget, at jeg kunde spille firehændigt med Apotekerens Datter med 1. ste og 2. den Violin, spillet af en ung ny Lærer og hans Broder. Det var en god Øvelse, og jeg glædede mig altid til vore Spilleaftener. En Gang gav vi endog Koncert til Fordel for et nyt Forsamlingshus. Hidtil havde alle offentlige Møder foregaaet enten i Kroens Rejsestald eller i en mindre Sal i en Bygning nær ved Kirken, der laa et Kvarters Gang fra Landsbyen.

Disse offentlige Møder var af meget forskellig Art. Oftest var de politiske. Det var i den Henseende en meget levende Egn, Christen Bergs Valgkreds, Skolelæreren fra Bogø, som han ogsaa kaldtes, var en saare ihærdig og slagfærdig Taler, virkelig en Folkereformator i stort Format. Med sin kraftige Skikkelse, sit store røde Skæg og klangfulde Stemme virkede han opildnende paa Mængden og irriterende paa Modstanderne.

Jeg mindes en Dag, der skulde være politisk Møde i Kroens omtalte Rejsestald, selveste Chresten Berg og en anden stor Politiker af samme Parti, I. A. Hansen, skulde tale. Fader holdt sig som gammel Højremand fornemt tilbage, men Mor havde nok Lyst til at høre de to Herrer. Da Kvinder den Gang ikke fandtes

værdige til at deltage i offentlige Møder, havde hun aftalt med Kromanden om at sidde paa Kornloftet ovenpaa Rejsestalden, hvor der var en Lem, der kunne skubbes til Side, og derfra var der saa Udsigt til Rummet nedenunder. Jeg fik Lov at gaa med paa den Ekspedition. Naturligvis forstod jeg ikke et Muk af de flere Timers Taler og Forhandlinger, men jeg fulgte Minespillet i Mors livlige Ansigt, og det sagde, at det gik livligt til. Da det endelig var forbi, og Talerne nærmede sig hen under vort "Aandehul", saa jeg Mor gribe i en Kornbunke og lade en Haandfuld Korn drysse ned i de høje Politikeres Nakke. Jeg blev meget bange over min Moders Dristighed, men jeg forstod at hendes Ærgrelse maatte have Luft, og saa greb hun det Vaaben, der var nærmest ved Haanden. Chresten Berg saa op mod det aabne Hul i Loftet, men vi sad i Mørke, medens der brændte et Par søvnige Lygter i Rejsestalden. Maaske har han troet, det var Manna fra Himlen, fordi han talte Bøndernes Sag saa godt! Saa strøg han sin Haand gennem sin kraftige Haarfyld, og Mødet var hævet. Men Moder sagde til Far, da hun kom hjem: "Sikke nogle Lurendrejere og Ærkemikler saadanne Politikere dog er."

Mange politiske Strømninger og Rivninger foregik i min første Ungdom paa Koldingegnen. "Venstre" havde paa den Egn, hvor der var saa faa Herregaarde og slet ingen Godser, en frødig Jordbund, og Chresten Berg var en dygtig Havemand til at dyrke samme. Intet Under, at Far blev mere og mere melankolsk og ensom, stiv og stejl som de gamle Estrupbeundrere var, han længtes mere og mere efter sin Fødeegn nær København, hvor det "rigtige" foregik, og hvor de paa den Tid udstedte Provisorielove, begyndte paa Københavns Befæstning og dannede det blaa Gendarmerikorps for at holde Ro paa Befolkningen ude paa Landet. I Grunden tror jeg, de bragte mere Opstand end Ro, disse Lovens Haandhævere. Hæren var efter Krigen i 64 ikke afholdt paa Landet, og navnlig da Officerer - ikke just de klo-

geste og bedste, men de der stod højt i Kurs hos daværende Krigsminister Bahnsen - skulde agere Politi, blev de betragtede med stor Mistro og drillede hvor Lejlighed gaves. Da det danske Folk jo af Natur er godmodigt og besindigt, fik Misfornøjelsen dog ikke større Udslag end nogle Riffelrumlerier i Brønderslev i Nørrejylland, Uroligheder ved Kolding Slotsruin, hvor de menige Gendarmer og deres Heste var indkvarterede i Staldbygningerne ved Slottet. Men en blaa Gendarm var og blev for Bønderne som en rød Klud for en gal Tyr.

En stor Opmuntring for min Far var, naar han Foraar og Efteraar skulde paa Taksationsforretninger rundt paa de Gaarde, der søgte Laan i den nørrejydske Creditforening, der havde Sæde i Viborg. Om Morgenen startede han og en anden Proprietær, Henrik Henriksen fra Starup, i en lille Jagtvogn ud paa deres Ekspedition. Afstandene kunde godt være 2-3 Mil. Deres Ankomst blev skriftligt meddelt nogle Dage før, saa der som oftest vankede en god Middag, hvad de snu Jyder maaske haabede vilde sætte Laanet op i god Højde.

Een Gang blev de dog snydt med Hensyn til det lukulliske Maaltid. Det var en lidt kold Foraarsmorgen, jeg havde for en Gangs Skyld faaet Lov at tage med paa Turen, der gjaldt et afsides Terræn mellem Vorbasse og Randbøl. Jeg syntes vi kørte i en Evighed ude i den milevide Hede, "stille og mørkladen er vel min Hede" som Blicher skrev. Ja! mørkladen var den, selv paa en Solskinsforaarsmorgen, hvor det eneste oplivende var Lærken, der slaar sine jublende Triller, hvad enten det er over Heden eller de frugtbareste Marker. Naa, vi kørte og kørte og tilsidst var der ikke Vej mere, men kun enkelte Hjulspor. Jeg begyndte at blive lidt ængstelig, da jeg havde hørt, at Folk havde kørt vild i Heden, ligesom man kan gøre i Snemarken, og tilsidst ikke vidste, hvor de var, eller tog Fejl af de forskellige Vindhjørner, hvad forøvrigt en Jyde sjældent gør. I saadant Tilfælde vilde et Kompas have været

betryggende, men det findes sjældent hos Landmænd. Ingen Mennesker eller Beboelse var at øjne - kun den lille Lærke sang, og et Firben smuttede op af det soledede Hjulspor. Klokken var blevet henved elleve, og jeg var begyndt at blive dygtig sulten af den skarpe Foraarsluft og tænkte med lidt Bekymring paa den gode Middag, som Far havde talt om, der vankede paa hans Taksationsture.

Endelig fik Far langt ude i det fjerne Øje paa noget, der lignede en menneskelig Bolig, Hestene fik et opmuntrende Rap, og vi styrede Kursen paa det trange sandede Hjulspor, og efter en halv Times Køretur, der forekom mig lang som Evigheden, naaede vi tre smaa faldefærdige Huse, øde, ensomme med den dybe Armod's Præg. Midt paa det, der skulle forestille Gaardspladsen, laa Skelettet af en Hest, der ligesom endnu mere illustrerede Hedebondens fattige Lod. Naa, tænkte jeg, dette her tegner mere til en Tragedie end en Lysttur, men pludselig dukkede 3-4 lyshaarede Børn frem bag et af Hus-hjørnerne. De saa meget forbausede, næsten forskrækkede ud over denne Invasion - det var jo ikke hver Dag, der kom Fremmede dér - ja, ikke en Gang Postbudet havde bragt Fars Brev, der var skrevet fem Dage i Forvejen - dette berettede Ejeren undskyldende - en lille forpjusket Mand. "Min Kone kommer snart," sagde han, "hun er lige gaet et lille Løb over til vor nærmeste Nabo" -han pegede ud i Luften - "det er kun en halv Mil borte." Vi kom imidlertid af Vognen og fik rettet Benene, og Herrerne gik med Manden ud for at bese "Godset", der var saa stort, at Ejeren ikke rigtig vidste Grænsen, men han vidste det var 500 Tdr. Land. Disse 500 Tdr. Land havde lokket ham, der var fra Fyens fede Egne, hvor han havde haft et godt lille Sted paa 10 Tdr. Land. Stakkelse lille Mand, han var duperet af Kvantiteten og havde ikke skærket Kvaliteten tilstrækkelig Betydning. Og nu sad de stakkelse Mennesker med Fynboens lyse glade Sind og Optimisme, stadig haabende, at et Laan

skulde bringe dem paa Fode, faa Lyngen bort og fremtrylle frodige Marker, ligesom hjemme paa Fyens Land. Jo vist var det en Tragedie, hvor en snu Jyde havde narret en god lille sangvinsk Fynbo ved at fremhæve for ham de 500 Tdr. Land, hvor der fandtes ganske faa Pletter opdyrket Jord, ikke mere end til to Køer, fem Faar og en Hest, just den der allerede havde lidt Sultedøden og hvis Skelet, vi saa ligge paa Gaardspladsen. Og hvad det allersørgeligste var, at under Lyngtoppen skjultes alle Vegne den røde, i Modsætning til den sorte Al, og da var det den Gang, med de Midler der fandtes, umuligt at opdyrke Jorden.

Far og Henriksen vandrede rundt med den lille Fynbo, gravede hist og her, rystede lidt paa Hovedet, talte sagte sammen - jeg fulgte bagefter, mens jeg blev mere og mere sulten. Imidlertid var Konen kommen hjem fra "den nærmeste Nabo" og fik meget travlt med Traktementet. Alt hvad Huset bød paa, kom frem paa Bordet, der stod i Hjørnet med Træbænke omkring, det var omtrent det eneste Møblement. Aa Gud, hvor den lille venlige Sjæl fik travlt, hun vidste jo meget godt, at af disse to fine Herrer afgang hele deres Fremtid. Og saa havde hun virkelig den gode Idé, der maaske udsprang af, at det var det eneste hun havde at lave, en Flækkeæggekage, og den Ret er Fynboens Specialitet, hvor baade Jyder, Sjællændere og hele det øvrige Danmark kan gaa hen og lægge sig. Paa Flæsket var der ganske vist nogle uhyggelige sorte Svinebørster, ikke meget appetitlige, men her, som de fleste Steder, passede det gamle Ord "Hunger er den bedste Kok", og vi spiste med god Appetit. Da Servicet kun bestod af to hele og en meget skaaret Tallerken, samt tre Gaffler og to Knive, delte vi som vi var Venner til. Jeg saa godt Proprietær Henriksen skottede hen til mig med et lille Smil, som tænkte han, hvorledes mon hun vil klare den Situation? Men jeg lukkede mine Øjne ved den første Mundfuld med Børster og saa gik det godt for Resten.

Bagefter fik vi Kaffe med Sigtebrød, og da det var serveret, følte den lille Kone sig lettet for sine Pligter for Fremtiden, og de moderlige Instinkter overvældede hende. - Med et rask Tag vendte hun Bunden i Vejret paa en Tørvekurv, der spredte en Bunke Tørvesmuld paa det i Forvejen ikke helt rene Gulv; op af en Vugge uden Gænger - alt i dette Hus var ramponeret og faldefærdigt - trak hun et $\frac{1}{2}$ -aars Barn - knappede Kjolen op, og lagde Barnet til Brystet, efter at have sat sig godt til Rette paa den omvendte Tørvekurv. Der kom en velsignet Ro over den lille, ganske kønne Moder, Solen kastede sin Straaleglans over hende og det diende Barn, i dette Øjeblik syntes hun rig i al sin Armod.

Manden talte med Far og Henriksen om alle sine Planer med de 500 Tdr. Land, der sagtens kunne realiseres, naar bare han fik det ønskede Laan. Hans Tale paa det syngende fynske Tunge-maal, der i en Jydes Øren lyder som et rislende Kildevæld, flød ustandselig for at fremhæve de Goder han var i Besiddelse af. Jo mere tavse de to Taksatorer blev, des mere talte han, indtil Far rejste sig fra den haarde Bænk og sagde: "Ja, ja, min gode Mand, vi skal gøre hvad vi kan; men jeg tør ikke love Dem noget!" Da faldt han et Øjeblik sammen, men kun for et Øjeblik - atter sejrede hans fynske sangvinske Natur, og smilende fulgte han os til Vognen, og uden for de faldefærdige Bygninger stod fire lyshaarede Børn skyggende med Haanden mod Solen, for ikke at miste et Glimt af de fremmede Mennesker, der skulde bringe Lykke til Far og Mor.

Da vi kom hjem, var Solen gaaget ned, og jeg var bleven en Oplevelse rigere. - Da jeg var ca. 12 Aar engagerede Far mig til sin Sekretær. Det lyder flot - men Far, der havde lagt Mærke til min Haandskrift, af min Alder at være, var fast og tydelig, brugte mig til at indføre Taksationer, som han skrev paa et stort Skema, i en særlig Protokol. De skulde nemlig duplikeres i Tilfælde af, at Originalen blev borte. Det var et

Arbejde, der tog mig ikke helt faa Timer, men saa fik jeg ogsaa 50 Øre for hver. Denne Indtægt blev for mig, sammen med mine Høsepenge, en helt lille Kapital, som jeg fuldstændig raadede over. Far og Mor gik vel ud fra, at Penge man selv maa slide haardt for, sjusker man ikke bort i Utide, og det er jo ogsaa velkendt, at de Penge man selv tjener, lærer Een Penges Værdi.

Men fuld Frihed havde jeg over min "Formue", ingen Sparekassebøger, ingen Moralisering, ja, end ikke gode Raad. Hvor har jeg bagefter været mine Forældre taknemmelig for den ubundne Frihed, ogsaa i den henseende.

J E N S O G M I N R Ø D E R I D E H E S T

Jens, som man paa svensk vilde kalde min Skytspatron, vil jeg ofre et lille Kapitel for sig selv.

Jens havde jo kendt mig, fra jeg var en lille Pige. "Den bette Pie" som han kaldte mig den Gang. Naar han skulde ride de skimlede Køreheste ud paa Græsmarken, vendte han sig altid om for at se, om den bette Pie vilde have en Ridetur med, og hurtigt var den bette Pie, ved Hjælp af Jens' kraftige Arm, paa Ryggen af den anden Skimmel. Jeg sad paa Hestens bare Ryg og holdt fast i Manken. Undertiden lod Jens Skimlerne trave lidt for at se om den bette Pie kunde holde Balancen. Derved fik jeg ganske god Øvelse i at holde mig paa Hesteryggen. Da jeg var blevet konfirmeret, mente Mor ikke det var passende, at jeg red paa Drengemanér; ak, det var den Gang, hvor ofte har jeg ikke tænkt paa, at jeg var kommen et halvt hundrede Aar for tidligt til Verden, da alt i min Barndom og Ungdom i mange Henseender blev saa svært for en "bette Pie".

Af en Proprietærfrue, Fru Secher, fik foræret en gammel Damesaddel, som hun efter at have faaet en Flok Børn ikke

brugte mere. Det var et slemt gammelt Skaberak, som Jens, ikke uden Grund, betragtede med stor Mistro, og skønt han efter min Konfirmation sagde Frøken og De til mig, hørte jeg ham, den første Gang han hjalp mig op paa Sadlen, hviske som for sig selv: "Det er aa et Stavær til en bette Pie."

Jeg havde faaet en lang blaa Ridekjole og en lille tilsvarende Hue og syntes i Grunden jeg var ganske fin, selv om den uvante Stilling generede mig en Del. Jeg fik Lov at ride paa en halvgammel mager rød Hest, af den Slags man kaldte for halvblods. Og hvor jeg glædede mig til mine Rideture paa den gamle Røde, som gik saa sikkert paa Benene, at den aldrig i de Aar jeg red paa den, snublede en eneste Gang, og var det glat om Vinteren, gik den saa forsigtigt paa Isen som en Kat. Undertiden red jeg hen til vore Bekendte paa andre Gaarde, men som oftest red jeg ene ud i de store Heder, navnlig til Randbøldal, der laa to Mil fra Egtved, og der, i et Dalstrøg med Plantage og store Bakker, der kaldtes "Præstens Helle", sprang jeg af og hvilede mig og saa op i den blaa Himmel eller to mig en lille Blund. Gamle Røde græssede i min Nærhed, jeg vidste, at den ikke gik ret langt, før jeg atter sad paa Ryggen af den. Hjemad gik det altid hurtigt, for en Hest længes hjem til Krybben og Baasen; hjemme stod Jens i Stalddøren og ventede paa os, jeg tror ikke, han var rigtig glad, før han havde begge vel inden for Døren. To dejlige trofaste Venner, vor Jens og den gamle Røde.

Fra Præstegaarden, hvor alt gik mere folkeligt og frit til, hvor Tjenestefolkene om Aftenen kom ind i Stuen, naar Fruen læste højt, og Karlene gik frit ind i Præstens Studereværelse, naar han Søndag Formiddag var i Kirke, bredte Friheden sig rundt i Landsbyen. Jeg formoder, at det ogsaa var kommen Jens for Øre; for en Dag spurgte han mig, om jeg ikke kunde tænke mig at læse højt et Par Timer i Folkestuen, for de unge Knægte var saa slemme til at gaa til Kro'en i de lange Vinteraftener. Jeg

lovede straks at gøre et Forsøg paa at holde dem hjemme, og begyndte med "Gøngenhøvdingen" af Carit Etlar, som jeg antog passede bedst til Deres Smag. Det blev et meget taknemmeligt Publikum, der hørte stille og interesseret efter. Jeg erfarede snart, at de om Dagen under deres Arbejde ivrigt repeterede Bogens Handling. Kun Jens forholdt sig forunderlig tavs og træg; som den tørre Jyde han var, skjulte han til min store Skuffelse baade Tanker og Følelser.

Dog en Aften, da jeg var gaaet fra Carit Etlar til Ingemanns Romaner og i "Valdemar Sejr" havde sluttet med den fromme blide Dronning Dagmars Død, selv dybt bevæget, saa jeg hen paa Jens, der virkelig for en Gangs Skyld syntes ligesom grebet og bevæget. Men hurtig blev jeg revet ud af Illusionen ved at høre Jens sige: "Hæ, ja, saa'n gor'et den slaw, de ædder for møj og bestiller for lidt, og derfor kreperer de."

Søndag Morgen, naar jeg kom ned med Brød til min gamle Røde, sad Jens paa sin grønmalede Kiste i Karlekammeret og spillede Harmonika, og stundom sang han lidt. Jeg husker et af Omkvædene lød saaledes:

*Med Haanden og Munden
Du lowed mig got
men no haer A merjet
te A er bleven snot*

Meget stiv i Gramatikken har jeg aldrig været, men jeg fandt dog, at det var en mærkelig Maade at bøje Ordet "snyde" paa. Da jeg blev rigtig voksen, fortalte min Mor, at Sangen hentydede til en af Jens' Skuffelser, thi Jens var virkelig en Gang bleven "snot". Han var temmelig tidligt i sin Livsbane forlovet med Kokkepigen Stine, og i Fællesskab lod de for deres faa Spareskillinger lave et stort Stykke Hørgarnslærred, det stærkeste man kan tænke sig, som et Tegn paa ubrydeligt Venkab. Men Aaret efter skulde Jens "springe Soldat" og laa om Sommeren i Lejren ved Hald. Stines Kærlighed kunde ikke bære denne

Adskillelse, og hun var træsk nok til at forlove sig med Smedsvenden. Da Jens kom hjem og opdagede hendes Falskhed, tog han ganske roligt en stor Køkkenkniv, og delte Lærredet i to Stykker. Det ene Stykke fik Stine, og det andet Stykke fjælede Jens dybt i sin grønne Kistebund, hvor det laa sammen med Jens' Kunstskatte: tre Billeder af Lejren ved Hald, og hans Bibliotek, mange Aargange af Wisbechs Almanak.

Jens var stor Modstander af nye Skikke og moderne Ting, for Eksempel sagde han: "A houer (holder af) et dem her Rapiler (Lupiner) og de her Gravianere (Grundtvigianere)". Min Far var en af de første Landmænd, der forsøgte Lupiner paa de lettere Jorder som Gødningsmiddel. Jens saa som sagt paa Eksperimentet med stor Skepsis, og maaske ikke uden Grund, for saa vidt jeg husker, var Resultatet ikke godt - i det mindste opgav min Far det efter faa Aars Forsøg.

Som jeg med Aarene voksede til, begyndte Jens at fatte stor interesse for min Fremtid, som han udtrykte med de Ord "Vor Frøken skulde gerne gøre en god Gift." Paa en for Jens fin, næsten listig Maade fortalte han mig, at der var en Gaardmandssøn i det andet Sogn med manne Peng' paa Rente, en god Gaard i Vente og en hel Sæk fuld af Hoser; men ikke en Gang det sidste Perspektiv fristede mig i saa høj Grad, at jeg tænkte paa at opgive min Frihed, selv om det kunde være nok saa behageligt at være fri for at stoppe Mandens Sokker.

Der var ingen Tvivl om, at Jens mente mig det godt, ej heller at han af den Grund blev lidt skuffet over, at jeg var saa dum slet ikke at ville reflektere over hans gode Raad, men hans Misfornøjelse voksede, da jeg nogle Aar efter blev forlovet med en Officer. Jens rystede paa sit Hoved, spyttede Langspyt - et sikkert Tegn paa Foragt, klemte Skraaen fast mellem de graagrønne Tænder, og bemærkede uhyre skaansomt, men ikke desto mindre bidende: "Æ Kløjer er jo goe nok, men æ Goer fejler (mangler)". Men trods det, eller maaske netop fordi Jens

syntes, der manglede noget i hans Begreb om Lykke i mit Ægteskab, var Jens for en Gangs Skyld bevæget, da han paa vor Bryllupsdag skulde tage Afsked med mig. "Farvel Jens," sagde jeg, "vær god ved den gamle Røde." Der blinkede virkelig en Taare i Jens' Øje, da han sagde: "Fruen ka' vær' rolle, for Ettetiden skal den faa en dobbelt Rantion," og idet han klemte min Haand kraftigt i sin barkede Næve, tilføjede han med Eftertryk: "For De er nu li'egodt det kjækkeste Fruentømmer A har kjen - og altid saa øndig fræk." For min Mand, der var Fynbo, maatte jeg skynde mig at forklare, at Ordet fræk paa jydsk betyder munter, ellers kunde han let blive forskrækket paa selveste Bryllupsdagen.

Naar jeg i de faa Aar efter mit Bryllup, medens mine Forældre endnu levede, kom hjem til Egtvedgaard, var Jens stærkt interesseret i, hvorledes det gik mig i Kjøbenhavn. Forespørgslerne foregik gerne, naar jeg var kommet ned i Stalden, hvor Jens som oftest stod og puslede med noget i en tom Hestebaas. Saadan Samtale gaar saa godt, naar man har lidt mellem Hænderne: "Naa, hvodden gaar det over i Hovedstaden?" "Godt Jens!" "Har De ejen Hus, eller maa De boe i en Lejestouv?" Jeg maatte indrømme det sidste, at vi boede tilleje. Jens rystede paa Hovedet og smed foragtelig Grimen han stod med i Haanden hen i en Krog. "Det er retten sølle tøkkes a, kanksens I eet en Gaang kan holde en bette Gris?" "Nej", det maatte jeg bestemt benægte, da vi boede paa 3die Sal. Vi kom ikke længere den Dag, Jens var øjensynlig bleven i daarligt Humør over mine, efter hans Mening, daarlige Kaar. Aaret efter, da jeg atter var hjemme, gik det bedre. Jens havde erfaret, at min Mand var blevet Ridder af Dannebrog, og med det forbandt han store økonomiske Forbedringer i vore Forhold. Med et lunt Smil trak han mig op i den tomme Baas, idet han med glad Stemme spurgte: "Hvor møj faar han no mier?" "Det er ikke noget man faar for, Jens," sagde jeg bestemt. Jens' Stemme dalede da

han sagde: "Hva' er det da?" Dér stod jeg, i Grunden havde Jens jo Ret, men jeg maatte jo rive ham ud af hans materielle Betragtningssmaade, med Æren og al det der. Meget højtideligt fortalte jeg ham, at det var en Ære Kongen viste en Mand. Jens var et stort tvivlende Udraabstegn, da han udbrød: "Nej, nu bilder De mæ nouet ind, for aller ska nouen faa mæ til at troe, te Kongen er saa lusset."

Saa gik der mange Aar inden jeg igen kom paa den gamle Egn, mine Forældre var døde, og jeg selv var blevet Enke. En Sommer fik jeg Lyst til at gense de gamle kendte Steder, og med min yngste Søn rejste jeg en Tur rundt i Jylland og havnede til Slut i Egtved. Ak, hvor forandret! Egtved var bleven Stationsby, Idyllen var væk, kun den lille Hejlskov Sø og Skovene der omkring laa i uberørt Ynde. Den første jeg opsøgte var Jens, der under Verdenskrigen havde tjent saa godt, at han nu boede som Rentier i et lille Hus ved Opkørslen til Præstegården. Inden mine Forældre døde, havde de sørget for, at Jens, der havde tjent dem trofast i de mange Aar, havde faaet en lille Hedelod med en god Tørvemose til, og paa denne sidste var det, at Jens havde tjent sin Formue. Nu var Jens virkelig gammel, hvilket jeg forøvrigt altid havde syntes han var, men med de forbedrede Kaar var der kommen en egen Mildhed over ham. Han saa længe paa mig, og med et Smil om den tandløse Mund sagde han endelig: "A er saa glad, saa glad." "Hvorfor er De det Jens?" "Jou, for A kan sie, at der hvor De er, lier De ingen Nød!" Gode gamle Jens, der paa sin Manér bevarede sin Kærlighed til mig. Selv havde han gjort et Fornuftparti og giftet sig med en Væverske; med hende og sin lille Kapital saa han trøstigt Fremtiden i Møde.

Mon Nutidens Unge mon egentlig kan forestille sig, hvor ensformigt Livet i 70-80'erne i forrige Aarhundrede kunde være i en afsides jydsk Egn som Egtved var. Langt fra Jernbane, ingen Telefon eller Cykler for slet ikke at tale om Radio, der jo er en forholdsvis ny Opfindelse, ligesom Flyvemaskinen. Man savner jo ikke det, man ikke kender, og hvilken Ro var der ikke over Menneskene, ikke denne evige Rejsen frem og tilbage - Higen efter nye Steder, nye Mennesker og Indtryk - man kendte ikke Tyskens Ord "Dort wo du nicht bist, da ist das Glück". Nej, man var glad hvor man var, og nød Aarstidernes Vekslen og saa en Gang imellem en lille Rejse til Slægt og Venner - som for mit Vedkommende mest gik til det gamle Apotek i Horsens, og en eneste Gang, som ung Pige, til Provstegaarden paa Langeland, hvor jeg havde været som lille syv aars Pige med min Mor og Søster. Nu var jeg der alene og skulde se at takkes min gamle Faster, der paa det Tidspunkt kan have været ca. 60 Aar - men ork, hvor syntes jeg hun var gammel, med Bindekappe og meget spids Næse. Onkel Provstemand var stadig den smukke ranke Mand, som jeg i Smug beundrede.

Alt gik saa regelmæssigt til i det Hjem, næsten uhyggeligt for et lille vilt Pigebarn. "Saadan plejer vi" var Mundheldet i Præstegaarden. Heldigvis havde jeg hele Formiddagen for mig selv. Jeg boede i et Gæsteværelse i den ene Gavl, og derfra var der den dejligste Udsigt over Præstegaardshaven og bag ved den, et Kig ned til Herregaarden Egelykke og Vandet længst ude. Jeg prøvede at tegne den Udsigt, men faldt saa i Drømme om den unge Grundtvig og Constance Leth, som jeg havde hørt om - hørt om den ulykkelige Kærlighed, der straks rørte mit unge Hjærte - man var endnu i Romantikens Verden. Kærlighed var først rigtig skøn, naar den var ulykkelig.

Min Morgentur gik gerne gennem Haven, gennem den lille Laage, hvor Grundtvig ofte havde gaaet paa sine daglige Ture

til Præstegaarden - hvor var det interessant; men endnu mere interessant, naar jeg i Egelykkes Have fik Øje paa Hofjægermester Carl Leth - den Gang en underlig sær menneskesky gammel Herre, der dækkede sig under en stor Solskærm, for at man ikke skulde se ham - for Sol var der ikke meget af, da det var i November Maaned. Onkel sagde, han var et ulykkelig Menneske. Jeg husker godt, at jeg spekulerede meget over det for mig mærkelige Tilfælde, at man kunne være ulykkelig, naar man var rig og ejede en dejlig Ejendom som Egelykke var; men netop denne Mystik om Egelykke og dens Ejer gjorde det endnu mere tiltrækkende og interessant for mig. Jeg turde ikke spørge mine Slægtninge om deres Mening, men tumlede selv med forskellige Forudsætninger - ja, tog endog Biblen til Hjælp. Stod der ikke "Fædrenes Synder skulle nedarves" o.s.v. - men nu med Mødrenes? Havde den skønne Fru Constance haft Skyld i Sønnens Tungsind?

Men Fru Constances Rygte havde holdt sig godt helt op i Aarene, det var gaaet i Arv fra Mor til Datter, men intet tabt derved, og skønt Sædeligheden blandt den langelandske Adel paa den Tid var helt uangribelig, saa svor alle til Fru Constance som en Dydens Præstinde - det var kun Grundtvig, der var forelsket i hende - Punktum! Selv min Faster, der paa alle Omraader, der angik Kvindens Dyd og Sædelighed var betydelig skrap - fik sin allermest gudhengivne og søde Mine paa, naar Talen faldt paa den alt for tidligt henfarne Fru Constance - nej, der kunde ikke siges hende noget paa, det blev slaet fast i min Bevidsthed med store tre Tommer Søm. Alligevel fulgte Billedet mig af den foroverbøjede Mand under den store Solskærm, der flygtede for Menneskenes Blikke, i lang Tid, ja, jeg har i Grunden aldrig helt glemt det, og nu da Temaet Grundtvig-Constance Leth, gennem Kaj Munks Skuespil "Egelykke" er taget op til Diskussion, dukker det atter tydeligt frem i min Bevidsthed.

En Dag kom Onkel ind i Dagligstuen paa en Tid, hvor han ikke plejede at vise sig. Dette var straks noget usædvanligt i den ellers saa regelrette Præstegaard, hvor hver Time paa Dagen havde sin Bestemmelse og hvert Skridt sin Retning. Onkel kom ovenikøbet slæbende paa nogle gamle Folianter, der viste sig at være ældgamle Kirkebøger. Onkel forklarede min 16 aars ældre Kusine og mig, at han havde faaet et Brev fra en ung Premierlieutenant Hans Walter Harbou, hvori han forklarede, at han var ved at skrive en Stamtavle, og da han formodede, at der ogsaa havde været en Gren af Slægten Harbou eller Hardebow paa Langeland, bad han Onkel give Oplysning om samme. Dette var Anledningen til de gamle Kirkebøger, som Onkel, med en lidt træt bekymret Mine, skubbede over paa den feminine Hjælp, min Kusine og mig, idet han undskyldende sagde: "Jeg har saa meget andet at bestille, saa I vil nok være venlige at overtage dette lidt brydsomme Arbejde?"

Jeg var straks parat og fandt det meget interessant at faa Lov til at rode i alle disse gamle Dokumenter. Min Kusine fik derimod meget hurtigt et andet Arbejde i Huset, der ikke taalte opsættelse, saa derfor sad jeg snart alene i den store lavloftede Dagligstue; udenfor var det en rigtig kedelig graa Efteraarsdag med Ruskregn, men herinde var der lunt og godt med dejlig Brændevarme i den gamle Kamin - alt var saa gammelt i denne Præstegaard, undtagen jeg. - Jeg var saa ung, saa fuld af Forventninger og Fantasi om, hvad Livet vilde bringe mig.

Men nu til Arbejde med Slægten Harbou eller Hardebow. Kirkebøgerne var meget stovede, saa min Kusine havde forsynet mig med en Støveklud og bundet et stort ternet Bomuldsforklæde om mit Liv, inden hun forsvandt. Jeg satte mig Bums ned paa Gulvet med hele Stablen ved Siden af mig og tog den første Kirkebog paa Skødet. Hvor var Papiret gult og skørt af Ælde i

denne gamle Kirkebog fra 1700 og Hvidkål; det var, som kunde den smuldre mellem Fingrene; alle disse gamle Slægter, hvis Daab, Bryllup og Begravelser var optegnede her med knudrede gothiske Bogstaver og Blæk, der var blegnet af Tiden. Længe var det forgæves - af Adelslægterne var Ahlefeldterne den dominerende, med særlig stor Børnerigdom baade af legitime og illegitime - men de sidste fik saa Navnet Lefeldt eller Alman. Time gik efter Time, Mørket begyndte at falde paa denne korte Eftermiddag, da jeg endelig i Begyndelsen af det 18. Aarhundrede fandt Navnet Mette Hardebou. - Nu var det spændende, men til min store Forbauselse, stod denne fine Adelsdame opgivet som Moder til et uægte Barn og det ikke een, men tre Gange. Lidt pyntede det dog paa disse, den Gang ikke ualmindelige, smaa Fejltrin, at hun senere havde staaet Fadder til mange smaa Langelændere, saa hendes Landsmænds Agtelse havde hun ikke mistet ved sine Uheld; tværtimod, det forlød af Kirkebøgerne, at hun havde været højt estimeret, næsten været en "Alma mater". Paa det Tidspunkt snurrede det lidt i min Hjerne, idet alle mine Begreber om Sædelighed, kvindelig Blufærdighed og alt det man hørte og læste om, blev ganske forrykket. Men der var ingen Tid til Reflektioner om Fortidens Moral; hurtig fik jeg Papir og Blyant frem og nedskrev alt, hvad der stod om Mette. Mørket var begyndt at falde over den gamle fredelige Præstegaard, hvor kun Uglernes Tuden fra det meget nærliggende Kirketaarn forstyrrede Idyllen paa den regnfulde Decemberdag. Da Middagstimen nærmede sig, kom min Onkel ind i Dagligstuen for at høre, om der var noget Resultat fra Kirkebøgerne. Triumferende rakte jeg min Afskrift om Mette frem.

Jeg sér endnu min smukke gamle Onkels lidt betuttede Mine, idet han strøg sin hvide Lok ved Øret. Min Fæster og Kusinen var nu ogsaa kommet til, og der blev holdt højtidelig Raadslagning, om man skulde sende disse lidet behagelige

Oplysninger til den unge Premierlieutenant. Da jeg havde haft Ulejligheden, syntes Onkel rimeligvis, at min Stemme gjaldt mere, og da jeg bestemt insisterede paa, at naar Premierlieutenanten havde spurgt om Slægten Harbou eller Hardebow, og kun "Mette" var at finde i Kirkebøgerne, skulde Mette afsted - og hun kom afsted, i et af Onkel sirligt affattet Brev.

Underlige er Skæbnens Veje - lidet drømte jeg, den mørke Efteraarsdag i den langelandske Præstegaard, at jeg tre aar efter paa en sollys Sommerdag holdt Bryllup med Hans Walther Harbous Ven.

Men da den Harbouske Stamtavle udkom, var Mette ikke med, men hun døde ikke i Synden - hver Gang den unge Officer pukkede lidt paa sit Adelsskab over for sine borgerlige Kammerater, der hver havde faaet Stamtavlen med alle de fine dyds-sirede Damer og højagtede Herrer, lød der spydige spørgende: "Hvorfor er Mette fra Langeland ikke med?" Og saa blev Hans Walther stille over for sine nævise, spørgende Kammerater, som han ikke kunde forstaa havde faaet en af hans Livs Hemmeligheder at vide.

Saa lidt havde jeg dog ud af mit Arbejde med de gamle støvede Kirkebøger.

H J E M M E I G E N

Men da Dagene blev korte og mørke, længtes jeg efter mit Hjem, min muntre Mor med sin Sans for Humor, efter min gamle røde Ridehest, Jens og alle de andre Kammerater. Jeg fandt Livet i den langelandske Præstegaard saa kedelig ensformigt og Menneskene derovre saa jordbundne til deres fede, gode Jord, der gjorde dem materielle og dorske. For første Gang gik det op for mig, at Menneskene sikkert præges af Naturen og deres Omgivelser. Her paa Langeland var i 80erne hverken politiske eller religiøse Rivninger - her var kun Velvære.

Saa rejste jeg hjem til mit langt mindre luxuriøse Hjem, som jeg dog elskede meget mere end før Adskillelsen. Paa den Tid var der netop opstaaet en meget stor Strid paa Egtvedegnen mellem Grundtvigianismen - der kaldtes den glade Kristendom - og Indre Mission, den strengt pietistisk religiøse Form - Grundtvigs og Vilhelm Becks Disciple kæmpede gævt mod hinanden, dog maa jeg sige, at Indre Missionen var i Offensiven, og deres Tale faldt som Gasbomber med Død og Helvede i Hælene. Mange af de skikkeligt uvidende Jyder, især Vesterhavsfiskerne, faldt med Angst og Rædsel for denne Helvedesbrand og Fordømmelse. Imedens byggede Grundtvigianerne roligt deres Forsamlingshuse og Kirker. Saaledes blev der i den Tid bygget en Frimenighedskirke i Starup, Nabosognet til Egtved. I den Anledning sagde Missionsfolkene saa smukt: "I Starup bygger de Djæveln et Kapel." Djæveln var i det hele taget meget paa Færde i missionsfolkernes Fantasi, der blev i det mindste i den Tid og i de Kredse talt mere om ham end om den blide Gud Kristus. Naturligvis opstod der af lystige Hoveder en Del Historier om disse nidkære Djævforkyndere - en af dem mindes jeg. Der gik en Fisker henad Vejen mod sit Hjem i Vestjylland, op af hans Lomme stak en Flaskehals, som Præsten, der kom kørende bagfra, troede var Brændevin. Da han var paa Siden af Fiskeren raabte Præsten med tordnende Stemme: "Du gaar til Helvede." Fiskeren saa polisk op paa den vrede Gejstlige og sagde stilfærdigt: "Saa kommer Præsten først - for De er jo kørende." I Flasken var der Petroleum eller Stenolie, som det den Gang kaldtes, til hans Kones fattige Lampe.

Saa oprandt den Dag, da Frimenighedskirken i Starup skulde indvies. Jeg var bleven indbudt - af hvem mindes jeg ikke mere - til at køre med derhen. Derimod husker jeg tydeligt, at jeg var lidt betænkelig ved at modtage Tilbudet, hvorledes vilde det gaa? Alene Frimenighed lød i mine Øren som lidt frimodigt og oppositionsagtigt. Imidlertid sejrede min Nysgerrighed over

min Betænkelighed og forbauset blev jeg over, at hele Ceremonien gik saa højtideligt og smukt for sig - næsten som var det i en rigtig Kirke! Saa stor er Vane og Tradition selv hos en lille 20 Aars Pige. Der var mange Præster i deres lange sorte Kjoler og hvide Pibekraver, en underlig ubekvem Uniform for et Mandfolk. Der blev prædiked, bedt og sunget Salmer, og alt gik som det sig hør og bør ved slig Lejlighed, saa min Samvittighed slog sig lidt efter lidt til Ro - det kan umuligt være syndigt eller havde det mindste med Djævlen at gøre, som Indre Missionsfolkene sagde.

Denne Oplevelse sluttede mig nærmere til Grundtvigianerne; dog følte jeg aldrig Trang til at komme paa Højskole, det var, som havde jeg en næsten ubevidst Følelse af, at Grundtvigs Eftersnakkere ikke altid var helt ægte, som de, i deres Fanatisme, maaske blandet med Dumhed, vendte op og ned på den store geniale Mands Idéer og Tanker.

Mon det ikke ofte gaar saaledes, at lige efter nye Idéers Undfangelse forstaas de ikke og kan næsten udlægges som Vrangforestillinger. Skulde det være saaledes, at de store Mands Tanker maa ligesom Vinen lagres, gære og sies, før den friske Drue kan blive herlig og god Vin.

I min Ungdom hørte jeg, at Grundtvig selv en Gang har sagt: "Gud være lovet, at jeg ikke er Grundtvigianer."

Jeg fandt min Barndom og Ungdom saa rig paa Begivenheder, som andre maaske vilde have fundet fattige, men som blev rige for mig, fordi jeg havde Fantasiens Naadegave. Som for Eksempel: Hvilken Glæde havde jeg ikke af de forskellige Zigeunertrupper, der fra Markederne i Bække og Vorbasse slog sig ned for en Dag i Egtved. De fik gerne Lov til at slaa deres Telte op paa en Tofte, der hørte til Egtvedgaard. De kom kørende i deres grønmalede Vogne, som oftest med gode Heste for, da det til deres Metier ogsaa hørte at handle med Heste. Og hvilket Mylder af Dyr og Mennesker vrimlede der ikke ud af disse

Vogne, der lignede et Hjem paa Hjul; med Gardiner for Vinduerne og Urtepotter i samme - Masser af Børn og tilsidst Far og Mor, som oftest i sære brogede Dragter.

De kom Aar efter Aar, og jeg saa paa dem som gamle Bekendte, og med Børnene var jeg gode Venner. Alt det Uldtøj jeg kunde faa af Mors store Forsyning samlede jeg sammen og forærede dem, til Gengæld fik jeg Ravhjerter og Perler, som for mig var dyrebare Klenodier. Naar saa Karavanen drog bort, saa jeg læng-selsfuldt efter mine muntre Legekammerater, der ganske anderledes tilfredsstillede min Fantasi end de tunge jyske Bønderbørn. Det hændte ogsaa, dersom det var en kold Regnvejrsdag, naar de slog Lejr og de ikke kunde faa Ilden til at brænde under deres Gryder, at de fik Lov at koge oppe i Bryggerset. Vores Kokkepige og jeg fulgte med stor Opmærksomhed deres Madlavning. I Gryden med Vand puttede de gerne Kød og en Masse Kartoffler og Rødder. Naar det hele havde kogt i nogle Timer, holdt en af Konerne sit ikke helt rene Forklæde frem, hvorigennem Massen blev siet, saa al Suppen løb ned i Afløbet paa Gulvet. Jeg husker en Gang under denne Proces, som Kokkepigen beskrev til sine Medtjenere, at hun paa sit djærve jyske sagde: "A troued de' sku' væt Supp - men det bløw sgu til Grød." Men saa hændte det ogsaa, at der en Dag kom en hel anden Type Zigeunere. Der var Manden en kraftig bygget Skikkelse, bredskuldret og muskelstærk - Konen lille og fin med Guldringe i Ørerne og Perlekrans om Halsen og saa 5 dejlige Unger fra 3 til 12 Aars Alderen. Alle havde gnistrende blaasort Haar og var solbrændte over hele Kroppen, hvilket let kunde konstateres, da de kun havde de nødvendigste Beklædningsgenstande paa. De talte et Sprog vi ikke forstod, dog kunde Manden tale lidt gebrokkent Dansk og fortalte, at de var fra Ungarn - hvilket jeg fandt var fantastisk langt borte - hvad det jo ogsaa var, især naar man betænker, at Rejsen foregik pr. Vogn med fire Heste for.

Zigeunerfar handlede med Heste og havde oppe i Krostuen smidt 4000 Kr. paa Bordet for de maabende Jyder og Kromanden. Jo, han var en Karl der kunde betale kontant, og ikke en Løjser som meget af det andet omrejsende Pak.

Ogsaa Jens Kusk var interesseret i disse imponerende Gæster i Toften neden for Gaarden. Den næste Morgen Klokken 5 da han var nede at flytte Hestene, havde han set Zigeunerfar spadserere ganske nøgen uden for Teltet i Solen. Jens, der hverken kendte til Solbade eller Nøgenkultur, var yderst forbauset over det Paahit, som han sagde, og nærmere fortalte sine Kammerater. Den faamælte Jens havde af bar Indignation faaet Munden paa Gled. Gik han ikke dernede i Toften saa nogen som det Barn, der lige er født. Ikke saa meget som en Trevl til at dække hans store Krop, og saa fægtede han med Arme og Ben, som vilde han slaas med hele Egtved Sogn.

Hvor var det let den Gang at rejse fra det ene Land til et andet - intet Pas - intet Folkeregister og alle de andre Hæmninger. Dog foresvæver det mig at have hørt, at dersom den Slags "Datidens Vandrefugle" var længere end tre Dage paa eet Sted, skulde de melde sig til Stedets Øvrighed, der paa Landet var Sognefogeden. Jeg tvivler meget om, at det blev strængt overholdt.

Det var en stor Oplevelse, naar den ensformige Tilværelse blev afbrudt af Invitation til et stort Bondebryllup, hvilket hændte flere Gange i min Ungdom. Selve Indbydelsen var allerede et godt Tegn paa Varsel om Lystighed - en ung Karl til Hest kom strunk og stadselig ridende op for Døren, bad om at faa Familiens Overhoved i Tale, og saa begyndte han en Remse, som jeg desværre ikke kan huske ordret, men Meningen var, at vi alle af Familien blev indbudt den og den Dag til Bryllup, for Eksempel hos Ole Jepsens - det store Hartkorn - komme til Frokost Klokken 10 og senere følge med til Kirke - jeg som Brudepige, hvoraf vi var 22 - og derefter følge hjem til Middag

o.s.v. og saa danse til den lyse Morgen. - Jo, det var fast. Naar Bydemanden, som han kaldtes, havde afleveret sin lange Remse med ganske monoton Stemme, tog han Hatten af og tørrede Sveden af sin Pande, en ganske naturlig Gestus ovenpaa den Anstrængelse. Og saa var det Brug, at han fik et Glas Vin, inden han drog videre.

Til saadanne store Bryllupper hørte der ogsaa et Par, Mand og Kone, nærmeste Venner, der blev udvalgt til Skaffere. Det forekommer mig at have været en meget besværlig Ære at faa den Udnævnelse, thi med den hvilede hele Byrden af Arrangementet paa dem. De skulle laane ud alt hvad af Gryder, Porcelain, Glas m.m. der brugtes til Gildet, de skulde Dagene før modtage alle Gaver i Naturalier, der kom fra de Indbudne, saasom Høns, Ænder, store Kransekager, Vin med meget mere og sørge for det kom paa rette Plads. Værtsfolkene havde tilsyneladende intet at gøre - men alligevel gik det som efter en Snor. Det var en Æressag at være dygtige Skaffere. Naar saa Dagen kom, var hele Landsbyen i Kog. - Det store Hartkorns Datter skulde giftes med en Gaarmand i Nabsognet, sikker en god Givt!

Alt afgang af om Vejret blev godt, da der skulde spises i et stort Telt midt i Gaarden, og den gode Suppe maatte nødvendigvis fortyndes af Regnen. Men skinnede saa Solen om Morgenen og Vejrguderne var gunstigt stemt, lyste det op i mangen god Matrones Sjæl med Hensyn til Festens Forløb - Mændene tog nu alt med stoisk Ro, de var ikke Jyder for ingenting, og saa havde de jo altid deres Tobakspibe, der ikke veg fra Mundvigen, at falde tilbage paa.

Paa Slaget 10 begyndte Vognene at køre frem for Storstuedøren i Gildehuset. Derude stod fire Musikanter med Horn og Trompeter, og hver Vogn blev modtaget med Fanfarer; naar Indholdet var læsset af Vognen, kom en ny for Døren, indtil hele Følget var samlet til Frokostbordet i de forskellige Stuer. I

et Hjørne af Gaarden holdt 12 unge Karle til Hest - de skulde være Forridere for Brudetoget til Kirken. Det var tunge fede jyske Heste, hver Gaard satte en Ære i at vise sin bedste Hest, der skulde være rigtig snøg (glat) og godt passet ved sliq Lejlighed. De unge Mænd var ogsaa i Dagens Anledning i deres fineste Tøj. Der var dog ikke Tale om Nationaldragter eller sliqt, som paa den Egn vilde blive betragtet som en Slags Fastelavnsløjer; de skulde kun vise Gaardens Velstand, hvorfra de kom!

Frokosten bestod af mange kolde, solide Retter, og dertil kraftig hjemmebrygget Øl og Snapse. Kvinderne fik røde Snapse af mindre Glas. Jeg maa sige, at jeg vovede mig ikke til at smage det - det har sikkert ogsaa været bestemt til de ældre feminine i Festen. Paa Slaget 12 begyndte Toget at ordne sig. Foran red Forriderne. I den første Vogn sad Musikanterne og lige efter dem kom Vognen med Bruden, der sad alene med sit lange hvide Slør, som hun maatte passe paa, at Vinden ikke tog i. Saa kom de andre Vogne - i de første efter Bruden kørte Brudepigerne. Naar alt var ordnet foer Forriderne afsted, saa hurtig de tunge tykke Bæster orkede - det var en Galop, der kunde høres langt borte. "Det donner under Ros, der de danske de udride" som det staar i en gammel Folkevisé. Det gjaldt nemlig for Rytterne, at naa Kirken, vende, og saa igen naa et Stykke tilbage mod Brudetoget, jo flere Gange dette Trick kunde udføres, desto bedre.

Ved Kirken mødtes Brudens Tog, hvor vi var med, med Brudgommens, der kom fra det andet Sogn, og sammen gik Brudeparret op ad Kirkegulvet fulgt af Brudepigerne to og to og hele det øvrige Følge. Forriderne blev holdende uden for Kirkegaarden under Brudevielsen. Bruden, der jo ikke for ingenting var det store Hartkorns Datter, var iført en sort Knipplingskjole af meget svært Stof - hendes Moder havde betroet min Mor, at den var saa svær, at den kunde staa alene. Stak-

kels unge Brud, det saa ogsaa ud som var hun tyngtet baade af Ceremonien og den tunge Kjole.

Da Vielsen var forbi tog Brudeparret hinanden under Armen, medens der blev sunget en endeløs Offersalme vandrede de op rundt om Alteret og ofrede til Præsten, der stod med Ansigtet vendt mod Alteret og Ryggen mod Kirkeskibet. Paa Hjemvejen til Deres Støl fik Degnen, der stod til Højre i en Baas under Prædikestolen, ogsaa hvad der tilkom ham - noget mindre end Præsten ifølge det gamle Ord "Naar det regner paa Præsten, drypper det paa Degnen".

Efter Brudeparret fulgte vi Brudepiger to og to; det var et spændende øjeblik bag Alteret, hvor ingen kunde se os, og hvor der var temmelig skummelt, saa at komme frem igen i Dagens Lys, og for alles Øjne og med et lille Kniks at aflevere vor Tribut paa Herrens Alter. Efter os gik hele Følget samme Offergang. Et saadant stort Bryllup var ikke nogen daarlig Forretning for de Herrens Mænd, Præst og Degn, og jeg forstaar godt, at de protesterede kraftigt, da der mange Aar efter i Regeringen opstod Spørgsmaal om, at nedlægge Ofringerne i Kirken. Nu er de for længst afskaffede, men dermed ogsaa Præstens Velstand. Men tilbage til vor Bryllupsfest. Hjemturen fra Kirken gik altid mere livligt end Udturen; de tunge Bæster længtes hjem til Krybben og behøvede desformedelst ikke at animeres af Pisken.

I hvad man den Gang benævnte flyvende Fart naaede vi hjem til Gildesgaarden og blev alle trakterede med et Glas gammel Vin og en Kage, før vi gik til Bords i det store Telt midt i Gaarden, hvor Middagen skulde staa. Skafferne fik nu travlt med at anbringe os paa de rette Pladser. Brudeparret sad, saa vi næsten alle kunde se dem, derimod var, saa vidt jeg husker, Brudens Forældre - Værtsfolkene - ikke med ved Bordet, rimeligvis fordi de skulde passe paa at alle fik hvad der tilkom dem.

Retterne var: klar stærk Kødsuppe med tre Slags Boller - Melboller, Kødboller og nogle kuglerunde, der kaldtes Trilleboller og de smagte som af en sødlig Dej. Stege med Kartoffler og mange Slags Syltetøj - Gemyse af nogen Art var der i de Tider ikke Tale om. Og tilsidst mange store Kager, som Svedsketærter, Lagkager og Kransekager. Skønt der kun blev holdt én Tale - Præstens for Brudeparret - saa tog Middagen meget lang Tid. Da de jyske Bønder ikke spildte Tiden med megen Snak, spiste de saa meget mere. Det var jo ikke hver Dag, man kom til Gilde, og Rødvin og Portvin skulde ogsaa vederfares Retfærdighed. I Pauserne kunde det jo ogsaa hænde, at Piberne kom frem fra Mændenes Baglommer, og de tog sig en lille Smøg. Vi unge derimod længtes jo kun efter, at Maaltidet skulle være forbi, saa vi kunde komme til at danse i det store Telt; det var jo sjældent, at man fik saa stor og god en Danseplads.

Endelig efter flere Timers Forløb oprandt Øjeblikket til Opbrud til Kaffedrikning inden Døre, i Stuerne, medens Teltet blev ryddet - og saa oprandt ved Morkets Frembrud Begyndelsen til Dansen. Først skulde Brudgommen danse en Dans med hver af Brudepigerne, og Bruden en Dans med hver af Forridderne. Musikken spillede op til en Vals, og saa gik det løs, Det maa have været ret anstrængende for Brud og Brudgom, da der var mange der skulde have en Svingom. De trak sig ogsaa tilbage, da det var overstaet, og vi saa dem ikke mere. Rimeligvis tog det store Hartkorns Datter sammen med sin Mand til sit nye Hjem i det andet Sogn. Det samme gjorde mange af de Ældre, som for Eksempel mine Forældre, for hvem saadan en Fest sikkert har været en blandet Fornøjelse.

Vi Unge dansede derimod til Solen stod op, og Musikanterne, trods mange Forfriskninger, ikke kunde holde ud at spille mere. Dansene varierede med almindelig Polka, Reinländer og Trippevals, med Turdanse, som Schwibisk - Kædepolka - Seks-

tur og mange andre. Den første, Schwibisk, har jeg kun set danset paa Koldingegnen, og den var som de andre Kædedans med forskellige Afbrydelser. Den var meget yndet, og man hørte stadig "Skal vi saa ha'e en Schwibisk." Disse tunge Bønderkarle dansede næsten alle umaadelig taktfast og førte deres Damer med en kraftig Arm, hvilket jeg havde erfaret paa Høstgilderne - der var som man siger "Ingen Slinger i Valsen".

Jeg har ofte bagefter tænkt paa, at det var mærkeligt, at jeg kunde finde nogen Fornøjelse i den meget primitive Maade at danse, uden Ynde, uden Anstand, og saa godt som uden Konversation, Kompliment eller al det der, der hører til, hvor Tersichore svinger sit Scepter; Grunden var vel for det første, at jeg var saa ung og følte en næsten ubevidst Glæde i at bruge mine Lemmer i Danserytmen. Heller ikke har det været mig helt ligegyldigt "at jeg spillede en Rolle" - hvilken Kvinde, ung eller gammel, synes ikke om det? Jeg var højere og slankere end de mere kropsvære og tykmavede Gaardmandsdøtre, og Moder forstod med sine smaa Midler at klæde mig lettere, i Stoffer, der som oftest var fra hendes Ungdom og lidt efter lidt kom frem fra Dragkisternes Bund. Var det det lidt fremmedartede baade i mit Udseende og mit Sprog, der paavirkede de unge Bønderkarle? Aldrig hørte jeg raa eller kynisk Tale; snarere blev de lidt forlegne og endnu mere tavse, end naar de var sammen med deres Ligemænd.

Een Gang mindes jeg fik dette, lad mig kalde det Klasseforskel, mellem By og Land, et særligt grelt Udbrud. Jeg var inviteret til min Familie i Horsens, for der at overvære den Ære, der var beskikket den gode Stad og dens Borgere, idet Kongens Skib "Dannebrog" stod ind i Havnen med Kong Christian IX, Kronprins Frederik og Prins Valdemar ombord. Skibet skulde ligge i flere Dage og de Kongelige vilde kaste Glans over Land

og By. Hvilken Herlighed og Pragt paa Søndergade, med de kongelige i Firspand med ridende Officerer ved Siden og Lakaier paa Bagsædet og røde Kuske paa Bukken. Alt straaede i skinnende Farver, saa fint, at man knap kunde kende Forskel paa Kongen og Lakaierne. Men om Morgenen tidlig promenerede Kronprins Frederik, senere Frederik d. XIII, ganske alene op ad den brede Søndergade, i civilt Tøj og høj sort Hat ganske lidt paa Snur. Dette havde vi unge Piger opdaget og stod paa det gamle Apoteks Trappe og nejede dybt for Prinsen, der venligt smilede til os, idet han hilste. En Morgen var vi nær kommen for sent og naaede først paa Trappen, da Kronprinsen omtrent var passeret - men han vendte sig om og saa efter os - smilende genkendende til os, idet han hilste; Nej! hvor vi syntes han var sød, den venlige Kronprins!

Den sidste Åften skulde der være Officersbal i Klubben, hvor ogsaa de Kongelige havde tilsagt deres Nærværelse. Byens Honoratiores med Ungdom var indbudt, naturligvis ogsaa min Onkel, der var Byraadsmedlem m.m. Der blev syet Balkjoler til mine Kusiner af noget meget smukt cremegult Stof - og hele Forbredden var dekoreret med vinrøde Silkeklunker. Aa! noget saa dejligt, som jeg aldrig havde drømt om. De provede, de drejede sig foran Spejlet, og de smaa Klunker rystede som Klokker, der kun manglede Stemme.

Om mig selv var der ikke Tale. - Jeg var jo "fra Landet" og kunde ikke optræde ved en saadan Festlighed. Jeg, der kun én gang havde gaaet paa Danseskole, hvor Læreren ovenikøbet havde været en gammel afskediget Sergent fra Fredericia. Nej! mine Kusiner fik Danse- og Spilleundervisning af de fineste Lærere fra Kongens København. Det blev ikke direkte sagt til mig, men jeg følte det saa dybt - følte det som en Krænkelse, som en Forurettelse, ja, næsten som en Haan.

Jeg vidste vel, at jeg dansede godt, ikke alene havde den gamle Sergent Dupont flere Gange rost mig under Danseøvel-

serne, jeg var den der dansede Valsetrinene bedst, og jeg var ogsaa den der dansede Menuet med størst Anstand, og en Gang havde han bukket for mig og selv danset med mig, da der manglede en Herre - og det var en sjælden Ære. Men naturligvis det var jo hjemme paa Landet. - Men ogsaa paa Skoleballerne og senere paa Klubballerne i Horsens havde jeg aldrig "varmet Bænke", men altid været i Vælten. Og nu, netop nu! hvor jeg saa frygtelig gerne vilde med til Prinsebal! Maaske vilde en af Prinserne lægge Mærke til mig og engagere mig, ligesom Danselæreren, da jeg var en lille Pige, og jeg vilde hæve mig paa Taaspidserne og flyve lige ind i Fantasiens Rige. Ak ja, der var jeg og kunde faa Lov at blive - men med til Ballet kom jeg ikke. Nu var det Aftenen før, der blev ikke talt om andet ved Aftensbordet, og efter det gik Husets Damer ovenpaa i den store Sal, hvor der var to store forgyldte Pillespejle med Marmorkonsoller. Der skulde Kusinerne for sidste Gang prøve Klunkekjolerne, og flere Tanter var hidkaldte for at udtale deres Ros og Kritik.

Ingen tænkte paa mig; jeg var bleven alene tilbage i den hyggelige Dagligstue med de rare røde Plyds Møbler, med Bogskabet, som jeg jo ellers var saa glad for, ved den store, hvide Porcelænsovn, der for mig altid havde været Begrebet af Komfort og Velvære, naar den om Vinteren udstraalede den jævne lune Varme. Men i Aften var den kold; i den varme lumre Sommeraften føltes den næsten som Is mod mine brændende Kinder og hede Pande. Jeg lænede mit Hoved til det kølende hvide, jeg slog Armene om den, og hvor flovt, jeg tror, jeg græd, skønt jeg jo havde bestemt at lade som ingenting. Min Stolthed skulde hjælpe mig over den Krænkelse og Tilsidesættelse, de skulde faa at se, at jeg var ligeglad med al deres Storhed.

Og saa laa alle mine Forsætter pladask paa Gulvet, og mine Taarer trillede én for én langsomt ned ad den hvide Kakkelovn,

som jeg krampagtigt favnede. - Det kunde jeg alligevel ikke bære. Den næste Morgen tidlig, længe før Bestemmelsen for min Hjemrejse, tog jeg med et Formiddagstog til Vejle. Det var en dejlig Sommerdag, og den lille By Vejle med sin smukke Omegn laa badet i Solskin. Alting saa nu anderledes ud for mig end da jeg den foregaaende Aften var falden i Søvn længe efter at have ligget og ruget med mine bitre Tanker, fuld af Medlidenhed med mig selv og min tunge Skæbne. Paa det Tidspunkt af mit Liv var det endnu ikke gaaet op for mig, at det, at have Medlidenhed og Ynk med sig selv og sin egen Skæbne, kun er en sygelig Egoisme, som man helst maa kvæle ved Roden. Jo længere jeg fjernede mig fra Aastedet for min Sorg og for mit forfængelige Nederlag, jo mere følte jeg Ungdomsmodet vende tilbage. Det var nærmest som en Opvaagning efter en fæl Drøm, hvor man glæder sig over Virkeligheden, naar man først faar Søvnens gnedet af Øjnene. Og dog, helt den samme som ellers var jeg nu ikke. Jeg havde lært at kende Forskel paa By og Land, rig og fattig, og at jeg hørte til den fattige Del af Familien var først nu gaaet op for mig. - Nu gjaldt det om at holde Hovedet højt.

Fra Banegaarden gik jeg op ad de smalle Gader. Det var tilfældigvis Torvedag, saa der var flere Mennesker paa Færde end ellers i den smukke, men lidt døde By. Vejle var ingen rigtig Handelsby som Kolding. Jeg havde dog et svagt Haab om, at der muligvis skulde være en Vogn fra Vesteregnet, jeg kunde køre med. I den Anledning gik jeg op paa Hotel Royal, der laa centralt i Byen, og hvor vi gerne kørte ind, naar vi havde Ærinde i Vejle.

Jeg satte mig i Hotellets Café og tænkte paa at bestille mig en Kop Kaffe. Der var kun Herrer - mest Handelsrejsende med deres flove smilende, let anbefalende Ansigter. De samlede, nu da Tiden for Table d'Hôte nærmede sig. Deres nyfigne Øjne sendte mig halvt i Smug forbausede Blikke til den unge Pige,

der ganske alene turde vove sig ind i deres Domæne. Intet Under at de nysgerrige kredsedede omkring mig, thi det var i de Tider et sjældent, for ikke at sige, et upassende Syn, at se en ung Pige alene paa Restaurant, selv om Formaalet var saa uskyldigt som en Kop Kaffe. Paa en Gang kom Hotellets Vært Leopold gaende ganske langsomt imod mig. "Nej, Goddag Frøken Jung," sagde han, "er De paa Hjem- eller Udrejse?" Han kendte mig godt, og trykkede min Haand venligt. Hotelejer Leopold var en ganske flot Mand med Sving i Overskægget, gode lyse Øjne, og faderlige Armbevægelser, rigtig som en Hotelvært bør se ud. Jeg betroede ham, at der ingen Vogn var efter mig fra Egtved, da min Hjemrejse var sket lidt pludselig, saa et Brev ikke kunne naa frem. - Telefonen kendtes ikke den Gang. "Men hvad vil De saa gøre, lille Frøken?" spurgte han. "Jeg tænker gaa hjem - det har jeg gjort før", svarede jeg, "2½ Mil! - en rask lille Spadseretur." Han stod lidt, som tænkte han sig om - saa rundt paa de Handelsrejsende, der efter hans Ankomst havde taget Øjnene til sig, gik saa hen til hele Flokken, hvor jeg hørte ham sige: "De Herrer maa undskylde, at jeg ikke præsiderer ved Table d'Hôte i Dag," og til en Opvarter, der ærbødigt nærmede sig ham med den obligatoriske Serviet over Armen, sagde han: "Jeg spiser med min Familie i Dag." Til mig sagde han: "Har De, Frøken Jung, ikke Lyst til at spise sammen med mig og min Familie?" Og uden at vente paa Svar forte han mig ud af Lokalet ned i en Sidefløj af Hotellet - der var hans private Hjem.

Bø! der stod alle de Handelsrejsende og gloede. Sikkert har Herr Leopold, der jo nok kendte sine Pappenheimere, tænkt, at det var bedst jeg kom bort fra det Selskab. Jeg selv tænkte kun, den Gang, at det var uhyre elskværdigt af ham, og mit Sind var paa det Tidspunkt præpareret for al Venlighed.

Hvor husker jeg tydeligt den Dag i Dag det Leopoldske Hjem, aldeles frigjort fra Hotellets lidt forlorne Elegance, og derfor

som kontrast til dette virkede endnu stærkere med sin gammel-dags hjemlige Hygge. I en Krog af Stuen legede to Drengene - de laa paa det sribede "Præstegaardstæppe" og byggede Huse - den ene af dem var den senere Forfatter Svend Leopold, hvis Bekendtskab jeg fornyede mange Aar efter.

Fru Leopold, der staar for mig som en ret myndig Dame, tog meget venligt imod mig og trakterede mig med en dejlig Brød-suppe med mange søde Sager i og en Kødret. Jeg tænkte med Medlidenhed paa de mange Handelsrejsende - de fik sikkert ikke den gode Sødsuppe.

Al den Venlighed satte mit Humør meget op, og fortrøstningsfuldt begav jeg mig paa Vej ved 3 Tiden ud gennem Vejle By. Solen skinnede stadig dejligt varmt uden at være brændende, og den første Mil gennem smaa frodige Landsbyer, store Engdrag og skyggefulde Skove er meget smuk - senere begyndte det at blive barere og mere fladt Terræn, ingen samlede Trægrupper til at styre den legende Vind. Kun Landevejstræerne, hvis Kroner nu ogsaa begyndte at mærkes af Vestenvinden. Det var alle Poppeltræer. Monstro det skulde stamme fra denne min lange Spadseretur, at jeg altid har fundet Poppeltræer melankolske? Om det nu havde været Rønnebærtræer med de skinnende røde Bær - ja selv Ask eller Elm havde været bedre, kun Poplerne virkede saa bedrøveligt paa mit ellers saa glade Pigesind.

Jeg kendte saa godt Vejen fra de mange Køreture og havde ogsaa en enkelt Gang før gaaet den - men det var første Gang jeg gik den alene. Saadan 2½ Mil er en lang ensom Tur for et ungt Pigebarn, men jeg skridtede godt ud og mærkede ikke det mindste til Træthed. Da jeg begyndte paa den sidste Mil, som Milestenen havde fortalt mig, sagtnede jeg Farten, medens Tankerne derimod arbejdede stærkere. Hvorledes skulde jeg forklare derhjemme min Flugt fra de Horsens Kødgryder? At fortælle min Mor Sandheden kunde ikke hjælpe. Hun vilde

straks bebrejde mig min store Utaknemmelighed og remse op for mig, alle de Livsens Goder jeg fra lille Pige havde nydt hos den kære Familie, og saa videre. Og det var jo saa sandt, saa sandt. Men for første Gang gik det op for mig, at det er lettere at give end at tage, for første Gang stod Forskellen mellem Rig og Fattig for mig i sin dybe bitre Betydning - Kusinernes Forældre var rige og boede i et stort Hus i Byen - derfor fik de Klunkekjoler og skulde paa Prinsebal. Mine Forældre var fattige og boede paa Landet - og derfor havde jeg hørt min Far med sin lidt trætte melankolske Stemme ofte sige: "Man burde være Bonde og ingen fine Fornemmelser ha'e".

I Morgen vilde jeg begynde - det var midt i Høstens Tid, og der var Brug for alle Hænder. For et Aar siden havde Præstens Datter "Monna" fortalt mig, at i Præstegaarden i Lejrskov hos den ejendommelige gamle Pastor Knudsen, Jakob Knudsens Forældre, lærte de unge Husholdningselever alt, ogsaa at malke Køerne. Jeg havde den Gang syntes, det var en god Idé og havde ogsaa prøvet paa det. Det var slet ikke svært, især da Chresten Røgter anviste mig de mest blødmælkede Køer, for ellers kan det blive nok saa trælsomt et Arbejde. Det er nemlig saadan at en Ko straks mærker, om det er en fremmed uvant, der slider i dens Patter, og saa kan det ellers skikkelige Hoved blive "stint" og udtilbens og ikke alene holde Mælken tilbage, men sparke til Spanden og piske Halen i Ansigtet paa dens Plageaand. Jeg lærte imidlertid snart, at i det Forhold, som i alle andre i Livet, kommer man længst med det gode, og de brogede Køer og jeg blev meget hurtig gode Venner; de slikkede min Haand med deres Tunge, saa det næsten gjorde ondt, men ogsaa det lærte jeg var kun Venskab. Og saa "dryssede" Mælken varm og hvid ned i Spanden, en Sundhedskilde for mange Munde. I Begyndelsen blev jeg træt, naar jeg havde malket et Par Køer, men efterhaanden som Øvelsen kom,

forsvandt Trætheden, og jeg rejste mig ligesaa let fra den tolvte som fra den første Ko. Det kan nok være at Malkepigerne fik Respekt for mig - nu kunde jeg ovenikøbet se dem efter, dersom de ikke malkede Køerne rene - hvilket ogsaa var min Hensigt. Og naar Husmandskonerne kom og fik deres, efter Sædvane, Slat Mælk i Spanden med hjem til Ungerne, var der ingen Standsning i deres Beundring over Frøkenens Dygtighed, og jeg rettede min unge Ryg og følte mig stolt over deres Smiger, stolt over at kunne udrette et godt og nyttigt Arbejde og stolt over, at jeg ikke følte mig for fin til det.

I saadanne Øjeblikke syntes jeg, at Bondens Liv var herligt; at passe sin Jord, skøtte sine Kreaturer og leve af sine Hænders Arbejde. Men det varede ikke længe før det at røre i en stor Grødgrøde, at kryste de store Oste og ælte det bløde Smør forekom mig saa evig kedsommeligt, at jeg længtes efter Middagstimen, naar jeg, medens hele Gaarden sov, kunde liste ud i Haven og paa Plænen under de kølende Hindbærbuske svale mine varme Arbejdslemmer og læse i mine gode Bøger - ja, læse, læse om Sonja Kowalewski, den mærkelige slaviske Kvinde, der var bleven Professor i Matematik i Stockholm, i et fremmed Land - saa forunderligt - en Kvinde! Og saa havde hun giftet sig pro forma, bare for at kunne studere i Zürich. Det var saa fantastisk forunderligt at tænke sig. Og Bogen faldt ud af min Haand, jeg drømte: at ogsaa mig maatte der hænde noget mærkeligt - noget vidunderligt - men hvordan? Og saa sov jeg, som man sover ovenpaa strængt fysisk Arbejde. Saaledes snød jeg mig saa snart jeg kunde, bort fra den materielle Verden, og levede i min egen Fantasi, læste, skrev en Del smaa Fortællinger, der mest var Pluk af alt det læste, Hjernesvind, en Blanding af Romantik og Virkelighed, dog mest det første. Jeg havde saa let ved at male noget ned og overvurderede den Evne, der netop er saa farlig, da det let bliver Ord uden Indhold - men jeg kunde bogstaveligt ikke lade

være. Naar jeg var alene i Køkkenet og skulde passe de store Middagsgryder, at det enten ikke brændte paa, naar det var Mælkemad, eller kogte over, naar det var Suppegryden, saa havde jeg altid Papir og Blyant med, og naar en Gang imellem Gryderne var skikkelige, og Ilden brændte klart, var jeg hurtigt ved Bordet og lod Fantasien have frit Løb.

Kom der saa nogen i Køkkenet gemte jeg hurtigt mine Aandsprodukter bag de store Mel- og Gryntønder til bedre Tider. En Gang havde jeg dristet mig til at sende nogle af mine smaa Fortællinger ind til Redaktøren af "Kolding Avis" - Bertel Møller. Jeg havde valgt ham af de tre Redaktører af Koldings forskellige politiske Organer, fordi vi selv holdt "Kolding Avis", og saa lignede Redaktøren "Alexander Kjelland", og det fandt jeg var saa interessant. - De store norske Forfattere Ibsen, Bjørnstjerne Bjørnson og Kjelland var meget paa Mode den Gang. Jeg indsendte et Par af de smaa Noveller, hvis Navn jeg ikke en Gang mindes, anonymt, da jeg var bange for, at min dyrebare Hemmelighed skulde røbes. I de første Dage saa jeg med stor Spænding i Avisen, men saa glemte jeg det næsten, til jeg en Dag tilfældigt kastede mit Blik over Feuilletonsiden - og der - der stod mine egne Ord paa Tryk. En ganske almindelig lille Historie om Ungdom og Kærlighed - naturligvis - men det var mig der havde skrevet det, mine Tanker der stod der, og nu blev det læst af de mange Mennesker. Og det var slet ikke Begyndelsen, men Nummer 3 stod der - allerede to Dage før havde jeg kunnet haft den Glæde - om jeg havde vidst det. Var det Stolthed eller Forbauselse eller maaske begge Dele, der fyldte min lille dumme Hjerne, der fik mit Hjærte til at banke i en ukendt Forhaabning om en uanet Fremtid? Jeg ved det ikke, men dybt gemte jeg min søde Hemmelighed, til jeg en Dag fik Lov at køre nogle Gæster til Kolding. I en ledig Time vovede jeg mig op paa Redaktionskontoret, hvor jeg blev vist ind til Redaktør Bertel

Møller - der virkelig i høj Grad lignede Alexander Kjelland. Han tog meget venligt imod mig, og da han hørte, at jeg var Forfatterinden til de smaa Fortællinger, sagde han nogle pæne Ord om mit Talent, og sagde, at hans Blad altid var villig til at optage, hvad der kom fra min Pen - om nogen Betaling ytrede han intet, og jeg var saa naiv, at det slet ikke faldt mig ind, at man fik Penge for en saa stor Ære. Derimod gav han mig et Par Særtryk af nogle af mine egne smaa Aandsprodukter, som jeg til min Skuffelse fandt meget kedelige, saa slette som en daarlig Almanakhistorie. - Hvor kunde "Alexander Kjelland" dog skrive saadan? Jeg slap fra den ikke saa lidt nysgerrige Redaktør uden at han fik at vide hvem jeg var, men snedig som en rigtig Journalist havde han som en Sporhund fulgt efter mig i Koldings krinklede Gader og set paa hvilket Hotel jeg gik ind og der faaet at vide hvem jeg var.

Den næste Morgen bragte den lille Postvogn med sin hvide Hest mig et sirligt Brev fra Redaktøren med mange Komplimenter for min rige Fantasi, lette Sprog og saa videre. Brevet endte med "Var De Mand, vilde jeg raade Dem til at blive Publicist". Det sidste Ord syntes jeg lød overvældende flot, og det fik atter mit Hjærte til at banke i himmelraabende Fryd - men jeg var jo ikke en Mand, men kun en lille stakkels Pige, der ikke en Gang havde gaaet i rigtig Skole og ikke kunde skimte en eneste Mulighed for at lære det, min Videbegærlighed higede efter.

Stille gemte jeg Brevet i min lille Pult, det eneste Gemme jeg kunde laase af - og med et Suk tænkte jeg, "Du er jo kun Kvinde!" Men saa tænkte jeg paa Sonja Kowalewski og de faa andre Banebrydere jeg havde læst om; var de som et lysende Haab paa den mørke Himmel, eller kun Stjernes kud, der var borte i samme Nu det fødtes? Det var ikke let i de Tider at være Kvinde, derfor ønskede jeg ogsaa tit: "Gid Du dog havde været en Mand"; men det fremmede, for mig saa velklingende Ord "Publicist" blev ved at klinge for mine Øren - men Dagene

der var affødt af, at jeg havde mærket, hvad det vil sige, at høre til den fattige Ende af Familien; før havde jeg egentlig aldrig fæstet mig videre ved Forskellen, selv om jeg jo nok kunde mærke, at der lugtede mere af gammel solid Velstand hos mine Tanter, og at Brødet var tyndere og Smørret tykkere og Wienerbrødet! - Aa! saa dejligt, hver Dag til Kaffen. Men som sagt det havde aldrig slaæet mit Mod ned, det var noget jeg tog som en god Gave, som jeg hver Aften sagde Tak for med et lille Kniks for Tante og Onkel, og som jeg i Grunden aldrig tænkte paa, naar jeg kom hjem til mit spartanske Hjem, hvor jeg dog allerhelst ville være.

Men nu "Prinsebal" og Klunkekjoler, som jeg var lukket ude fra, det var et saa brutalt Stød lige ind i Hjertekulen, som det forekom mig, at jeg aldrig skulde glemme. Med andre Ord, jeg var ved denne Til sidesættelse paa en Gang først nu bleven rigtig voksen, det krænkedes mig, det harmedes mig - aldrig mere ville jeg modtage Caver af min rige Familie, aldrig mere spise Naadsensbrød eller tage mod deres Gæstevenlighed, nej aldrig! Nu vilde jeg vise hvad jeg duede til, saa blæse være deres Prinsebal og Klunkekjoler. Og saa trampede jeg haardere til i den lange kedelige Landevej fra Vejle til Ribe - for at naa hjem før Sol gik i Bjerge.

Hvor er dog det unge Blod voldsomt, og Sindet heftigt, saa let til Graad saa vel som til Smil. Havde jeg nu ikke ved denne ene Skuffelse glemt alt den Godhed, jeg havde nydt hos min rige Familie, glemt de smaa Sukkergrise med de røde Sejlgarnshaler - glemt de mange Kjoler, røde med Striber og hvide klare med smaa Blomster, og alt det andet min gode Tante havde givet mig. Ja, ha'de jeg nu egentlig glemt det? Ikke ganske, men jeg havde glemt Glæden over alle de Goder jeg havde nydt og ønskede kun, at det aldrig havde existeret, alt det som jeg nu nærmest følte som en Skam, en Haan, som Smulerne fra den Riges Bord.

Den første Del af min Vandring mod Hjemmet var gaet saa let som Fod i Hose. Egnen var smuk den første Mil fra Vejle. Til den ene Side høje træbeplantede Skrænter, afvekslende lyst og mørkt Løv, og ind imellem begyndte Rønnebærrerne at rødme. Grøftekanterne saa saa indbydende ud, bløde og fyldige, sødt duftende af Markens vilde Blomster som de var - men jeg modstod Fristelsen til et lille Hvil og skridtede afsted som en Soldat, der har Marchordre. Da jeg havde gaet den første Mil og var kommen forbi Jerlev Kro, begyndte Vegetationen at blive mindre kraftig og Terrænet mindre bakket, Vejledalens smilende Ynde forsvandt, jo længere jeg kom mod Vest. Jeg havde saa ofte før mærket Forskellen paa Øst og Vest i Jylland, men den Dag vakte det ikke min Interesse, dertil arbejdede mine Tanker for stærkt, jeg gik og gik kun, som for at gaa fra det hele. Og virkelig var det ogsaa som denne fysiske Anstrængelse ved min stærke Gang hjalp mig ud over Sorgen og Skuffelsen, den fik ligesom en anden Form end da jeg Natten forud søvnløs kastede mig rundt i Sengen, næsten fortvivlet over min oversete Stilling hos min rige Familie, i Samfundet ja, i hele Verden - kort sagt, da jeg laa i Tantes bløde Dyner og hidsede mig op til stor Medlidenhed med mig selv.

Man siger Tiden læger alle Saar - og det er sandt. Her var kun gaet et Døgn eller saa, før jeg igen var paa ret Køl. Jeg syntes Livet var saa rigt og Verden saa smuk, og jeg selv saa ung og fuld af Livsmod, jeg følte mig stærk og spændstig med Trang til at favne hele Verden, for Livet, det mærkeligste af alt paa Guds skønne Jord, kunde ingen tage fra mig. Og jeg sang henad Vejen Bjørnsons nylig udkomne Sang "Løft Dit Hoved Du raske Gut, om et Haab eller to blir brudt, blinker et Nyt for dit Øje" og saa videre.

Ja, det blinkede, det sprudlede og hoppede som Bækken derhjemme, over Stok og Sten, mens alle de gamle "Jens Vejmøner", der sad med passende Mellemlum med deres Stenskræver,

sikkert troede det var et forrykt Menneske - det var nemlig før Vejmændene var tagne op i Poesiens Verden. Jeg kendte dem saa godt, alle disse gamle Stenhuggere, der i Regn og Slud sad bøjet over deres haarde og ensformige Slid, med den laadne Kabuds ned om Ørerne, og Vindskærmen mod den haarde Vestenvind; graa og gamle, næsten som groet fast til Stenene de arbejdede med, mindede de mig om Jætter fra Stenalderen. Men paa saadan en skøn Sommerdag var den laadne Kabuds kastet, og de ligesom rankede den krogede Ryg, for at den dejlige Sols Varme kunde komme ind alle Vegne, selv indenfor den Lammeskindstrøje, som de aldrig smed, af Frygt for Værk i de gamle Lemmer. Saa var Jætten borte, og jeg syntes næsten de lignede Mennesker. "Goddag og Guds Fred", raabte jeg, idet jeg vinkede til dem. "Tak for det", fik jeg til Svar, mens Hammeren faldt med en vældig Kraft ned paa en stor Sten, der splintredes i mange Stykker. Disse, for Samfærdselen saa tapre Slidere, var for mig en Slags Milepæle, da de var placeret med nogenlunde ensartet Afstand - naar jeg nu havde passeret to til, var jeg hjemme.

Jeg havde Solen lige i Øjnene, da jeg stadig gik mod Vest, saa jeg havde ondt ved at se andet af Naturen end den lange lyse kedelige Chaussé, som jeg skridtede frem paa, men mit følsomme Legeme mærkede lidt efter lidt, at Klimaet ligesom forandrede sig. Det var Vestenvinden, Jyllands Svøbe, der hvor Vegetationen tog af nu ingen Hindringer havde, men piskede saa underligt skarpt i Ansigtet, saa Huden følte tør og ubehagelig, og Tungen hvert Øjeblik følte Trang til at fugte Læberne. Hvor ofte havde jeg ikke følt den Forskel paa Øst og Vest i Jylland, men aldrig saa stærkt som paa min ensomme Spadseretur hin Sommerdag for mange Aar siden. Og da jeg nærmede mig Egtved, hvis Navn kommer af Ege-Tved, Egtved, gik Tankerne Aartusinder tilbage, da der her havde været store Egeskove - i min Faders Mose kunde de støde paa lange tykke Egestammer -

det saakaldte Moseeg; da havde Egeskoven givet Læ for Hjorte og Daadyr, og Vildsvinene havde rodet efter Olden. I hine Tider havde Klimaet været mildere og Sommeren længere, men Menneskenes Vandalisme og Dumhed havde ødelagt "Paradisets Have".

Endelig naaede jeg Bakken, hvorfra jeg kunde se Egtved By ligge som en lille Oase i Ørkenen - der laa til venstre Skolen, en trøstesløs Bygning, uden saa meget som en Pind i det, der skulde forestille en Have; en lang ensformig hvid Bygning, kun afbrudt af en ligesaa ensformig Række Vinduer, der gløede ud i den vide Verden. Saa fattigt og aandsforladt som Datidens Læ-reanstalter paa Landet den Gang var; man ligesom kunde høre Palles Lærebog og Luthers Katekismus blandet med Tampens Slag over Næverne, gennem disse kolde, hvide Mure og sorte Vinduer.

Nej, saa Gud velsigne den gamle Præstegaard, med sin dejlige Have, der endnu gemte Ask og Eg med vældige Kroner, mange Frugttræer og Buské og skønne Blomster - den gemte ogsaa mine skønneste Minder uden for mit Hjem. Jeg sagtnede mine Skridt i Læ af Præstegaardens Hasler, der ligesom dannede en Hæk, der skjulte det spinkle Stakit. Nu vilde Nødderne snart være modne, og Æblerne røde, længere oppe; jo, den gamle Præstemand var en god Urtegaardsmand, der ikke var bange for selv at luge sine Gulerødder. Det var imidlertid noget, der ikke faldt i Bøndernes Smag, deres Præst skulde være en mere ophøjet Person, der skulde sidde i sit Studereværelse og læse i Biblen, Johannes Aabenbaring og den Slags Ting, med andre Ord være en skriftklog, en lærd Mand, fjernt fra Naturen og al dens Væsen. Bønderne havde jo paa en Maade Ret, det var vel Meningens med de Herrens Forkyndere og Aandens Mænd, der var spredt ud over det ganske Land i deres hyggelige Præstegaarde, hvor der som oftest fødtes en stor Børneflokk, der igen rekrutterede Embedsstanden i Danmark.

Jeg mindes min Konfirmationsdag; vi var vel en ca. 40 Konfirmander, Dreng og Piger, i vor bedste Pynt. Pigerne stod til højre og Drengene til venstre fra Alteret ned ad den lange Kirkegang, og imellem os vandrede Præsten op og ned med sin store Postil i Haanden. Paa en Gang spurgte han højt og tydeligt, som efter en indre folkelig Indskydelse: "Kan I saa sige mig, mine kære Børn, hvorledes fik Jomfru Maria at vide, at hun var frugtsommelig?" Tyve Par Pigeøjnenlaag faldt bly ned, medens vi i Taushed stirrede paa det gule Murstensgulv - men en fattig Rebslagerdreng lige over for mig - vi var opstillet efter højde og ikke efter Hartkorn - var knap saa blufærdig og med Pegefingern i Vejret raabte han: "Maa A, Herr Pastor?" "Ja, tal kun frem, min Dreng." "Jow, for se kuns lidt, der kom en Engel." "Ja, rigtig min Søn, og hvad hed han?" Her ligesom glippede Rebslagerdrenge Hukommelse, og der blev en Pause, hvor Præsten efter gammel Vane hjalp lidt med: "Ga!" "Gabriel!" brolede Rebslagerdrenge, saa det rungede helt ned til Vaabehuset. "Rigtig, min Søn, godt min Søn." Jo, den Rebslagerdreng havde rigtignok fattet den gode Konfirmationsforberedelse. Tyve Par Pigeøjne hævede sig atter langsomt, da vi var ovre det delikate Spørgsmaal om Jomfru Marias Svangerskab. Men Rebslagerdrenge var og blev Dagens Helt, for Jøsses Kors, hvor han kun' svare paa æ Præst!

Men nu havde jeg passeret baade Lægeboligen og Præstegaarden og lige Klokken syv, som de skulde gaa til Aftensbordet, stod jeg i Forstuen i mit Hjem paa Egtvedgaard. Hvor var det godt! Det var, som jeg først nu, efter Flugten fra min rige Familie i Horsens, og efter den lange ensomme Spadseretur fra Vejle, forstod Betydningen af Ordet "Hjem". Jeg fik næsten Taarer i Øjnene af Glæde, da mine to Hunde, der først opdagede mig, foer op ad mig, den gule Jagthund "Yellow" og den lille sorte Grævling "Dalle" var lige ivrige efter at vælte mig.

Denne lystige Velkomst hidkaldte Familien, der paa det Tids-

punkt bestod af Mor, Far og min ældste Bror Johannes, og ogsaa de gav mig en hjertelig Velkomsthilsen, om ikke slet saa støjende som Hundenes, og slet ingen af dem spurgte mig om Grunden til min Hjemkomst før Bestemmelsen - hvor var det godt, thi jeg vilde saa nødig have lojet - men endnu nødigere talt sandt. Og hvor Maden smagte godt, thi jeg var i Grunden dygtig sulten ovenpaa den lange Tur og den gode Fru Leopolds Sødssuppe. Jeg fik mest af de Retter, der ellers kun var tiltænkt Far, og da han selv skar en stor Luns Kalvekød af sit eget specielle Stykke, da følte jeg mig næsten som den fortabte Søn - ham med Fedekalven - men dette var nu rigtignok kun af en Spædekalkv. Og min lille Grævlingehund "Dalle" og den gulbrune "Yellow" holdt sig hele Tiden ved siden af mig, og en Gang imellem mærkede jeg en Pote i mit Skød, og saa fik de en Bid med, og Aftensolen kastede sine sidste Straaler ind paa en glad Familie.

Da Far og Mor var gaaet til Ro, fandt min gode Bror paa, at vi to skulle piske Æggesnaps - og gik ud for at hente Æg og Sukker. Ja, han var i Sandhed min gode Bror - lige fra jeg var en lille Pige havde han altid taget mig i Forsvar, naar de andre Søkende drillede mig, og det kunde endog hændes, at der vankede Rap i Flokken, dersom de kom mig for nær. Hans Omhu og Beskyttelse for mig voksede som Aarene gik - saa de andre drillende kaldte os Tvillinger, skønt der var otte Aars Aldersforskel.

Saa gik der nogle Aar, hvor han var ude som Forvalter paa en stor Gaard, Thorstedlund, der ligger syd for Aalborg i den store Rold Skov ved Nørlund, ogsaa en meget stor Gaard. Det var to unge lystige Soofficerer Bardenfleth paa Thorstedlund og Bluhme paa Nørlund, der havde slaaet sig ned der - en bizar Idé, da Ingen af dem havde det mindste Kendskab til Landbrug. Paa Thorstedlund skulde min Bror, saa ung han var, varetage Gaardens Drift. Det var ikke helt let i den lystige

Kehraus, hvor de to Søofficerer førte an med Middage, Jagter og Rideture rundt i Egnen. Først maatte min Bror sige, at møde hver Dag til Middag i Kjole og Hvidt var ham umuligt, naar han skulde passe Arbejdet i Mark og Skov, føre Regnskaber m.m., kort sagt have et Øje paa hver Finger fra tidlig Morgen til Aften. En Gang imellem maatte han dog følge sin Herre, den muntre og elskværdige Kaptain Bardenfleth.

En maaneklar Sommernat kom de, efter en Middag paa Nørlund, hvor hede Vine og Champagne skiftevis perlede i de fine Krystalglas, kørende paa Hjemvejen gennem Rold Skov. Enhver der har færdedes i en Skov i Maaneskin ved, hvilke fantastiske Former Træer og Buske faar i det uvirkelige kolde klare Lys. Gamle halvt udgaaede Egetræer kan se ud som Kæmper, der staar paa Vagt over en Skat. Først naar man kommer ganske tæt til Fantomet, forandrer det sig til ganske almindelige Ting. Deraf kommer vel mange af de Spøgelseshistorier, der gaar, eller rettere gik, fra Mund til Mund, ja, helt gennem flere Generationer. De to unge Mænd kørte i en let lille Jagtvogn med to livlige Heste, der længtes efter at komme hjem i Stalden. Min Bror var selv Kusk, og Kaptain Bardenfleth sad halvt døsende, halvt drømmende ved hans Side. Pludselig stejlede Hestene med Forbenene lige op og stod stille med et Ryk sitrende over hele Kroppen, medens en hvid Skikkelse flygtede over Vejen, lige foran Vognen og forsvandt i den dunkle Skov paa den anden Side af Vejen. "Hvad Pokker var det, Jung", udbrød Kaptain Bardenfleth, der øjeblikkelig var lysvaagen, "har vi Ellepiger eller Spøgelser her i Rold Skov?" De to unge Mænd var straks sprunget af Vognen, og efter at have beroliget Hestene og bundet Tømmerne, saa de ikke kunde gaa, gik de ind i Skovtykningen, hvor den hvide Skikkelse var forsvundet. De havde kun gaet nogle faa Skridt, da de fandt en ung Kvinde, kun iført Særk, liggende halvt bevidstløs i en Bregnegruppe, hvis Grene ligesom beskærmende dækkede

hendes nøgne Legeme. Medens Kaptainen stod Vagt ved hende, hentede min Bror hurtigt nogle Uldtæpper fra Vognen og indsvøbt i disse, blev hun forsigtig baaret hen til Vognen, hvori hun blev anbragt i den bageste Del, og saa gik det hurtigt hjem til Thorstedlund.

Hvor havde mit unge Hjerter banket af Spænding, da min Bror havde fortalt mig om sit natlige Eventyr, men da jeg hørte "Ellepigens" triste Livstragedie, var jeg nær ved at græde over al den raa Grusomhed hun havde været udsat for. Den stakkels Flygtning var nemlig gift med en fortrukken Skovarbejder der, naar han kom beruset hjem, pryglede hende.

I to Nætter havde hun gemt sig paa Loftet for at vente, til han havde sovet Rusen ud. Men hin Sommernat havde han overrumplet hende, og i sin Rædsel flygtede hun ud i den store Skov som et jaget Vildt. Stakkels lille Ellepige, der var blevet et Offer for den "Fattige Mands Snaps", som det saa smukt hed - den Snaps, der voldte saa mange Sorger og Ulykker, ja, rent ud sagt, ødelagde tusinder og atter tusinder af Hjem.

Min gode Broder var meget glad ved sin frie og uafhængige Stilling paa Thorstedlund hos et Herskab, der i alle Retninger paaskønnede hans Arbejde. Men i et Par Dages Ferie hjemme paa Egtvedgaard, saa han, at det ikke gik helt som det skulde. Far var blevet mere og mere sløv for Gaardens Drift - Herremandssønnen fra Sjælland kunde ikke holde til Sliddet paa en jydsk Bondegaard, alt forfaldt paa Gaarden, og Markerne fik ikke Gødningskraft nok, saa de magre Sandjorder drev med Vestenvinden i de tørre Somre ind over de frugtbare Marker. Far havde givet op, kun en Jyde kan tage Kampen op i de Egne, hvor Naturen raser saa ubarmhjertigt haardt. Efter en Samtale med vor gamle tro Jens besluttede min Broder at tage hjem til første Færedag, Skiftedag, der blev den første Maj. Hjemme var han paa Færde fra Morgen til Aften, en Karl blev afskediget for at spare hans Løn, og i Høstens Tid gik han

selv foran med sin Le og tog det første Skaar, og med sit gode Humør satte han Farten op, hvor han førte an. Han valgte den ældste Opbinder af Husmandskonerne, og blev han færdig før hun, smed han Høleen og bandt hendes sidste Neg.

Det Aar knyttede os endnu fastere sammen, og vi lagde mange Fremtidsplaner om at faa Gaarden i god Drift igen, og især om at holde det gaående, saa længe de Gamle levede - og bag efter skulde vi to bo sammen i Fædrenehjemmet - "og vi vil aldrig gifte os, lille Søster", sagde min Bror, halvt spørgende - men det lod jeg som jeg ikke hørte.

Hvor var han god, min store gamle Brøder - aldrig kom han fra Staden, hvor han ved Markederne solgte Heste og Køer, uden at han havde en Gave med til mig. En Aften kom han med en Sølvkæde med et stort Sølvkors i, det var meget moderne og saa helt katolsk ud - men jeg fandt det dejligt og tog det straks om Halsen. Den Dag maa han have gjort en særlig god Handel. Altid kom vi saa godt ud af det sammen i Arbejdet paa Gaarden, hvor det mandlige og kvindelige Arbejde faldt meget sammen, ja, næsten maatte gaa Haand i Haand.

Om Sommeren var jeg paa Pletten Klokken 5 om Morgenen og sørgede for, at Davren blev færdig til Folkene og hjalp til at skære de mange, mange Mellemmader med Ost og Pølse og røget Spegepølse - Gud, hvor var det haardt, disse alendis af Pølser, og hvor maatte Kniven ofte skærpes, og hvor maatte man skynde sig for at faa det færdigt i rette Tid og saa tilsidst faa Øllet i Tejnen. Saa blev der et lille Pusterum, hvor Folkene spiste deres Davre, varm Mælkegrød med en Skive Rugbrød med Smør paa, inden de drog i Marken, og i den Tid drak min Bror og jeg vor The med Rugbrød og Sigtebrød lagt sammen. Aa, hvor dette Morgenmaaltid, efter det travle Slid med de andres Mad, smagte godt, og hvor min gode Bror og jeg havde det morsomt sammen - vi kendte rigtignok ikke til at være morgengnavne. Tværtimod, på en smuk Sommermorgen, hvor

Dugdraaberne endnu hang, som Perlerækker over Græs og Grene, hvor Hestene stampede og Køerne brølede, Hanerne galede og Hønsene klukkede, hvor alle levende Væsner paa en Gaard vaagner til Liv paa ny, da smitter alt det vaagnende Liv og Livskraft, og man føler sig saa stærk, som kunde man tage Livtag med hele Verden, ja, et lille Stykke af Himlen med.

Jeg har ofte senere hen i Livet tænkt paa; hvorfra man som ung hentede sin Styrke, sit Mod og Kamp i Nutidens brydsomme Arbejde og sit usvigelige Haab til Fremtiden, om den end ser nok saa mørk ud. Det maa vel være Ungdommens Vaabenskjold, der giver den Energi og nye Idéer. Havde den ikke det Skjold, vilde mange bryde sammen og glemme det gamle Ord "Enhver er sin egen Lykkes Smed".

Nu havde min gode Broder opgivet sin behagelige vellønnede Plads som Forvalter paa Herregaarden Thorstedlund for at se at redde Stumperne i sit Hjem, i det mindste saa længe vore Forældre levede. Derfor sled han nu med haardt fysisk Arbejde - sled som en lille Hest i Mark og Skov, i Gaard og Have. Og om end maaske hans Tanker vandrede tilbage til det gyldne, mere mægelige Herregaardsliv, hvor han kun havde at kommandere, saa mærkedes det ikke - altid var han i godt Humør og om Søndagen, som paa saadan Bedrift kunde kaldes en virkelig Hviledag, holdt han af at jeg skulde akkompagnere ham paa det gamle taffelformede Piano, og saa sang han med sin ganske kønne Baryton-Stemme, der passede godt til de lidt smægtende sentimentale Sange, som han yndede mest.

Nu kom min Broder tilbage med Ingredienserne til Æggesnapsen, Æggeblommer og Sukker og en Theskefuld Cognac til hver Snaps. I min Kop havde min Bror anbragt to Blommer, nu kunde jeg sagtens piske den til at blive den største, en Kappelstrid vi altid brugte fra vi var Børn. Vi satte os ude paa den aabne Veranda uden for Spisestuen og piskede løs, og den gule Æggemasse svulmede op og blev hvidere og hvidere. Det

var en meget smuk Sommeraften. Vi havde Udsigt ned over Haven, hele Engstrækningen, og som Afslutning, i Horisonten oppe paa Bakken, Skovens mørke Silhouet, hvorover Maanen gled frem, stor og rund. Nede i Engene begyndte Mosekonen at brygge, et Tegn paa Morgendagens gode Vejr, Frøerne kvækkede, sikkert den lifligste Musik for Fatter Stork, der stod paa eet Ben i sin Rede. Saa hørted Horsegøgen, som gamle Chresten Røgter kaldte "Æ Skrounigjed"; om det lidet flatterende Navn var hans egen Opfindelse, eller om det var almindelig Sprogbrug paa Egnen, har jeg aldrig faaet opklaret. Egentlig var Betegnelsen meget god, for den Lyd, den udstøder er saa langt fra andre Fugles Sang - maaske mere lig en Hests Vrinsken - som Jyderne jo kalder "at skronje".

Saa var den liflige Æggesnaps spist, og vi skulde til Ro - men først skulde min Broder lygte af, det vil sige gaa Staldene rundt med en Lygte for at se om alt var i Orden, alle Døre lukkede og hver Kreatur i sin Baas, og helst Karle og Piger med - det sidste var vel nok det sværeste. Jeg fulgte ham med mine to Hunde i Hælene, de veg ikke fra mig den Aften, og først da jeg gik ind ad Døren til mit eget lille Jomfrubur, lagde de sig i hver sin Kurv udenfor - nu var de sikre paa, at de havde mig. "Godnat lille Søster", sagde min Bror, "i Morgen, Søndag, skal Du hvile Dig godt ud, og jeg skal komme med The til Dig - og bagefter skal Du faa Lov at faa en Ridetur paa den gamle Røde - den har ikke været i Marken i Dag, saa den har godt af at blive rørt."

Maanen skinnede lige ind i mit lille Værelse, saa jeg behøvede ikke Lys. Min lette Sommerdragt gled ned, Natkjole paa, og jeg laa i min egen Seng, strakte behageligt mine slanke Pigelemmer ud og glemte hele det sidste Døgn baade fysiske og psykiske Anstrengelser, glemte baade Prinseballen og Klunkekjolerne, der nu allerede syntes mig saa fjernt og uvirkeligt, glemte alt, undtagen, at de herhjemme var saa gode imod mig, og at jeg

var saa glad, saa tryk og lykkelig. Og med den Følelse faldt jeg i Søvn.

EN S Ø N D A G S R Y T T E R

Søndag Morgen var jeg fuldstændig udhvilet, og lige efter vi havde spist Middagen Klokken 12, iførte jeg mig min Ridedragt, som jeg var meget stolt af. Den lange mørkeblaa Klædesnederdel faldt i bløde Folder om mit spinkle Legeme - Trøjen med Husarsnorene som lukkede foran sluttede tæt om Bryst og Skulder, og den engelske, stive, rundpullede Hat paa Hovedet fuldendte Kostumet. Med den lange Kjole over venstre Arm og Ridepiskan i højre Haand gik jeg ned ad Trappen, hvor Jens holdt med den gamle Røde, som han i Dagens Anledning havde striglet og børstet, saa den skinnede. Med Foden i Jens' Haand og et lille Sæt sad jeg i Sadlen. Højre Ben i Bøjlen paa Sadlen, venstre i Stigbøjlen. Med nænsom Omhu glattede Jens Kjolens Folder ud, saa de laa smukt over Hestens venstre Side, klappede den Røde paa Halsen tog til sin gamle Lue og bød mig Farvel, sikkert tænkende sit ved saadanne Pigenykker at ride ud paa en god Søndag, i stedet for at blive hjemme og tage sig et ordentlig Middagshvil.

Hvor helt forskellig var Dameridning fra den Dag og til nu, da der er gaaet Sport i den, som i saa meget andet. Nu da Buksemoden er den alt dominerende, har man meget ondt ved at kende Forskel paa Mand og Kvinde, ogsaa naar de er til Hest. Maaske det er meget praktisk, og i den pur unge Alder kan det se ganske kvikt og raskt ud - men senere er det sandelig ingen Skønhedsaaftenbaring, naar de flyver over Hurdler og andre Forhindringer, mere lignende en Reje paa en Høvlspaan end en Dame til Hest. Saa tales der om, at det maa have været farligt at ride paa gammeldags Maade, fordi man ikke kunde samle Hesten med den ene Schenkel og Ridepiskan i den højre Haand.

Naturligvis kunne man ikke præstere Parforcejagt og andre Kunster, men det var heller ikke Formaålet.

Formaålet var den Gang, da man ikke havde Cykler og langt mindre Biler, at Hesten skulde være et Befordringsmiddel, og Faren laa i Hestens Ben. Dersom den ikke havde stærke Forben og var tilbøjelig til at snuble og hvad endnu værre var, falde - da var Faren der, da man meget vanskeligt kunde komme løs fra Sadlen. Der var da kun en eneste Frelse, med et resolut haardt Slag af Pисken at faa den paa Benene igen. Det er aldrig hændt mig med den gode gamle Røde, der havde glimrende stærke Ben og aldrig snublede, endsige faldt.

Det var en smuk Solskinsdag - hvor skinnede Solen meget i ens Barndom og Ungdom - da jeg red vest paa. Den Røde og jeg var lige vel tilpas. Det var et meget bakket Terræn, Bakke op og Bakke ned. Og som jeg red og lagde Bækkens hvide Sølvbånd i den grønne Eng bag mig, tænkte jeg paa mange af min Barndoms glade Timer. Der til højre op ad en Skrænt laa en lille Kratskov, hvis Bund i Forsommeren var dækket af de dejligste Liljekonvaller, i Tusindvis stod de smaa stolte, hvide Blomster som ved et Trylleslag skudt op af det mørkegrønne Bladbæger. Hvor mange Buketter plukkede jeg ikke og bar hjem til Mors Stuer, hvor de under deres Indespærring duftede saa stærkt, at Mor sagde: "Op med Hoveddoren, min lille Pige, ellers faar jeg Hovedpine", og saa tilføjede hun: "Nej, kom hellere med Kaprifolier," det var hendes Yndlingsblomst, eller de vilde Skovjordbær med deres fine Aroma, som hun foretrak fremfor de drevne Jordbær i Haven. Ak, elskede lille "Baba", hvor var du lidt Botaniker - de to Naturens Gaver kom jo senere end Liljekonvallerne, og naar Du bare vilde vente, saa kom de blidt duftende Kaprifolier og Jordbær fra den lille Skov - trukket paa Straa, som røde Koraller, undertiden 20 lange Straa, der kunde blive en hel Skaal af smaa Bær til min gode Moder, hvilket glædede hende meget.

Mindre glad blev hun en Dag, da jeg kom hjem med Lommer og Forklæde fuld af smaa Snogeunder. Ved Foden af Skoven var der en Dal, der kaldtes "Snogedalen", fordi der var saa mange af disse ganske skikkelige Dyr. Da jeg i en eller anden Bog havde læst om en Slangetæmmerske, fandt jeg en Dag paa at tage nogle af dem med hjem for maaske at dressere dem, som jeg havde læst om i Bogen. Men det Eksperiment syntes Moder slet ikke om, og det blev paa det strengeste forbudt mig at have Snoge til Husdyr. "Ned i Engen med al det væmmelige Kryb", sagde Mor med streng Stemme, saa streng som jeg aldrig var vant til at høre. For første Gang mærkede jeg Forskellen paa den, der var født paa Søndergades Stenbro i Horsens og paa den, hvis spæde Fod har taget det første Skridt i den bløde danske Muld.

I det hele taget havde min gode Moder vist ondt ved at forstaa min Kærlighed til Dyreverdenen, min ældre Søster havde altid elsket Leg indendørs med Dukker og Dukkehus, som hun kunde sy Dragter til af hver lille Stump Tøj hun kunde faa. Det blev altid foreholdt mig som saadan en rar stille Leg for smaa Piger. Men Dukker var for mig kun underlige døde Genstande; kun een Gang husker jeg at en Dukke havde affødt lidt Interesse hos mig - den kunde lukke Øjnene, naar jeg lagde den ned - det var dog lidt Liv i den døde Masse. Nej, hvor jeg elskede alt det levende, der i saa fuldt Maal omgav mig. Min kærlige Moder rystede lidt paa Hovedet og sagde: "Du burde have været en Dreng." Det samme ønskede jeg ogsaa mange Gange, ikke mindst da Redaktøren, der lignede Alexander Kjelland skrev til mig: "Var De Mand vilde jeg raade Dem til at blive Publicist." Ak, jeg var sikkert kommet et halvt Aarhundrede for tidligt til Verden, men det vidste jeg ikke noget om den Gang.

Nu var jeg naaet op til Fars store Tørvemose, et langstrakt, øde, fladt Terræn med de store Tørvegrave, omgivet af Tørve-

stakke, der lignede smaa sorte Taarne. Her hørte man Hjejls tungsindige Fløjt, der passer saa godt ind i Mosens og Hedens dystre Stemning. Her rendte ogsaa den mere gemytlige Ryle, der udstødte sit melodiske Ry-y - hvorefter den vel har sit Navn. Jeg lod den Røde gaa langsomt, medens jeg nød den dybe melankolske Stemning her i den store Ensomhed. Ingen Menneſker og kun et eneste Hus var her at øjne. Et lille enlænget Bindingsværkshus faldt ligesom forskrækket sammen med det store triste Landskab.

Jeg kendte saa godt det lille Hus og dets Beboere. Manden hed St..., hvor han stammede fra ved jeg ikke, men hans Kone var en Herregaardsdatter fra det frodige rige Hatting Herred mellem Horsens og Vejle. Hendes Moder var Enke og residerede paa "Williamsborg", kendt som en dygtig, men streng Herskerinde, der kun respekterede Folk, der kunde arbejde. Hun havde haft mange Børn, det gik godt, men for den stakkelse Fru St ... og hendes Mand var det gaaet bag af Dansen. De maatte gaa fra den Gaard hendes Moder Fru M... havde hjulpet dem til, og mere end een Gang hjalp den strænge Frue ikke - og saa var de havnet her i dette ensomme lille Hedehus med en gammel, mager Hest, to Køer og et Par Faar. Det var lidt af en Tragedie, som de dog bar med stor Resignation. Begge var de høje, magre Mennesker med markerede Ansigtstræk. Hele deres Ydre bar Præg af Slid og Armod for at skaffe de nødvendige Ting til at opretholde det sørgelige Liv, der var dem beskaaren. Mange Børn havde der vist været, men da de blev voksne, fløj de ud af Reden og søgte bedre Græsgange. Kun én blev tilbage, den yngste Datter, den lille Vilhelmine, der voksede op til en høj, rank og smuk Pige med det dejligste gyldenbrune Haar, rød og hvid Teint og klare, store, blaa Øjne.

Hele Sommeren gik hun med Moderen og arbejdede i Tørvemosen med at stakke de mange Tørv, som Herr St... (Moder sagde

altid Herr og Fru St... for at pointere at de ikke var Bønder) senere paa Aaret transporterede til de Vejle Komfurer og Kakkelovne ved hjælp af sin gamle, magre hest. Alt var magert i dette Hjem.

Der ude i Mosen voksede den lille Vilhelmine op, Dag efter Dag gik hun med bøjet Ryg og tumlede med de mange Tørv - men naar Aftenen kom og hun rettede sig op, var hun som en Staal fjeder, lige rank igen. Og medens Tørvesmuld sammen med Slud og Regn, ligesom spartlede Moderens mange Rynker og Fuger ud i det tidligt ældede Ansigt, saa var det som alt Støv og Snavs kun gled kærtegnende hen over lille Vilhelmines Ansigt og sammen med Solen forskønnede det endnu mere. Hun var et Par Aar ældre end jeg, og jeg havde altid beundret hendes Ydre, og en Dag da jeg havde læst Marlitts (en den Gang yndet tysk Forfatter) Bog "Hedeprinsessen", døbte jeg hende med dette romantiske Navn. Desværre var det kun hendes Ydre, der kunde gøre Krav paa Romantikken; i det Indre var hun lige saa tør og kedelig som sine Forældre eller som de Tørv hun gik og puslede med, hvis bedste kvalitet var at blive tørre som en Pind for des bedre at kunne blusse op, naar Vinterens Kulde kom.

Om det var min Trang til at finde Sympati hos et andet levende Væsen i noget fantastisk, noget spændende, ved jeg ikke. Men en Dag var hun sammen med sin Moder paa Visit hos min Mor - det skete et Par Gange om Aaret, at de rev sig løs fra det lille Hedehus, fra Køerne, Faarene og den store Mose - og iført deres, fra bedre Dage, sorte Salopper, skred de langsomt ned over de store Bakker til Egtved.

Ankommen til mit Hjem fik Fru St... altid et mægtigt astmatisk Hosteanfald, som Moder søgte at standse med smaa Stykker Kandissukker og varm The. Det var Anstrengelsen med de store Bakker, der ganske tog Pusten fra den stakkelse Kone, og der kunde godt gaa en halv Time, inden hun kunde sige et Ord, og

selv efter at hun igen var kommet til Mæle, sagde hun ikke ret meget, men holdt sig Skriftens Ord efterrettelig "Din Tale skal være Ja, Ja, - " o.s.v. Paa saadan en Dag var det, jeg fik den Idé at foreslaa "Hedeprinsessen" at vi, hun og jeg, skulde føre en hemmelig Korrespondance. Midtvejs mellem hendes og mit Hjem tæt ved Landevejen var der en lille Høj med nogle Kampesten ved Foden, under en af disse skulde hun en Søndag gemme et Brev til mig, som jeg skulde hente en Dag i Ugen og lægge en Skrivelse til hende. Men ingen maatte vide det; for det var jo netop det spændende, det hemmelighedsfulde.

Min Hedeprinsesse saa lidt uforstaaende paa mig - men gik dog ind paa min Idé. Det var Onsdag, at jeg første Gang gik ud for at hente mit "Dyssebrev", som jeg havde døbt vor hemmelige Brevveksling. Jeg havde gjort mig megen Umage med at skrive en hel lille Roman til Vilhelmine, og glædede mig til at faa nye Impulser fra hende. Brevet laa der ganske rigtig, og jeg satte mig straks ned for at læse det. Hvor blev jeg skuffet; nogle faa Ord med lidt kejtede Bogstaver - hun havde det godt, og det havde jeg vel ogsaa - Solen skinnede, og det var godt for Tørvene, og det var ogsaa godt for saa lagde Hønsene flere Æg. Hilsen fra din Vilhelmine. Det var alt.

Der sad jeg med det lidt krøllede, af Stenen pressede Papir, og tænkte paa alt hvad jeg havde haabet der skulde staa. Min Hedeprinsesse var en Dag bleven træt af sit Slid, træt af Livet og i sin Fortvivlelse var hun gaaet hen til et af de store dybe Mosehuller, hvis mørke Vand var dragende som de melankolske Fjeldsøer. Det drog hende til sig med en ubegribelig Magt, og hun kastede sig i det. Da i det samme kom Prinsen til Hest - saa hende flyde paa Vandet før det vilde lukke sig over hende - sprang ud og reddede hende, og bedaaret af hendes Skønhed kaarede han hende til sin Brud! Med et Suk opgav jeg at puste Fantasi i min Hedeprinsesse. Man siger om Mennesker af hendes Mentalitet, at de er jordbundne, jeg vilde nærmest

kalde hende mosebunden; det strenge ensomme Liv i Armod og Arbejde havde i hendes Barndom og tidlige Ungdom dræbt hver Spire, der ellers gror let i det unge Sind.

Tankefuld lagde jeg mig paa Ryggen i Læ af Stendyssen og spekulerede paa, hvorledes jeg skulde befri hende og især mig selv for flere Skuffelser. Over mit Hoved sang en lille Lærke, den hang højt deroppe som en ganske lille Plet mod den klare Himmel, som den fineste lille Klokke, der sendte en trøstende Tone ned til mig. Jeg elsker Lærken fremfor alle Fugle, jo højere den stiger, des klarere forekommer dens fine Triller at blive, den ligesom jubler Glæden ud over den ganske Jord.

Hurtig fattede jeg en Beslutning, puttede mit Brev, der var tiltænkt Hedepriinsessen, sammen med hendes krøllede lille Lap, i min Lomme; skrev med Blyant paa et Stykke Papir - jeg havde altid Papir og Blyant i Lommen i Tilfælde af, at jeg fik Lyst til at skrive noget - "Kære Vilhelmine! Jeg frigiver dig fra Dit Løfte med vor hemmelige Korrespondance. Det var en dum Idé af mig, men vi kan være lige gode Venner for det, ikke sandt? Med Hilsen og Haandslag Din i Troskab, Dori".

Jeg lagde Papiret under Stenen og var i Grunden ret tilfreds med denne Slutning à la Ingemanns yndede Romaner. Hvad lille Vilhemine har tænkt eller om hun i det hele har tænkt noget over denne bratte Afslutning, fik jeg aldrig at vide; jeg undgik, da vi senere mødtes, at omtale vor romantiske Fiasko, men Hedepriinsesse vedblev hun at være i mine Tanker.

Disse Erindringer dukkede frem, da jeg hin Sommerdag fem Aar efter red forbi Mosen, hvor Kærulden strøede sine hvide Blomstertotter ud over den dystre mørke Mose, da jeg paa Afstand saa det lille lave Hedehus - Hedepriinsessens Slot.

"Naa, gamle Røde! falder vi i Drømme", sagde jeg, idet jeg samlede den til en hurtig Galop paa den bløde Markvej, der førte fra Amhedegaarden ned mod Nybjerg Mølle - der skimtede jeg atter min vævre lille Bæk, min Barndoms Legekammerat, men

dér hed den Bøgved Bæk. Det var stadig Navne fra Fortiden med Eg og Bøg fra de store Skoves Tid, da der sikkert levede Ulve og Bjørne samt store Rovfugle paa Egtved Egnen og rundt i Jylland. Nu var den Egn hvor jeg red ret bar og mager, sandet Jord, og derfor dukkede den lille Vandmølle med sine Skrænter med El og Ask op som en Oase.

Jeg holdt den Røde an et Øjeblik og lod Øjet mættes af al den grønne Frodighed, der næsten dækkede Møllehjul og Sluser - Herregud! tænkte jeg, her var det jo den unge Læge Sylvester Saxtorph havde taget mig med paa Køretur, da jeg var en lille Pige paa ti År, og her havde han sagt: "Naar jeg bliver rig, køber jeg Nybjerg Mølle og gifter mig med dig." Det varede noget længe inden han blev rig, syntes jeg. Nu vidste jeg, at det havde været Løjer, men den Gang troede jeg det var dybeste Alvor og betragtede det som et virkeligt Frieri. Hos de fleste smaa Piger vaagner Erotikken meget tidligt, og den skal man ikke drive Spas med. Det var en dejlig Sommersøndag, stille og ensom; næsten ingen Mennesker ved de faa Gaarde. De holdt sig vel inden Døre og hvilede ud efter Ugens Slid. Det var jo i Høstens Tid, og kun i en meget regnfuld Sommer brød de Helligloven og arbejdede ogsaa om Søndagen.

De faa Mennesker jeg modte hilste eller vinkede til mig, jeg var godt kendt i Egtved Sogn, da jeg paa den Tid var den eneste Dame der red. Ja, jeg tror saamænd ogsaa, jeg var kendt i Nabosognene, og naar de saa mig, har de maaske sagt: "Det er Pigen fra Egtved". Jeg vilde gerne have naaet ud til de Randbøl Bakker, men det var en temmelig lang Tur, og gamle Røde skulde maaske paa Arbejde i Morgen, og saa vilde jeg ikke udmatte den for meget. Selv syntes jeg, at jeg kunde have redet til Verdens Ende, saa glad og oplagt var jeg.

Jeg opgav Randbøl og drejede om mod de Vork Bakker, et herligt Dalstrøg mod Øst, Fortsættelsen af Vejledalens smilende Ynde med lange Engdrag, skovklædte Skrænter og spredte smaa

Skove. Det var et yndet Udflugtssted, hvorhen mine Forældre altid kørte deres Gæster, naar de skulde se noget smukt. Saa havde vi Madkurv med og spiste Aftensmaden i det grønne, hvortil Herrerne fik Perikum Snaps og Damerne Solbærrøm, alt efter Moders bedste Recepter.

Det var denne rige Afveksling i Naturen, der gjorde Egtveds Omegn saa tillokkende. Saa gik det hjemad, forbi Refsgaard. Nu mærkede den Røde, at det gik hjemad, naada, hvor den strakte ud, den gamle Halvblods, og inden Skyggerne var begyndt at blive lange, var vi hjemme ved Stalddøren.

D A G E N E G L I D E R

Om Mandagen da den lille Postvogn kom fra Kolding, var der Brev til Moder fra min Tante Justitsraadinden paa Apoteket. Moder læste op; det fine Prinsebal i Klubben var blevet aflyst paa Grund af Prinsernes Upasselighed, stod der, og op ad Dagen var "Dannebrog" staaet ud af Horsens Fjord for hjemgaende mod Hovedstaden. Moder fandt det var meget beklageligt, men jeg maa tilstaa, at jeg skyndte mig ud af Stuen, for at ingen skulde opdage min Tilfredshed med det hændelige Uheld. Ja, saa onskabsfuld kan man være, naar man synes man har lidt Uret. Det var rigtig stygt af mig, men det vilde ingen have faaet mig til at indrømme. Vi var snart færdige med Høsten, der som sædvanlig blev bedømt til "lidt under Middel". Mon den i Mands Minde har været bedre? Det var trange Tider for Landmændene, der fik alt for lidt ud af deres Mælkeproduktion - der først kom i Gang med Andelsmejerierne nogle Aar senere. Der var ikke tale om at Stat eller Kommune traadte til med Hjælp - nej, Bønderne og i det hele taget Landbruget maatte passe sig selv gennem de trange Tider. Mange, selv paa de gode Egne i Østjylland, maatte gaa fra Gaardene, nogle af de fiffigste blev Politikere og blev Folke- eller Landstingsmænd,

men det kunde de jo ikke alle blive, selv om der var mange af dem.

Min Broder og jeg sled tappert i det, og det lykkedes os at faa Skatter og alle de andre Udgifter klarede for det Aar.

Om Søndagen havde vi gerne Gæster fra de omliggende Proprietærgaarde - eller vi gæstede dem igen. Min Bror var meget afholdt som Selskabsmenneske. Som god Danser, med sin kønne Sangstemme og sit livlige Væsen var han velset alle Vegne og hvervede sig derigennem mange gode Venner. Flere af disse Venner kom i mit Hjem og bragte jo meget Liv i den ellers ensformige Tilværelse. Men dersom min Bror mærkede at deres Tilnærmelser over for mig gik lidt for vidt - saa var det Ven-skab forbi. Han vogtede skinsygt paa sin lille Søster.

Ak, min kære gode Broder, Du behøvede ikke at være saa ængstelig, thi saa snart disse brave unge Mænds Følelser blev saa varme, at de, som den Tids Skik var, resulterede i et sentimentalt Frierbrev med mange Forsikringer om deres store ubrydelige, evige Elskov o.s.v. forfattet i et kejtet, ubehjælp-somt Sprog, saa var jeg færdig.

F O D T U R E N

Da Høsten var endt og Høstgildet forbi, Efteraarspløjningen begyndt og alt gik i sin rolige Gænge inden den store Efter-aarsslagtning skulde foregaa, besluttede min Bror og jeg, at vi vilde foretage en Fodtur til Bækbølling Præstegaard til vor Onkel Præstemanden, der for nogle Aar siden var forflyttet til Føvling og Holsted fra den lille Omø ved Skelskør.

Det var en lidt kølig, blæsende Oktoberdag, henimod Aften, at vi naaede Bækbølling - der havde Navn efter en Bæk, der løb gennem Haven. Præstegaarden laa i et fladt kedeligt Terræn i en mager Jord, nærmest uopdyrket Hede. Men i Haven omkring Bækken var der frodigt og grønt, og om selve Gaarden var der

høje Popler, hvis Blade sang paa det sidste Vers, en melankolsk Efteraarssang. Jeg kom til at tænke paa Noahs Ark, da vi kom ind i Gaarden, hvor det vrimlede med Menneskebørn i alle Aldre og Dyr af mange Slags, der, da de saa to Fremmede, flygtede hver til sit Skjul som en Flok Kyllinger Høgen er efter. Lidt forsigtigt nærmede vi os Hoveddøren, som de gør, der kommer uanmeldt. Vort første Blik ind i Dagligstuen bekræftede, at det dog maaske havde været klogest at annoncere vor Ankomst til et Hjem, hvor der var otte Børn. Alle Stolene stod i en lang Række, sikkert agerende Futtog - Bordene ovenpaa hinanden, med lidt Fantasi Pyramider. Sofaen og Kakkellovnen var de eneste Møbler, de ikke havde kunnet rokke ud fra Plads, skønt der var ikke Tvivl om, at der var gjort store Anstrengelser for at faa disse sidste Trofær paa Hjemmets Orden og Hygge ud at sejle i Barnefantasiens Malstrøm. Min Broder og jeg saa paa hinanden vist med samme Tanke, om vi ikke skulde liste afsted igen - men i det samme gik Døren op, og Onkel Præstemand i Slaabrok og lang Pibe gav os den hjerteligste Velkomsthilsen man kunde ønske sig. Ogsaa Tante Camilla, hans Kone, kom til - ikke mindre hjertelig; Pigerne blev tilkaldt for at gøre i Orden i det værste Kaos, og imens blev vi placeret i de bedste Stole i Onkels Studerekammer, det eneste Rum, hvor der var lidt Varme. Kaffen kom paa Bordet med Solbærrøm til.

Jeg tror aldrig Kaffekanden var kold i den Præstegaard, det var Onkels Livdrik - undertiden kunde der i hans Stue staa indtil et Dusin tømte Kopper. Først naar der ikke var flere Kopper i de ydre Regioner, kom de muligvis i Tanker om at søge i Præstens hans Stue, som de skikkelige jydsk Tjenestepiger sagde. De havde altid saadanne store, gode Piger hos Onkels, der ligesom Børnene fik Lov at gøre hvad de vilde og havde Lyst til - intet Under at de havde dem længe. Jeg har virkelig aldrig hørt et ondt Ord til Nogen eller om Nogen i det

Hjem, der i den Retning godt kunde kaldes en Idyl. Naturligvis maatte det gaa ud over meget i Hjemmet, som andre Husmødre sætter højest, og som ærgrer og piner dem oftest mere end nødvendigt. Tante Camilla var ikke en "Martha" med Uro og Bekymringer - hun saa stort paa alle Livets smaa Ting, fødte sine otte Børn med Smerte, som det den Gang hørte sig til. Der var ikke Tale om Bedøvelse eller Dulmen af de værste Smerter. Der stod jo i den hellige Skrift "Med Smerte skal Du føde dine Børn", og i den Retning var Datidens Kvinder dogmefaste og troede, at det kunde ikke være anderledes, ja, tænkte vel ogsaa, at det var Synd at gaa mod Herrens Bud. Men naar Pinen var forbi, var Tante Camilla et stort Smil for hvert Barn der kom, og hun elskede dem alle højt. Da de blev større, læste hun selv med dem og forberedte dem til at komme i Ribe Latinskole. Hun ammede dem alle selv, og det hændte, at medens hun sad med et af de yngste ved Brystet, hørte hun paa samme Tid den ældste i de franske Verber - det ene skulde passes og det andet ikke forsømmes. Der var i al hendes Gøren og Laden en Rigdommens Mangfoldighed og en Sorgløshedens given sig hen i Nuets Glæder.

"Spis nu kære Børn", sagde hun hin Oktoberaften, da vi sad ved Bordet, "og hjælp mig saa med at skrive op, hvad vi skal have i Morgen, naar der gaar Vogn til Stationen, for I bli'er her da i nogen Tid?" Vi takkede og hun skrev op Schweizerost med store Taarer - Sardiner i Daaser - Marie Kiks o.s.v. Da jeg havde set, at Saltkarret havde et noget grumset Indhold, foreslog jeg beskedent en Pakke Taffelsalt. "Du har Ret min Ven", sagde Tante Camilla, der selv var meget nærsynet, men aldrig vilde bruge Brillen. Bag efter ved Aftenkaffen og Toddy'en gik Passiaren livligt. Børnene var nu kommet til Ro, jeg kiggede ind i de største Drenges Soveværelse. Der laa Gustav med et Tællelys gjort fast ved en gammel Spisestuestol og læste højt for sine Brødre af Holbergs Comedier. "Ja," sagde Onkel,

"er det nu ikke storartet, nu har de Knægte allerede slidt tre Eksemplarer op af Holberg." Han var stoltere af den Heltebedrift end den Far, der kan fortælle, om hvor godt hans Børn beskytter deres Bøger.

Nej, der var, som jeg før har fortalt, ingen Smaalighed og Gnavenhed i den Præstegaard. Da vi den næste Dag gik en Tur uden for Præstegaarden, løb den lille to Aars Marie med os, uden Buxer; den Slags Klædningsstykker kendtes ikke, før de selv kunde knappe dem. Undertiden satte hun sig paa den lille bare - paa den fugtige, kolde Efteraarsjord. Jeg tillod mig at bemærke, "om ikke den lille Pige maaske frøs?" Med dyb Indignation afvæbnede Tante denne formodning. "Lille Marie fryser aldrig paa Vorherres dejlige varme Jord!" Dermed var den Diskussion afsluttet.

Onkel og Tante var begge anlagte for Humor og med stor Sans for deres Medmenneskers morsomme Egenskaber. I Dagens og Aftenens Løb fik man mange morsomme Episoder lige fra Onkels Studentertid og til hans Virksomhed som Præst rundt i Sognet. En af disse Historier morede dem begge meget. Der skulde engang være Bispevisitats i Ribe Stift, og i den første Præstegaard Bispen kom til, havde Præstekonen været saa heldig at erhverve sig en Kammerpote med selve Helten Napoleons Billede i Bunden. Da hun fandt den var saare pragtfuld, syntes hun det var Synd, at de andre Præstegaarde ikke ogsaa skulde kunne fremvise Pragteksemplet, og da Bispen skulle køre til det næste Sogn, pakkede hun den forsigtig ind, og med en Billet om at lade den gaa videre kom den i Magasinet, der den Gang fandtes i hver ordentlig Vogn. Saaledes fulgte den Bispen paa hele hans tjenesterejse. Desværre forlød der ikke noget om hans Højærværdigheds Forbauselse over at have fundet denne Krigerhelt i alle de fredelige Præstegaarde, eller om han maaske tilsidst gensaa ham som en nyttig og god Bekendt. Om Historien just ikke var saa morsom, saa var den sand og troværdig,

forsikrede min kære Familie, det spændende laa jo netop i at udgrunde, hvad den Herrens Mand, Biskoppen, havde tænkt. En Gaade, der aldrig blev løst, thi de videbegærlige Præstemadammer turde jo intet sige, og Hans Højærværdighed Bispén over Ribe Stift var alt for diskret og fin en Mand til at berøre sligt et delikat Emne; og saa gik det som i de nye moderne Romaner, hvor man selv maa gætte sig til Slutningen. Og Fantasien manglede ikke i den Bækbølling Præstegaard, den var ovenikøbet saa stærk, at den erstattede mange af de Ting vi smaa Mennesker synes hører med til Livets Fornodenheder. Al den daglige Komfort som Hygge, Lunhed, ja tildels Renlighed med, glemte man over det sprudlende Liv, den Glæde ved Livet, den Godhed at give og glæde, der lyste ud af Onkel og Tantes Øjne og prægede Hjemmet.

Og hvor var de alligevel forskellige, disse to særprægede Mennesker, baade i Ydre og Indre. Han var mørk med store brune Øjne, lidt lavstammet med sort Fuldskæg, som man dengang brugte det. Han bar lidt Præg af Forkælelse fra den gamle Købmandsgaard i Horsens, hvor han var arriveret som Rosinen i Pølseenden efter de mange Pigebørn. Der var lidt frygtagtigt, for ikke at sige umandigt over ham. Han gik helst af Vejen for voldsomme Begivenheder. Men det var kun i Realiteten han var fejj og bange for voldsomme Udbrud og lignende. Tante kunde en grundkomisk Historie om en Gang, da hendes Præstemand skulde sejle med Postbaaden fra Omø, hvor de den Gang boede, til Skjelskør. I Bagstavnen var der anbragt en Tyr, der ogsaa skulde til Fastlandet. I Tilfælde af, at dette grumme Vilddyr skulde rive sig løs, var der anbragt en Mand med en stor Kølle for at slaa Udyret ned, om Lænkerne brast. Det skal have set meget drabeligt ud, det var to lidet hyggelige Rejsefæller for min Onkel, der sikkert har været meget ilde tilmode ved dette Rejseselskab. Selv sad han og krøb sammen i Forstavnen, thi saadan en Postbaad var aaben og uden Kahyt. Naar Tante

fortalte Historien udmalede hun den saa drastisk, at man saa det hele for sig, som et Maleri af Datidens primitive Befordringsmidler. Den store brummende Tyr i Bagstavnen og den ængstelige Præstemand i Forstavnen, og som yderligere Dekoration Manden med Køllen - den sidste maa ikke have været mindst virkningsfuld som Dekorationsnummer.

Paa Papiret var Onkel derimod en stor Helt, der ikke veg tilbage for emner som for Eksempel "Hexevæsen og Hexefølgelser især i Danmark" (1896), hvor der ikke var sparet paa grusomme Beskrivelser. Personalhistorie interesserede ham ogsaa uhyre meget. Han forsøgte at føre "Bang'ernes" Stamtavle ned til Skjalm Hvide, som de roste sig af at nedstamme fra - men desværre, sagde Onkel, var der brændt nogle Kirkebøger, saa det kunde ikke bevises.

Tante Camilla var lys med nærsynede missende graa Øjne, hun var lidt ude af Form efter de mange Børnefødsler; gik altid i lange Kjoler med Slæb og bar derover en løst hængende Trøje, vel sagtens for Bekvemmelighedens Skyld, som Reminiscenser fra den Tid hun ammede. Naar hun ikke sad henslængt i den store amerikanske Gyngestol - det eneste Møbel, der i Virkeligheden helt havde modstaaet Børnenes Angreb - gik hun gerne op og ned ad Gulvet, ivrigt gestikulerende naar hun talte, eller ogsaa gnidende sine Hænder, som om hun vaskede dem.

Men skønt de i mange Retninger maatte siges at være saare forskellige, var det alligevel et harmonisk Ægteskab, hvori jeg kun een Gang traf en Uoverenstemmelse; men det var mange Aar efter vort Efteraarsbesøg i Bækbølling, det var i Hvalsø paa Sjælland, det næste Præstekald Onkel fik. Børnene var nu voksne, Gustav gift med sin Nina - den senere, første kvindelige Minister. Onkel Vilhelm, der før havde været stærk konservativ, ja, endog en Gang opstillet som Folketingskandidat i Ribe - var tidlig bleven ældet og interesserede sig ikke mere

for Politik, men Camilla - hun holdt ikke af at blive kaldt Tante - fulgte sin ældste Søn i alt hvad han foretog sig; saaledes ogsaa paa hans politiske Løbebane og blev fanatisk Socialdemokrat, dog altid med et lille Stænk Snobberi i sit Indre. Hvor mindes jeg tydeligt en Dag jeg besøgte dem i den smukke, men gamle og faldefærdige Præstegaard i Hvalsø. Camilla havde nylig været med Gustav og Nina til stor politisk Fest i Herthadalen og beskrev nu denne, som sædvanlig vandrende op og ned ad Gulvet, hvis gamle Brædder gyngede under hendes ikke ubetydelige Vægt. Hun var midt i en Tale, som Borgbjerg havde holdt, da et mægtigt Tordenvejr trak op. Men i stedetfor at Uvejret skulde skræmme hende og lægge en Sordine paa hendes Veltalenhed, saa var det, som inspirerede Elementernes Rasen hende, og med høj Stemme udbrød hun mellem to mægtige Tordenskrald: "Borgbjerg er som et Monument fra min Ungdom!" "Camilla, hold dog nu op med det Sludder," lød det henne fra Krogen, hvor Onkel sad ganske forskræmt af Uvejret, som ej heller var det bare Spøg i den gamle sammenbyggede straatækte Præstegaard. Men Camilla var i saa stor Ekstase, at hun hverken sansede Uvejret med Lynenes Knitren og Tordenens Buldren, saa lidt som Gemalens Advarsel, hun blev ved, indtil hun endelig udmattet sank ned i sin gamle Gyngestol, og saa var Uvejret forbi, baade inde og ude.

Min Onkel døde, og Camilla, der naaede den høje Alder lige ved 90, levede som Enke i mange Aar i København. Sine sidste Aar boede hun sammen med sin ældste Datter Inge, der passede hende med stor Omhu og Kærlighed. Hun mistede i Løbet af Aarene tre af sine velbegavede Sønner, Gustav, Emanuel og Thomas Bartholin Bang. Hun bar de store Sorger paa sin egen ejendommelige Maade. I tre Uger efter deres Død lukkede hun sig inde for alle Mennesker og al Deltagelse. Men efter den Tid tog hun Livet op igen og var den samme livlige og stærkt interesserede Kvinde. Alderdommen gjorde hende ikke bitter og hun

var aldrig som mange Ældre beklagende over de Byrder, der følger i dens Køl vand. Saaledes fortalte hun mig en Gang, at hun elskede at ligge vaagen om Natten: "for saa hører jeg de mange mærkelige Lyde, man ikke hører om Dagen." Da Synet svigtede hende, saa hun daarligt kunde se at læse, saa hjalp hendes glimrende Hukommelse hende. Naar hun i sin høje Alderdom besøgte mine Sønner og mig, kunde hun i Timevis høre min yngste Søn, Steen Eiler, fortælle om sin Kinarejse - Navnet "Hongkong" kunde hun særlig lide, "for det lyder som Musik" sagde hun. Ofte bad hun ham om at fortælle en særlig Oplevelse to Gange, "for saa kan jeg huske den og repetere den i Nat." I Modsætning til de fleste gamle Mennesker fortalte hun heller aldrig sine Fortællinger to eller flere Gange. For hver Gang hun kom hos os, havde hun noget Nyt at berette fra sit lange Liv, som hun selv havde forstaaet at gøre saa indholdsrigt. Der blev et forunderligt tomt Rum, da denne store kloge Kvinde, der kun for Fremmede var en gammel Præstekone, men for os i Familien betød saa meget, forlod os.

Tilbage til Bækbølling Præstegaard, hvor min Broder og jeg havde tilbragt to muntre Dage hos vore elskværdige Slægtninge, og hvor jeg havde vundet Børneflokkens Bevaagenhed og Ven-skab. Særlig den lille Marie kom ofte og trak mig hen til det gamle forstemte Klaver og sagde "Tante Lola" - hun kunde ikke sige mit Navn, men kaldte mig Lola, og "Tante" vel sagtens fordi jeg syntes hende stor og gammel - altsaa "Tante Lola spille La-la!" Og saa maatte jeg spille og syngte for hende, alle de smaa Børnemelodier og Remser jeg kunde. Og naar jeg var færdig, sagde lille Marie: "Mer' Tante Lola." I den Retning lignede hun alle andre smaa Børn, der alle elsker Gentagelser. Man har et gammelt Mundheld i Jylland, der lyder saaledes: "Man skal ikke være Gæst saa længe til man faar Puddersukker i Kaffen." Jeg kom til at tænke paa det, da jeg den tredie Dag ved Bordet opdagede, at vi var naaet ned til det mørke Salt i

Saltkarret. De gode store Tjenestepiger havde for Nemhedsskyld hældt det rene Salt ovenpaa det gamle. Jeg tog det som en Advarsel om ikke at overdrive Gæstfriheden, og i Sandhedens Navn fandt jeg det ogsaa mindre appetitligt, og derfor hviskede jeg til min Bror: "Vi tager hjem i Dag." Og saaledes blev det, trods alle Onkels og Tantes Protester og med Lofte om, at jeg vilde komme igen det næste Efteraar til Gustavs Konfirmation.

D I L E T T A N T K O M E D I E

I den Vinter blev det bestemt, at vi for første Gang skulde spille Dilettantkomedie i Egtved. Idéen tror jeg nok udgik fra Præstegaarden, da der skulde spilles til Fordel for et Forsamlingshus, hvor man kunde holde alle grundtvigske Møder og Foredrag. Hidtil havde man hjulpet sig med en Sal, der laa i et Hus lige ved Kirken. Gamle Pastor Brummer paatog sig at være Sceneinstruktør, og hans Kone, Præstefruen, foreslog, at vi skulde spille "Fastelavngildet" af Erik Bogh. Valget var sikkert godt for de landlige Aktører, hvoraf flere aldrig havde været i et Teater. Alligevel gik de paa med stor Interesse og Mod. Først blev Stykket læst højt en Aften i Præstegaarden af Fru Brummer, og saa blev Rollerne fordelt.

Jeg blev straks udvalgt til at faa den kvindelige Hovedrolle, Kjesten, og Købmandens Datter gik til min Søster, der havde en meget kedelig Rolle - med faa Enstavelsesord - men den var let at lære. Møllerens Jeppe, min gamle Barndomslegekammerat og Ven, skulde være Elskeren Péer. Men han kunde omtrent spille sig selv, som den stoute Bondekarl han var - saa illuderede han nok. Dog maatte Sceneinstruktøren i Begyndelsen skride ret kraftigt ind.

Der var indrettet en meget primitiv Scene i den ene Ende af Salen, oplyst af fire Hængepetroleumlamper, medens den ikke mindre primitive Tilskuerplads tildels laa i Mørke. Dernede sad

under Prøverne vor gamle Præst, der paa en Gang var Dydens Vogter og Scenens Inspirator. Vi kunde ikke se ham, men paa hans sagte Brummen kunde vi høre, om han var tilfreds med vore Præstationer eller ikke.

En af de første Aftener, hvor Péer skulde tilkendegive Kjesten sine ømme Følelser, hvilket Jeppe udtrykte ved ømtrent at holde mig ud i stiv Arm, som var jeg en Genstand han helst vilde have paa Afstand, og ikke hans længe attraaede Elskede - hørte vi en Røst fra Mørket: "Hør min gode Jeppe, Du maa sandelig være lidt mere kærlig." Præsten sagde altid Du til sine gamle Konfirmander. "Ja vel, Herr Pastor," svarede Jeppe. Denne Irettesættelse resulterede næste Aften i at Jeppe, da vi naaede det spændende Kærlighedspunkt, knugede mig spinkle Pigebarn saa fast i sine stærke Arme, at jeg var nær ved at miste Vejret, og den gamle Præst rejste sig forskrækket op og raabte: "Det er nok, det er nok, min gode Jeppe." Først da slap Péer sin Kjesten, som var jeg en af de Melsække, han var vant til at haandtere.

Det skulde næsten synes at være umuligt at faa noget som kunde ligne Sammenspil ud af de meget forskellige Elementer, og de fleste af dem var uvidende om Thalias Kunst og dog, hvor underligt det lyder, saa var det som der efter hver Prøve gik et Lys op for de agerende, hvad det egentlig var, det gik ud paa. Stemmerne, der først lød som remsede de Skriftstederne op i Luthers lille Katekismus, blev efterhaanden mere naturlige, Bevægelse og Gang faldt lettere. Rollerne lærte de meget hurtigt, godt det samme, da vi til Prøverne ingen Sufflør havde. Ganske pæne klare Sangstemmer havde de ogsaa, som akkompagneret af Skolelærerens Violin ikke lød saa ilde. Unge som vi var, morede vi os i Grunden udmærket til de ikke faa Prøver og imødesaa med ikke ringe Spænding Dagen, da Forestillingen skulde være. Da Salen kunde rumme godt hundrede Mennesker, skulde vi spille tre Aftener. Vor gamle

Sceneinstruktør, Pastor Brummer, var utrættelig, hver Aften sad han dernede i Mørket og dirigerede, rettede, dadlede og roste, eftersom vi fortjente det, men alt gik i den største Gemytlighed. Forestillingerne skulde foregaa i selve Fastelavn, hvad der jo ogsaa passede godt til Stykkets Titel.

Havde Skuespillerne været naive med Hensyn til Forstaaelsen af Thalias Kunst, saa var Tilskuerne det ikke mindre. Moder, der havde syet en nydelig Bondepige Nationaldragt til mig, jeg tror ikke fra nogen særlig Egn, men ud af hendes egen Fantasi, med hvid Trøje og mørk Nederdel, dygtigt med røde Baand og en koket lille broderet Hue, sad den første Aften paa en af de første Rækker, "1ste Parket". Ved siden af hende sad der en glad gammel Bondekone, der morede sig kosteligt, og som ikke kunde lade være med at delagtiggøre Mor i sine Betragtninger: "Nej dog, Fru Jung, hvor der Datter kan hit o, for all det hun dog kan taal om, og nu trouer a saagu hun springer i æ Korre, hvaadden kan hun nu hit o de? Men Kjøbmandens Oline - hun er da ret en sølle en, hun kan jo slet et hit o nouet." Den gode Kone, og mange med hende, havde den faste Overbevisning, at vi paa staaende Fod fandt paa det hele, og derfor blev de Stakler, der følte sig forurettet med mindre morsomme Roller, haanet paa det mest ubarmhjærtige for deres Dumhed og liden Opfindsomhed. Lykkelige var derfor de, der havde faaet Hovedrollerne og forstod at faa noget ud af dem.

Vi fik flere hundrede Kroner ind ved de tre Forestillinger til en Begyndelse til Forsamlingshuset, der blev bygget Aaret efter. En frygtelig grim Kasse - Arkitekten var Præstens Søn, der aldrig naaede ret langt paa Kunstens Bane. Vort gode Forsøg med Thalias Kunst smittede, saa de i Nabosognet Jordrup optog Idéen og ville spille "Abekatten". Jeg blev opfordret til at deltage, men da det var mig for besværligt at deltage i alle Prøverne, maatte jeg afslaa Indbydelsen, men lovede derimod at fremsige en Prolog, der en Gang var skrevet af min Tante til

en Godgørenhedsforestilling i Horsens og lidet personlig, men meget sentimental. Den kunde godt passe de fleste Steder, hvor man for en Gangs Skyld kom til at tænke paa sine Medmenne-skers Nød.

Jeg var i lyseblaa Kjole med creme Blonder og Falbelader - der skulde dengang altid dænges saa meget oven paa hinanden - Pufærmer, Roulader og en ganske lille Tournyre - saa kunde man daarligt tænke sig, hvad der var indenfor, men det var jo netop det fine ved det. Kun Grundtvigianerne, Højskolefolket, havde en næsten særegen Uniform, lange folderige Kjoler lige til Taaspidserne, med en broderet Krave om Halsen og do. Bælte om Livet - men nej, hvor vi morede os over den Smag, der ikke kendte til Mode eller Afveksling. Og saa Haaret glat som et Aaleskind med Fletningerne i en stor Knude i Nakken. Først længe efter gik det op for mig, hvor langt smukkere deres Dragter var, end dem fra Modejournalen vi andre bar.

Forestillingerne i Jordrup varede i tre Dage og Nætter, for efter Komedien dansede vi til langt ud paa Natten - det var anstrengende, men morsomt, og hvad kan man ikke holde til i den Alder! Jeg boede i de Dage hos nogle Venner i Jordrup - hele Skuespillertruppen var fordelt paa de forskellige Gaarde. Vi var to unge Piger, der delte Værelse, og jeg tror næsten ogsaa Seng sammen, og hvor var det morsomt at ligge og sludre om alt hvad der var passeret. - Om smaa Uheld, vi paa snedig Maade havde overvundet, om Bifaldet vi havde faaet og meget, meget andet, som to unge Piger kan betro hinanden, indtil Trætheden overvældede os og Spørgsmaal og Svar blev langsommere og tilsidst kun blev til Enstavelsesord med lange Pauser imellem, - pludselig en Anstrengelse for endnu en Gang at trodse Søvn: "Sover Du?" Intet Svar - og saa blev alt stille. Jeg hørte kun, inden jeg selv faldt i Søvn, Dyrenes Opvaagning fra de store Stalde paa de andre Sider af Gaarden, en Ko brølede, Hestene stampede utaalmodigt i deres Baase, en

Hane, der sikkert var falden ned fra Hjalet, gav sig til at gale, og med alle de Lyde, som vi Landboere véd kendetegner Dagens gryende Ankomst, faldt jeg i Søvn - Ungdommens blide rolige Søvn.

F O R A A R E T K O M M E R

Vinteren var gaet, den Tid, der paa en Gaard kan kaldes Hviletiden. Naar Jorden derude, dækket af den hvide Sne og ligesom de vilde Dyr ligger i Dvale, naar Mørket det meste af Dagen ruger over Landet, da ophører af sig selv al udendørs Arbejde i Mark og Have. I Stalden hersker en vis lun Tilfredshed. Porte og Døre er forsvarligt lukkede, at ikke Sneen skal fyge ind til de store Dyr, der hver for sig er som en lille Kakkelovn. I Kostalden, ogsaa kaldet "æ Nøs", fik Køerne deres bestemte Foder hver Dag, og efter det tyggede de Drøv, saa der var Arbejde nok for de store tunge Dyr; under den sidste Del af Arbejdet laa de gerne ned. Derimod var det sjældnere at se en Hest ligge ned, jeg tror endog, at de mange Gange stod op og sov.

Der var stor Forskel i Atmosfæren i Ko- og Hestestald. I Kostalden var der varmest, og en mere lummer Luft - som Jens Kusk foragtelig kaldte for "en fæl Hørm". Han regerede jo i Hestestalden, som han naturligvis fandt mere aristokratisk end hos de hornede Høveder, hvor Chresten Røgter svang sit Scepter. Men hver for sig omfattede de begge de dem betroede Dyr med stor Omhu og Kærlighed. Naar Chresten mødte op i Køkkenet og med Alvor forlangte en Skive tykt Rugbrød og en Snaps Kornbrændevin, saa vidste vi, at en af de brogede Køer havde faaet en lille broget Efterkommer. Saa fik Chresten gerne en Snaps med som Løn for sin Jordemodervirksomhed. Men denne temmelig almindelige Begivenhed vakte ikke den Opmærksomhed, som naar Jens meddelte, at den skimlede Hoppe

havde folet om Natten. Saa maatte vi alle paa staaende Fod ned og beundre den underlige langbenede Begyndelse af en Hest, der stavrede saa hjælpeløst omkring til den naaede Moderen og blev trøstet af samme, fordi hun havde placeret den i en saa forunderlig Verden, hvor den til at begynde med havde saa ondt ved at finde sig til rette.

Men med Føllet, som med andre Dyr, gaar Udviklingen hurtigt - efter faa Dages Forløb havde den Herredømmet over sig selv, og sprang glad omkring, undertiden længere end den ømme Moder ønskede det. Saa vrinskede Hoppen med kaldende Stemme, og Føllet lystrede straks Ordren og galopperede afsted, idet den slog bagud med Benene. Da skulde man vogte sig for ikke at være den for nær, sagde Jens, for saadan et lille Bæst havde saa stor Kraft, at den godt kunde brække en Arm eller gøre andre Ulykker med sine Bagben.

Ovre fra Loen, den tredje Udbygning, kunde man Dagen igennem høre Slagene af Plejlens Rytme. Der stod Vinteren igennem to Daglejere (Husmænd) og tærskede. Det var før Maskinernes Tid. Selv om der ikke var det forcerede Arbejde som om Sommeren, saa blev der ingen Arbejdere afskediget om Vinteren - hver havde sit reglementerede Arbejde Aaret rundt. Det var det, der gav den store Ro og Stabilitet paa en Gaard i gamle Dage. Tjenestefolkene kunde godt blive paa den samme Gaard i en Menneskealder, eller i det mindste, til de havde samlet saa meget paa Kistebunden, at de selv kunde faa sig et lille Sted med en Hest og et Par Køer, Faar og Grise. Der var ingen himmelstræbende Higen efter større Ting end de kunde gabe over, der var derimod mere Ro og Fred.

Foraaret 1885 var kommet. Plovjernet skar dybe Furer i den bekvemme Muld, Engene stod endnu tildels under Vand efter Vinterens Snemasser, og den lille Bæk svulmede op, saa den næsten kunde kaldes en Aa. Storcken var kommen og Stæren med. Saadan et Foraar kommer som oftest saa pludselig, netop

naar man gaar og tænker, at Vinteren vist aldrig faar Ende - saa er det der. Og naar Dagene længes og Solen faar Magt, da spytter Bonden i Næverne og tager fat.

Jo jeg husker det var et koldt Foraar, hvor Landmanden maatte trøste sig med det gamle Mundheld "En kold Maj gi'r en varm Lade". Og virkelig, da Sommeren kom tegnede alt saa frodigt og smukt, selv paa de lettere Jorder, der altid led mest naar Tørken faldt over Landet. Men det Aar kom der saa tilpas nogle gode Blødere og svære Tordenbyger, men de mindre behagelige Haglbyger, der kunde slaa Kornet ned, var vi det Aar forskaanede for.

I N G E N U N D G A A R S I N S K Æ B N E

Det var midt i Høsten, hvor alle Hænder var tagne i Brug for at bjerge den godt i Hus, det var jo af dens gyldne Frugter vi og alle Gaardens Dyr skulde leve hele Aaret.

Paa samme Tid havde de Skoleferie i Byerne, og den Horsens Familie fandt da ofte paa, at de gerne vilde lidt paa Landet. Det var før man opfandt Badehoteller og Pensionater, Slægt og Venner maatte holde for.

En Dag midt i August kom Sognefogden, Asmus Gertsen. Han var saadan en ualmindelig pæn og god Mand - aldrig havde Nogen set ham gaa svirende fra Kroen, men derimod gik han hver Søndag i Kirke. Min Broder var i Marken, og jeg stod i Køkkenet, hvor Sognefogden opsøgte mig, og idet han lettede paa Kasketten, sagde han paa sin stille, men bestemte Maade: "Frøken Jung, De skal have Indkvartering! Jeg har faaet Meddelelse om, at der kommer een Kaptajn, tre Underofficerer og to menige Soldater. Kaptajnen skal bo her paa Egtvedgaard, da det er den største Gaard." Forskrækket slog jeg Hænderne sammen og forklarede den rare Sognefoged, at vi havde Huset fuldt af Gæster, saa vi kun havde "Selekammeret" (et Værelse

nede ved Køkkengangen, hvor til daglig det pæne Seletøj hang, men i Nødstilfælde kunde indrettes til Gæsteværelse og Seletøjet kom paa Loftet). Men i Selekkammeret kunde vi umuligt lægge en Kaptajn af Generalstaben, maaske en Underofficer.

Den gode Sognefoged havde taget Kabudsen af og kløede sig betænkeligt i Hovedet. Han havde sine strænge Ordre, men vilde jo ogsaa gerne hjælpe mig. Saa gik han op i Præstegaarden for at prøve sin Lykke der, og kom lidt efter med det for mig saa gunstige Resultat at de gamle Præstefolk vilde nok tage imod Kaptajnen, saa vi kunde nøjes med en af Underofficererne. Hurra! Saa var jeg over den Kalamitet. Sognefogden fik en Snaps Solbærrum og en Cigar - jeg kunde næsten have kysset ham af bare Glæde og Hjærtelettelse - den rare gode Mand.

Den næste Dag, henimod Aften, arriverede Sergent Petersen, en pæn, beskedne, stille Underofficer, der meget hurtigt fandt sig til Rette i sine beskedne Omgivelser. Det var noget saa nyt og uvant at se en uniformeret Person paa vor Egn, endsige hele fem. Om Morgenen tidlig mellem fem og seks, naar jeg stod i Spisekammeret for at sørge for Proviant til Folkene i Marken, kørte denne lille Stab ud med lange Nivelleringsredskaber og andre Grejer. Foran i Charabanc'en hos Kusken sad Kaptajnen - ligesom lidt morgenstram i den kolde Sommermorgen, bag i Vognen sad de andre med de før omtalte hvide Stænger, der ragede op som smaa Flagstænger - yderst sad de to Menige, der naturligvis skulde være parate, naar Vognen holdt og tage imod Redskaberne. Naar jeg saa ikke kunde se dem længere, lod jeg Gardinet falde for og prøvede at styre min Nysgerrighed, til Sergenten kom hjem. Jeg sørgede altid for at Stine Kokkepige gav ham et godt Maaltid Mad - hvilket jeg syntes var mest passende, at hun gjorde. Jeg var ikke fri for at have Ambitioner i Kraft af at være Husets Datter og ovenikøbet den, der under Moders Svaghedstilstand stod for det hele. Men en Kop Kaffe kunde jeg nok, uden at det gik min Ære for nær, selv bringe

ham og saa maaske faa at vide, hvad det var for en dyrebar Mahogni Kasse han saa uhyre forsigtig sad med paa sit Skød, naar de kørte ud.

Det lykkedes mig ogsaa en Dag at faa min Nysgerrighed tilfredsstillet, og Sergenten fortalte mig, med en forsigtig, næsten ærbødig Mine, at Skatten han vogtede i den Mahogni Kasse var en meget stor og meget fin Kikkert fra Zeiss i Jena, der havde kostet 3.000.- Kr. og var folsom for alle Bevægelser, saa han altid maatte sidde med den paa Skødet, ogsaa i Toget. Den kunde ogsaa bruges til astronomiske Undersøgelser, hvilket Kaptajnen foretog hen paa Efteraaret, naar Aftenerne blev lange og mørke og Stjernerne tindrede deroppe i det dybe, sorte Himmelrum. Jeg blev meget imponeret over den dyre Kikkert - 3.000.- Kr. - det var mange Penge! Men det med Stjernerne lød ret romantisk; om man bare en Gang kunde faa Lov at kigge i saadan en Vidunderting, der endogsaa kunde trække Himlens Stjerner nærmere, ikke at tale om Maanen, som Sergenten sagde blev saa stor og klar, at man tydeligt saa Bjergene paa den, og Kanten var ikke jævn og glat som man sér med de blotte Øjne, men løb ud og ind, som en Strandbred - hvor maatte det være interessant og morsomt at lege med den Videnskab, som Sergent Petersen kaldte for den fineste i Verden! og hvis Navn var "Gradmaalingen", men da den var international og strakte sig over hele Jordkloden, og her i Mellemeuropa udgik fra Potsdam, kaldtes den ogsaa "Erdmessung."

Jeg var meget imponeret af den Forklaring, men forøvrigt ikke meget klogere, udover, at jeg forstod, at det var Opmaaling, men hvordan og hvorfor gik over min Forstand. Men ét kunde jeg forstaa, at det ikke havde noget med Krig at gøre, og det var jeg glad ved, for Krig betød Død og Rædsel, og at de slemme Tyskere havde taget Sønderjyllands fra os. Vi var ikke længere borte fra de sorte og hvide Grænsepæle, end at Søn-

denvinden ligesom bar deres Klager op til os, i det gamle Land. Og saa nynnede jeg Holger Drachmanns Sange fra "Derovre fra Grænsen", "De vog dem, de grov dem" o.s.v., der lige var udkommen og blev sunget over det ganske Land.

Den næste Morgen da Charabanc'en rullede forbi, saa jeg endnu mere interesseret og længere efter den, end de første Morgener. Sergent Petersen saa mest vaagen ud af hele det lille Kompagni - men han vogtede jo ogsaa paa Skatten, de 3.000.- Kr. Jeg syntes næsten, det var som et Eventyr af H.C. Andersen. Om man bare en Gang kunde komme til at se i den fine Kikkert og maaske kunde opdage, hvad der foregik paa Maanen - men hvorledes skulde det ske?

Saaledes gik vel omtrent en Uge. Hver Morgen saa jeg de uniformerede Personer køre afsted med Skatkisten og de lange Nivellérstænger, saa regelmæssig, som naar jeg var færdig med min Morgengerning og kunde tage et lille Hvil og Passiar med min gode Broder, inden vi begge tog fat paa Dagens Arbejde i Høstens travle Tid. Saa var Ugen forbi, og vi naaede Søndag - Sergent Petersen blev hjemme og tog sig en ordentlig Morgenlur, og jeg fik op ad Dagen Jens til at sadle den "Røde" og red vest paa, ud til de Randbøl Bakker, til "Præstens Helle".

Baade Røde og jeg var varme af den raske Tur og den dejlige lune Sommervind, der strøg ind over Heden. Nu skulde vi hvile begge to. Røde fik Bidslet af, saa den kunde nyde det saftige Græs i Dalbunden; og jeg lagde mig lidt højere op i den tørre Lyng - hvor var der dejligt i "Præstens Helle". Stilheden blev kun afbrudt af forskellige Fuglelyde, som jeg søgte at skelne fra hinanden. Min Fætter, Otto Helms, den senere Overlæge og store Ornitolog, havde lært mig Fuglenes Fløjten og deres Navne at kende. Fra Børn af havde vi fulgtes i Have og Skov - ude i Bygholms Park og ved Stensballe og Boller Gods og Skove. Jeg holdt saa meget af den Fætter og delte ganske hans Interesser. Nu laa jeg og tænkte paa, hvad han havde lært

mig. Han var bleven Student for to Aar siden og var nu i København for at studere Medicin. Vore Veje var skiltes, han, den kønne, slanke Yngling, vilde sikkert blive en af de mærkelige Trækfugle, som han havde lært mig saa meget om, medens jeg nok kun blev en lille Hjemmefugl, en lille Graaspurv, der holdt til ved Gaard og Lade! Hvorledes skulde jeg komme ud i den store vide Verden? Jeg følte en lidt melankolsk Ensomhedsstemning her i denne stille Hededal. I det samme horte jeg Rylen fløjte og en Flok Hejrer sejlede hen over mig højt oppe i Luften, det flotteste Syn man kan tænke sig, og det forjog straks min lidt vemodige Stemning.

Træt af Turen og det stærke Solskin samt Lyngblomsternes lette krydrede Duft blandet med Gyvel og Timian maa jeg være slumret ind. Halvt i Drømme havde jeg Følelsen af, at Nogen saa paa mig, jeg slog Øjnene op - og der stod han, Kaptajnen, lidt oppe paa Bakken; de lyseblaa Benklæder var næsten dækket af en smeldende gul Gyvelbusk. Da han saa jeg vaagnede, trak han sig hurtigt tilbage med en let Haandbevægelse til sin Uniformhue.

Min første Tanke var Forbavselse over, at en Fremmed havde fundet min Yndlingsplet "Præstens Helle". Den næste var en Slags Flovhed over, at jeg var beluret i mine Drømmerier, den tredie var, hurtigst muligt at faa fat i den Røde og komme hjem. Uvilkaarligt havde jeg en instinktiv Skamfølelse over for den Mand, jeg i Virkeligheden havde behandlet illoyalt ved i Kompagni med Sognefogden, den skikkelige Asmus Gertsen, at faa ham prakket op i Præstegaarden - for selv at blive fri. Hvad mon han vilde tænke, om han fik det at vide? Og hvor let kunde det ikke ske. Rygtet flød saa let i denne afsides Egn, hvor alle kendte hinanden. Jeg begyndte at forstaa, at jeg maaske havde baaret mig forkert ad - men nu var det for sent. Gjort Gerning staar ikke til at ændre.

Den næste Dag, Mandag, var det en Brandstorm. Alle Sommer-

æblerne raslede ned i Haven. Sergenten var hjemme hele Dagen - i saadant Vejr kunde der ikke maales, saa det var en ekstra Fridag. Hen paa Eftermiddagen fik vi Besøg af gode Venner fra Nabsognet, to Brødre, Proprietærene B... . Jeg gik nede i Haven og samlede de nedfaldne Æbler op i mit Forklæde. Da ser jeg min Far komme gaende med Kaptajn Ramussen, der forgæves havde opsøgt Sergenten. Efter god landlig Skik og jydsk Gæstfrihed blev han straks indbudt til at spise til Aften, hvilket han imødekom med synlig Glæde. Der var vist ikke videre morsomt hos de gamle Præstefolk, der den Sommer ikke havde Ungdommen hjemme. Der stod jeg, som en anden Eva, om end ikke med den forbudne Frugt, saa med Forklædet fuldt af røde og gule Æbler, da Far og Kaptajnen kom hen imod mig. Jeg kunde ikke undgaa at møde dem. Jeg mærkede, at den Mand, som jeg af alle Kræfter havde søgt at undgaa, kom mig nærmere ind paa Livet - i Gaar i "Præstens Helle" og i Dag!

"Det er min yngste Datter," hørte jeg Far sige. Jeg saa ind i et Par Øjne, der ligesom sagde: "Det véd jeg -". "Præstens Helle" tænkte jeg. Hurtigt samlede jeg Forklædet sammen med min venstre Haand, idet jeg rakte ham min højre. "Maa jeg faa et af Deres Æbler, Frøken Jung?" sagde han, "jeg holder saa meget af Frugt." Hurtig rakte jeg ham det bedste Æble, som han straks begyndte at spise, mens han smilte til mig, som vilde han sige: "Vi to skal nok blive gode Venner." Min Frygt begyndte at fortage sig lidt; han var slet ikke afskrækkende, ikke et Ord om, at han havde set mig Dagen før, ej heller om, at han skulde have været indkvarteret paa Egtvedgaard - saa havde han maaske dog ikke faaet det at vide? Det vilde være uhyre behageligt. Saa fulgtes vi ad op mod Huset, han var nærmest lille, tætbygget og sund af Udseende. I Grunden slet ikke mit Idéal, der skulde være høj, mørk og slank. Men hvor sad den Uniform godt, ikke en Fold paa de lyseblaa Benklæder,

og ligesaadan den mørkeblaa Frakke med de skinnende blanke Knapper og rød Krave.

Efter Aftensbordet sad vi samlede i Dagligstuen - Herrerne fik Toddy (Cognac, Sukker og Vand). Jeg lagde Mærke til, at den fremmede Kaptajn ikke røg, som de andre Herrer, og hans Toddy, som de selv melerede, var mest Sukkervand. Forøvrigt saa jeg ikke videre til ham den Aften, da han sad i Baggrunden og talte med Far og vore Gæster. Jeg sad ved Bordet under Lampen med et Haandarbejde - men mærkede godt at hans Øjne ofte hvilede paa mig - dette mærkelige skarpe Blik, der havde vækket mig i "Præstens Helle", men paa samme Tid, som var der en Spøgefugl, en Drillekrog i hvert Øje. Klokken ti tog han Afsked efter Indbydelse til at komme snart igen.

I Sandhed, den Indbydelse var ikke forgæves, thi herefter, naar Klokken var henimod otte Aften arriverede Kaptajnen til den obligate Toddy. Ofte kom han i sin Arbejdsdragt - den var af grovere Kvalitet, og lange Ridestøvler, men altid sad det, som var det støbt til Figuren.

Det hændte sig paa det Tidspunkt, at Feriegæsterne fra Horsens var rejst tilbage, og der var kun min næstældste Broders Forlovede, en ung Kobenhavnerdame. Deres Forlovelse var lige bleven deklareret efter det sædvanlige Mønster med Kort, Ringe og saa videre. Hun hed Frederikke Gerlach og var et Aar ældre end jeg. Min Broder, der var udlært i Boghandlerfaget, havde bragt hende til Egtvedgaard for at hun kunde lære sin tilkommende jydsk Familie at kende. Selv rejste han efter nogle Dages Forløb tilbage til sin Stilling hos Boghandler Schultz i Aalborg. Til Vinteren skulde han begynde sin egen Forretning i den lille nænsomme By Skive oppe ved Limfjorden - og gik den godt, skulde de snart have Bryllup.

Ak, hvor vi var forskellige hun og jeg. Og lige svært for os begge var det at komme paa Talefod med hinanden. Hun, der var Datter af en Possementmager i Grønnegade (en glimrende

Stilling midt i en Klunketid) havde tidligt mistet sin Moder. Faderen havde giftet sig igen, saa hun havde Stedmoder. Skikkelige brave Forretningsfolk, der kun tænkte paa at lave tykke ballede Klunker, fæste Snore og flotte Frynser for derigennem at tjene saa mange Penge, at de paa deres ældre Dage kunde trække sig tilbage i en lille Villa paa en af Frederiksbergs Sideveje. Alene vort Hjem maa have forekommet hende tomt og fattigt, naar hun kom fra den overpolstrede, overklunkede Rede i den indre Bydel af København, hvor Husene var saa høje og tæt paa hinanden, saa ikke et friskt Vindpust kunde naa ned i Gadens Dyb.

I mit Barndomshjem med de hvidskurede Gulve, med Moders Kludetæpper - Mage til Svenskernes Trasmatter - om Vinteren, men om Sommeren kun smaa flettede Tæpper - Moders egen Opfindelse, som jeg aldrig har set andre Steder, med enkelte Møbler og de klare Sommergardiner, der viftede for den lette Sommervind, maa hun vist have haft samme Fornemmelse, som hvis man tog en lille Kanariefugl fra sit lune Bur og satte den ud paa en Lyngtue i den store Hede.

Det var nu det rent udvendige, men hvor var vi dog i hendes Øjne nogle mærkelige Skabninger. - Tænk, vi talte rent ud om alle Ting. Den første Gang jeg nævnede Storken, der netop kom flyvende hjem til sin Rede med Kroen fuld af Mad til Ungerne - rødmede hun i sine sarte Kinder - og bad mig bag efter, da vi var ene, om aldrig at nævne Storken naar hendes Forlovede - min Broder - var tilstede. "Men hvorfor det," udbrød jeg kanske forbauset. "Jo, for den siger man jo kommer med de smaa Børn." "Og hvad sa?" sagde jeg ganske desorienteret. "Jo, for det er saa flovt." Men rent galt var det med alle de Formerelser, der næsten hver Dag sker paa en Gaard og som altid blev gjort til Omtale paa den jævreste og naturligste Maade. At en So kunde være saa upassende at faa tolv Grise, og vi endnu mere upassende at tale om det ikke helt almindelige

Tilfælde, var efter hendes Begreber en frygtelig Uanstændighed. Saa rødmede hun helt op til Haarrødderne og styrtede ud af Stuen. Men jeg opdagede jo efterhaanden, at det kun var en Form for Komodispil over for det saakaldt "stærkere Kon", over for hvem man blufærdigt maatte rødme, naar sligt kom paa Tale. Nej! vi forstod hinanden saare lidt. - Jeg syntes hun var en Snerpe, og hun har sikkert fundet, at jeg var en meget frivol kvinde.

Min gode Broder Johannes, der ellers vogtede saa godt paa sin lille Søster, var mærkværdigvis temmelig sorgløs og ligegyldig over Kaptajns daglige Besog - han var meget optaget af Høsten, nogle Dyrskuer og sligt. Men var han ligegyldig, saa var min Mor saa meget mere paa Vagt, og deri fik hun en god Støtte af sin tilkommende Svigerdatter. Aldrig kunde jeg gaa et Skridt uden for Hjemmet, før jeg havde hende i Hælene. Støt sad hun i Dagligstuen om Aftenen med et lille fint Broderi, saa længe Kaptajnen var der - og Moder ligesaa, om de end var nok saa søvnige. I Grunden syntes jeg ikke der var Grund til at blive søvnig, for Kaptajnen var en udmærket fortæller og havde oplevet meget; navnlig Spogelseshistorier fra de mange gamle Herregaarde, hvor han havde boet, kunde nok vække en op. Han fortalte dem paa en meget langsom Maade, der netop virkede saare spændende, og dernæst fortalte han dem paa en Maade, saa man maatte antage, at han selv troede paa dem. Men jeg syntes nok at kunne iagttage baade Drillekrogen og Skælmen i hans Øjne. Det var kun for at holde Mor og hendes Svigerdatter vaagen.

Det var hen i August - Aftenerne var ikke lange, men dog tilstrækkelig lange til et Par Timers Samling om Lampen ved det runde Bord. En Aften kom Familiealbummet frem. Kaptajnen sad og bladede i det, som om det interesserede ham uhyre at se de mange gamle Grandtanter, Onkler, Bedstefædre og Mødre - men jeg lagde Mærke til, at naar han troede sig ubemærket, bladede

jeg lagde Mærke til, at naar han troede sig ubemærket, bladede han hurtigt hen til den Side, hvor Billederne af mig var, lige fra jeg var en lille Pige og til det sidste Fotografi, der var taget Aaret før i Odense paa Gennemrejse fra min Langelands-tur - og der lagde han sin Finger, for stadig at kunne vende tilbage, naar Øjeblikket gaves.

Han var meget længe om at gennemse det Album, og Klokken var et Kvarter over ti, inden han tog Afsked. Den næste Aften kom min lille Københavnersvigerinde med sit Stambogsalbum, hvori hendes Veninder havde skrevet deres naive smaa Udgydelser i Vers og Prosa om evig Troskab og Venskab til deres Dages Ende. Saa rørende sentimentalt var det prentet med lidt kejtet Skoleskrift. Intet Under at Ejerinden betragtede den som sin største Skat.

Hun opfordrede Kaptajn Rasmussen til ogsaa at give sit Bidrag til denne værdifulde Samling. Efter at have bladet og læst lidt i den, paastod han beskedent, at han slet ikke turde konkurrere eller præstere noget i et Værk af et saa poetisk Format. Nu blev den lille Svigerinde ivrig og bad ham indtrængende om bare et lille Bidrag til hendes Stambog.

Endelig gav Kaptajnen efter - og med den flotteste faste Haandskrift, som var det prentet, stod der:

*Lille Peer Lassen af Lem
han havde Gæslinger fem.
Der kom en Glente, O, Ve,
den tog de tre.
Der kom en So,
hun tog de to.
Sig mig min Ven, hvor mange igen?
Gaaen og Gæsen og lille Peer Lassen!*

Stakkels lille Svigerinde, da hun saa Verset, blev hun først rød og saa bleg og med sin Skat i Armen, foer hun op i Gæste-

værelset, hvor hun med stor Harme rev det profane Ark ud af sit kostbare Værk - hun var ikke anlagt for Humor. Næste Morgen fandt jeg det foragtede Blad ligge fortrampet og mishandlet i Gæsteværelset. Jeg tog det og gemte det i mange Aar. Men jeg tror det varede endnu flere Aar, inden min gode Svigerinde glemte den fæle Maade, hvorpaa hendes værdifulde Poesialbum var blevet profaneret. Man skal aldrig tvinge en Mand, der har en Drillekrog i Øjnene til at skrive Vers. Jeg haaber det blev hende en Lære.

Efter den Episode blev hun endnu mere omhyggelig til efter Moders Ordre at følge mig, dersom jeg for Eksempel en Aftenstund ved 6 à 7 Tiden vilde gaa hen ad Landevejen, der adskilte Præstens og vor Have. Jeg kunde jo møde den "slemme" Mand, og det kunde aldrig gaa an. Paa den Maade var det umuligt for os at veksle to Ord i Enrum.

Denne Spændetrøje, der blev lagt om mig, æggede mig netop til Trods, og der har vel aldrig eksisteret den unge Mand eller Kvinde der, naar Amor begyndte at spænde sin Bue, ikke finder paa et Raad til at narre Omgivelserne og Plageaanderne. Men Dagene gik og blev kortere og kortere. Folk begyndte at tale om, at "den Kaptajn" blev længere i Kvarter i Egtved end andre Steder. - Mon han da aldrig vilde flytte o.s.v. Sladren løb som altid, naar der sker noget usædvanligt. Fuldstændig sorgløs passede jeg min Gerning som sædvanlig, der nu, da Høsten omtrent var forbi, var lettere, da Pigerne ikke mere blev taget med i Marken. Det var et smukt Eftersommervejr, hverken for varmt eller for koldt, selv Aftenerne var helt lune som ved Midsommertid.

Hvor jeg elskede disse halvdunkle Aftener, naar Solen var gaaet ned, og Maanen endnu ikke havde vist sig. Jeg vilde saa gerne drive rundt i Haven, langs med Toften og ned til Bækken - men altid havde jeg den paapasselige Svigerinde i Hælene. Var det nu nødvendigt, og var det klogt af min kære

Familie at gøre et Nummer ud af noget, jeg knap selv lagde videre Betydning i? Ganske vist havde jeg ikke kunnet undgaa at lægge Mærke til, at jeg havde gjort et vist Indtryk paa den fremmede Kaptajn! Naar hans Øjne hvilede næsten spørgende paa mig, eller han stadig vendte Blikket mod mit Billede i Familiealbummet - saa slog jeg Øjnene ned over mit Haandarbejde eller rejste mig og gik ned i Haven. Hvorfor fulgte han ikke efter mig? Hvorfor fik vi aldrig Lov til at veksle et Ord paa Tomandshaand? Nej, det skulde Mor og Svigerinden nok passe paa.

Til Moders Undskyldning tjente, at hun havde oplevet baade 48 og 64 - havde set hvorledes Officererne i Løbet af tre Dages Indkvartering kunde tænde Hjerterne i Brand hos de unge Godsejerdøtre, for derpaa at drage videre til nye Eventyr; og nu vilde hun forskaane sin lille Pige for den Slags Skuffelser.

Der gik det Rygte, at nu - en af Dagene - vilde Kaptajnen og hans Mandskab flytte vest paa - Sergent Petersen bekræftede det, og Moder og Svigerinden aandede lettet op - jeg selv var nærmest ligeglad. Og dog maaske? Ved denne beroligende Meddelelse havde min gode Moder og Svigerinde modtaget en Indbydelse til Eftermiddagskaffe hos en af Naboerne. Jeg havde undslaaet at gaa med og gav til Grund noget presserende Arbejde med Frugtsyltning. Mit Arbejde overlod jeg imidlertid snart til Kokkepigen og gik ud i Haven - frem og tilbage i den lange Gang, der var skjult af Vejen med en høj kraftig Syrénhæk. Pludselig dalede et Brev ned for mine Fødder. Da jeg bukkede mig og tog det op, hørte jeg Skridt fjerne sig paa Landevejen i Retning mod Præstegaardshaven.

Saa havde jeg alligevel ikke været saa godt skjult, som jeg tænkte mig. Hurtigt gemte jeg Brevet inden for min Bluse og ilede op paa mit Værelse. Hvor heldigt at jeg for en Gangs Skyld var alene, thi nægtes kan det ikke, at dette sirlige Brev med den faste smukke Udskrift bragte mig lidt ud af min sæd-

vanlige Ro og Ligevægt. Var det nu et af disse dumme Frierbreve - var han ligesom alle de andre? Nej, det var umuligt. Dertil var han for klog og verdenserfaren. Jeg havde med sædvanlig kvindelig Nysgerrighed, og maaske ogsaa med usædvanlig Interesse, faaet en Del Oplysninger af den skikkelige Sergent Petersen om hans Kaptajn, der alle tydede paa stor Respekt og Hengivenhed for deres dygtige Overordnede. Havde maaske den brave Underofficer - uden at vide det - pustet til den Flamme, der stundom ulmer mellem Mand og Kvinde, og ogsaa givet mig et godt Skudsmaal. Det var jo mig, der sørgede for, at han altid fik et Maaltid god varm Mad, selv om han kom hjem fra sit Arbejde længe efter de reglementerede Maaltider paa Egtvedgaard? Havde han ubevidst været en Slags Ariadnetraad mellem sin Chef Kaptajnen og mig? Selv havde jeg nu ogsaa givet Anledning til at Kaptajnen havde turdet vove dette dristige Skridt at sende et Brev over Syrénhækken. En Lørdag Aften havde han nemlig sagt, om han om Søndagen maatte spørge min Moder, om jeg maatte være hans Cicerone til den lille Hejlskovsø. Jeg havde hverken benægtet eller bekræftet det. Men da han kom Søndag Eftermiddag, stod jeg parat til at køre til en Koncert i Kolding sammen med to Veninder. Koncerten blev afholdt af Violinisten Johannes Nørvang, en Gaardmandssøn fra Nabosognet, der begunstiget af Kejsersinde Dagmar var blevet ansat i det Kejserslige Kapel i St. Petersborg.

Hver Sommer kom Johannes Nørvang hjem for at holde Ferie. Jeg havde flere Gange været sammen med ham, og han havde bebudet, at han gerne vilde aflægge Besøg paa Egtvedgaard, saa skulde vi spille sammen. Det blev nu aldrig til noget - heldigvis! Det var sikkert blevet en stor Skuffelse for ham og en Fiasko for mig. Han havde sendt mig Billetter til sin koncert, og Jens skulde køre os til Kolding.

Men da jeg saa Kaptajnens Ansigt, blev jeg slaaet af min daarligere Samvittighed. Det var nemlig præget af den største Skuf-

felse. næsten Bitterhed. Herregud, var det da saa slemt, at jeg gerne vilde høre min Landsmand, den berømte Violinist, spille? Jeg kunde vel nok en anden Gang faa Lejlighed til at vise Vej til Skovsøen. Men det maatte have været meget slemt, for jeg kunde ikke glemme den Mine, hvormed han sagde Farvel og hurtigt gik sin Vej.

Jeg morede mig slet ikke den Aften paa Koncerten, for hele Tiden tænkte jeg paa Skovsøen, paa Kaptajnens lidt bebrejdende skuffede Mine - nej, man morer sig ikke, naar man har daarlig Samvittighed. Ikke en Gang de skønne Toner af Mozart, Beethoven og andre store Komponister, der blev spillet mesterligt paa den fine Violin, kunde dulme min Utilfredshed med mig selv.

Paa Køreturen hjem betroede jeg, paa ægte Ungpigevis, mine Veninder, at jeg egentlig halvt havde lovet Kaptajnen at gaa med ham til Skovsøen, og at han vist var blevet vred over, at jeg tog til Koncerten. Men hvad brød jeg mig om det? Han maatte dog ikke bilde sig ind, at jeg vilde lade den skønne Koncert gaa fra mig o.s.v. De to Veninder var fuldstændig indforstaaet med mig. Man skulde rigtignok ikke lade sig kommandere af saadan en Officer, hvad bildte han sig ind? - den Vigtigpeter! Og skønt jeg lo kampberedt ud i den skønne Sommernat - saa trøstede denne Bekendelse mig egentlig ikke; inderst inde havde jeg en Følelse, som naar jeg som lille Pige havde stjaalet Sukker fra Moders Sukkerskaal, eller gjort noget andet galt.

Og nu sad jeg ved min lille Skrivepult og turde næsten ikke aabne Brevet med den sirlige faste Udskrift. Tusinde Tanker væltede ind paa mig, da jeg endelig tog Papirkniven og aabnede det. Otte tætskrevne Sider med smaa bitte Bogstaver, der stod som var de prentede. Det var en moden Mands Erklæring, holdt i den smukkeste Form, om den lille Pige han første Gang saa liggende i "Præstens Helle", der straks havde vakt hans Inter-

esse. Og hvórledes denne Interesse var vokset til saa dybe Følelser, at han kunde ikke forlade Egnen uden at have talt med mig om fortsat Bekendtskab. Det var Gudskelov ikke et Frierbrev - "Lille Dori" skulde have frie Hænder. Han fortalte ogsaa, at da han første Gang saa mig derude i Lyngbakkerne, troede han, at jeg kun var 16 Åar. - Han gjorde mange Undskyldninger, fordi han havde vovet at belure en voksen Dame, men han havde paa lang Afstand set mig komme ridende i strakt Galop, hvilket var et sjældent Syn i de temmelig øde Egne. Hans Nysgerrighed blev vakt, og han fulgte efter, og da han til sin Forskrækkelse saa den røde Hest uden Rytter, frygtede han en Ulykke. Han saa mig imidlertid ligge fredeligt som sovende nede i Dalen, og da jeg paa en Gang rejste mig som intet var paa Færde, fortrød han, at han havde dristet sig saa langt frem - men der var da intet andet at gøre end hurtigt Retræte. Der stod meget paa de tætskrevne Sider i dette mærkelige Brev. Det vigtigste var dog hans Bon om at møde ham om Aftenen mellem ti og elleve i Haven ved den hvide Bæk i Syrénlysthuset. Saa kom der mange angergivne Undskyldninger om, at han kunde friste en ung Dame til et saa upassende Skridt som et Stævnemøde, som han meget godt vidste var en daarlig Form for Bekendtskab. Men i Morgen rejste han bort, og det laa nu i mine Hænder, om han nogensinde kom igen. En Gang maatte han have Lov til at være ganske ene med mig, se mit smukke Ansigt med de bløde Lokkers Fald, høre min søde Stemme, som han aldrig kunde glemme. Det var øjensynligt at Følelserne havde taget Overhaand over den kloge Mand. Dette tiltalte mig dog meget mere, end naar han talte om, at han var en gammel Mand, der aldrig burde tænke paa, at en ung og smuk Pige kunde komme til at holde af ham, endsige fatte Kærlighed til ham.

Jeg læste Brevet igennem et Par Gange og gemte det saa i min Pult. Der var jo endnu nogle Timer til at tænke over dette

højest farlige Problem. Klokken otte kom Kaptajnen for at sige Farvel og takke for den store Gæstfrihed, der var vist ham. Min Moder var yderst venlig imod ham - han blev kun kort Tid - han skulde hjem at pakke og tilligemed gøre Afskedsvisit hos Doktorfamilien, hvor han en Gang havde været bedt til Middag. Mine Forældre gik i Seng som sædvanligt Klokken ti, og Svigerinden ligeledes. Nu var der jo Fred og ingen Fare for "den slemme Mand"!

Min Broder var borte et Par Dage, og jeg havde lovet ham at "lygte af" om Aftenen. Jeg tog Lygten for at lyse i de mørke Stalde - for ude var den unødvendig, det var det dejligste Fuldmaaneskin. Det var nu alligevel morsomt at blive komplimenteret for sin Skønhed. Og var det ikke ogsaa dejligt spændende at jeg, der for knap et Aar siden ikke kunde komme med paa Officers-Klunkeballet i Horsens, fordi jeg var fra Landet - nu havde en af de samme Officerers Skæbne i min Haand - saadan - næsten da.

Jeg tændte Lygten og gik op langs de drøvtyggende Køer. De laa alle ned og saa meget lidt indladende ud. Jeg saa efter, om Kresten Røgter havde lukket de rigtige Luger op og Dørene i. Jo, alt var i Orden. Saa gik jeg over Gaarden til Hestestalden - der var ikke en stærk Lugt af Ammoniak som om Vinteren - for alle Luger og Vinduer var aabne i den stille varme Sommernat. Jeg havde et Stykke Sukker med til den gamle Røde, som den spiste af min Haand. Paa en Gang slog jeg Armene om Rødes Hals og trykkede min Kind mod dens bløde Mule, idet jeg hviskede: "Røde, gør jeg noget galt, saa maa du hjælpe mig." Og Røde vrinskede ligesom samtykkende, og nu var jeg ikke mere bange.

Hurtigt sprang jeg ind med Staldlygten - kastede et let Shawl over Skulderen - for lidt køligt var det, nu Duggen faldt. Sikker paa at hele Gaarden sov gik jeg med sagte Skridt ind i Haven - stille lukkede jeg den trange Laage - jeg var jo paa

forbudne Veje. Det er forbistret hvor Gruset i en Havgang kan knirke - netop naar man gerne vil gaa stille. Men nu var jeg ved den store Græsplæne, hvor Dugdraaberne glimtede i Græsset. Nej, større Maane havde jeg aldrig set; jeg kom til at tænke paa H.C. Andersens Eventyr "Maanen fortæller". Vilde den maaske ogsaa en Gang fortælle om en lille Pige, en rigtig uartig lille Pige, der narrede sine Forældre og gik ud til en fremmed Mand - ja, hvorfor? Det vidste hun jo ikke selv; men var det ikke Begyndelsen til et Eventyr, som hendes Børnebørn en Gang om mange Aar kunde læse, naar de blev store nok til at forstaa det?

Syrénlysthuset var i "Rundbuestil" - åben for oven og ud mod den store Græsplæne, der skraanede let ned - med Udsigt helt til Engene og min lille rislende Bæk. I Maaneskin saa det endnu mere fortryllende ud end ved Dagslyset. Det var en rigtig Aften for Ellepiger og for - Stævnemøder! Jeg blev paa en Gang saa let og frejdig tilmode. Al denne Naturens hemmelighedsfulde Skønhed, der ligger i en maaneklar Aften, som jeg oftest maatte nyde alene, skulde jeg nu dele med en anden - var der da noget ondt i det? Sikkert ikke. Og med raske Skridt nærmede jeg mig det aftalte Sted. Først saa det ud, som der ingen var, men paa én Gang traadte Kaptajnen frem. Han havde staaet i Skygge bag de høje Buske. Maanen skinnede paa den smukke Uniform, i de blanke Knapper og lige i hans smilende Ansigt, da han gjorde stram Honnør og derefter rakte mig sin Haand førende mig hen til Bænken hvor vi satte os, enfin seuls - og nu da jeg endelig havde opfyldt hans længe nærrede Ønske en Gang at være ene med ham, saa sad vi en Stund stille, som fortryllet af Sommernattens koglende Spind, af Blomsternes Duft. Det var som Tid og Rum forsvandt, Fortid og Fremtid forsvandt, Frønder og Venner forsvandt, og vi levede og aandede kun i Nuet - vi var som ene i den store vide Verden - var som Adam og Eva, før de blev fordrevet fra Paradisets

Have. Der gik en lille Sky for Maanen - Fortryllelsen var hævet, nu vi ikke længere kunde se hinanden saa tydeligt. "Tak, Frøken," sagde Kaptajnen - "fordi De havde Mod til at komme - jeg var begyndt at frygte, da det gik over Tiden." Og jeg fortalte ham saa om mine Aftenpligter, naar min Broder ikke var hjemme. Om at agere "Lygtemand" i Staldene og se efter at alt var i Orden og saa videre. "Og Pligten frem for alt, ikke sandt, Herr Kaptajn," sagde jeg med den Alvor, som en tyveaarig ung Pige nu en Gang kan lægge i sin barnlig bløde Stemme. Han saa forbavset paa mig; han havde sikkert aldrig tænkt sig, at jeg spinkle Pigebarn havde Pligter hos de store klodsede Dyr i Staldene.

Men nu var Munden kommet paa Gled, og vi talte sammen som gode Venner, der har kendt hinanden længe. Paa en Gang i en lille Pause sagde Kaptajnen, idet han bøjede sig lidt henimod mig. "Sig mig Frøken Jung, hvorfor vilde De egentlig ikke have mig i Kvarter?" Aa, Du gamle gode Maane, hvorfor gik Du ikke bag en Sky, saa han ikke kunde se Rødmen stige op i mine Kinder. Det var en Overrumpling, som jeg i dette Øjeblik ikke var forberedt paa. Det var som Fjenden var kommen ind i min Lejr, og jeg stod uden Vaaben til at forsvare mig.

Jeg kom imidlertid med den samme Forklaring, som jeg havde givet den brave Sognefoged: Om de optagne Gæsteværelser, saa vi kun havde Selekkammerværelset til Raadighed, og det kunde vi dog ikke tilbyde en velbaaren Kaptajn i den danske Generalstab, om Høsten med dens meget Arbejde og meget mere. Han sad ganske smilende og saa slet ikke vred ud - tværtimod! "Kære Frøken, jeg har slet ikke noget imod, at De har værget Dem saa godt imod mig, naar De saa kapitulerer saa smukt som De har gjort ved at komme ud og sige Farvel til mig i Aften." Og idet han tog min Haand, sagde han: "Maa jeg ikke nok haabe, at vort Bekendtskab kan fortsættes. Som mig bekendt rider De jo en Tur hver Søndag - den Dag holder jeg Fridag -

send mig et Par Ord, hvor De rider hen, og jeg skal være der." Vi havde rejst os og gik lidt op og ned ad Gangen. Han fortsatte: "De ved sagtens hvad hele Landsbyen som ethvert lignende Samfund sladrer om, at jeg har udstrakt mit Ophold en hel Uge længere end jeg plejer - den rigtige Grund til dette for mig usædvanlige Skridt ved nu kun De og jeg. Jeg forstod godt Deres lidt spydige Bemærkning fra før, om at Pligten gaar frem for alt. For een Gangs Skyld har jeg svigtet denne udmærkede Teori - for Deres Skyld! Jeg maatte have Lov at tale med Dem, inden jeg rejste, og af Deres egen Mund høre om De har Lyst at fortsætte Bekendtskabet. Jeg tror, vi vil blive gode Venner - men vi maa have Lov at leve vort eget Liv, uden Indblanding fra vise Raad fra Slægt og Venner og endnu fjernere staaende." Han saa spørgende paa mig. Jeg havde gaaet lidt med bøjet Hoved, saa han ikke kunde se mine Øjne. - Nu slog jeg dem op og saa frejdigt paa ham. "Jeg skal spørge min gamle Røde! - Det er dog den, der paa sin Ryg skal bære mig saa langt, at vi er skjult for nysgerrige Blikke," svarede jeg. Jeg fortalte, at jeg ogsaa i Aften havde raadført mig med min Hest, forinden jeg bestemte mig for mit første Stævnemøde. Han lo ikke ad mig, men prøvede alligevel at slaa det hen i Spøg, idet han sagde: "Jeg tror virkelig, at Deres Hest ikke alene er Deres Ven, men ogsaa Deres fortrolige - kære Frøken." Jeg nikkede og svarede: "Den eneste jeg har - for Tiden." Trods hans spøgende Tone tror jeg dog, at han var glad over, at jeg i dette Forhold havde valgt min Ridehest til Fortrolig og ingen andre.

Vi havde igen nærmet os Lysthuset og satte os paa den hvide Bænk. Med Vilje satte jeg mig lidt i Skygge, fordi jeg forinden vi skiltes maatte fortælle ham - noget - der maaske helt vilde forandre hans Syn paa mig. Her gik han velsagtens og betragtede mig som et rent uskyldigt, uberørt Barn; han havde jo selv sagt, at han troede jeg kun var 16 Aar - den Dag han

saa mig der nede i "Præstens Helle". Men saaledes var det slet ikke. Jeg havde haft en Forelskelse, en dyb, brændende Kærlighed, der for en kort Tid havde svedet mine Vinger og bragt min Tro paa Menneskene og deres bedste Følelser helt ned paa Nulpunktet. En af min Broders Venner, en ung Bankmand fra Kolding, var blevet dødelig forelsket i mig, under et Ophold paa tre Dage hos fælles Venner i Nabsognet. Vi dansede hver Aften efter Dilettantkomedien. Han dansede guddommeligt og helst med mig. Jeg beundrede hans smukke, slanke Skikkelse, hans stærke Arme, der førte mig saa sikkert i Dansen. Vi var som én Rytme og kunde derfor holde længere ud end de andre. Og det hændte, at vi tilsidst dansede ganske ene i den store Sal, medens vore Venner forpustede, men beundrende, sad og saa paa os, der næsten ligesom ikke kunde blive trætte - selv i de mest anstrengende Danse. Jeg havde det Princip aldrig at danse de sidste Danse, fordi jeg daarlig taalte at komme ud i den kolde Vinterluft, naar jeg var overvættes varm. Da Champagnegaloppen lød, Tegnet paa Afdansning, sad han og jeg i et Sidekabinet. Det var den sidste Aften. Vi var unge, meget unge, vi var endnu varme efter Dansen, og saa skete det, der vist er sket hundrede Gange før og vil vedblive at ske saa længe Verden staar, at han slog Armene om min Hals og Skulder og gav mig et brændende Kys, medens hans hviskede søde Elskovsord i mine Øren. Jeg var svimmel, jeg var lykkelig, jeg elskede ham. Bag efter fik jeg lange velskrevne Breve fra ham. Han kom ogsaa til min Broders Foruroligelse ret ofte i mit Hjem - men saa kølnede det af. Brevene og Besøgene blev færre. Jeg var alt for fintfølende til ikke at mærke Forandringen. Og en Dag tog jeg ind til Kolding - turde han ikke bryde, saa vilde jeg, skønt det sved og brændte i mit stakkels Hjerter. Jeg opsøgte ham i hans Hjem. Den onde Samvittighed stod tydeligt at læse i hans Ansigt. Han havde leget med de bedste Følelser et Menneske

ejer - maaske ogsaa med sine egne. Kan hænde at jeg heller ikke var det gode Parti, han havde tænkt sig - han var jo en Bankmand, der vilde have Valuta for Pengene - hvem ved?

Alt dette fortalte jeg i korte Træk Kaptajnen, der under mit Skriftemaal havde siddet ganske stille og set ud over Græsplænen, hvor Dugdraaberne pyntede hvert Straa. Jeg havde siddet og set paa hans Ansigt, hvori ikke en Mine fortrak sig. Hverken Forbauselse, Skuffelse eller Vrede kunde jeg l se deri.

"Og saa gr d 'lille Dori' " - det var første Gang han nævnte mig ved Fornavn - "I nge, over sin falske Ven?" Jeg nikkede svagt med Hovedet. "Og nu mener De, at De aldrig mere kan elske." Jeg nikkede ganske lidt. Jeg saa der ligesom gled et lille forstaaende Smil over hans alvorlige Ansigt. Han tog min Haand og sagde: "K re lille Frøken, den Skuffelse De har lidt, kan ingen Mennesker værge sig imod og maaske er netop de bedste, med de sunde og  rlige Følelser, mest udsatte." En Kuldegysning rystede mine unge Lemmer - var det den lune Sommernat, der havde skiftet Temperatur, eller var det Minderne om mit unge Hj rtes dybe Skuffelse? Han mærkede det, slap forskrækket min Haand: "De fryser, jeg dumme gamle Mand, der kun tænker paa mig selv, paa den Glæde det er for mig at være sammen med Dem. Tilgiv mig, jeg vil for Eftertiden prøve at være fornuftigere." Jeg strakte min Haand ud til Afsked - han kysede den - men rettede sig pludselig op, gjorde Honnør - idet han sagde: "Paa Gensyn paa Sendag."

Med hurtige Skridt fjernede han sig; for Enden af Gangen vendte han sig endnu en Gang, hilste igen med Haanden til Officersshuen - et Spring over Haveg rden! Jeg vidste godt, der var et Sted, hvor det var meget lavt, ofte havde jeg selv brugt det som Passage til Præstegaarden, naar jeg havde travlt. Nu havde han ogsaa fundet denne Smutvej. Jeg hørte hans Skridt paa den haarde Chaussé! - og nu var de borte,

han maatte være i Præstegaardshaven - i sit kvarter. Jeg syntes paa een Gang, at han var ikke nær saa gammel, som jeg før havde forestillet mig. Hvor godt havde vi ikke talt sammen. Jeg saa ikke længere i ham den kloge alvorlige Videnskabsmand eller den strenge Officer. Jeg var ikke bange for ham mere. Da jeg gik igennem Gaardspladsen, hørte jeg fra Staldene Dyrenes begyndende Opvaagnen til den kommende Dag. Stampen og Klampen med Hovene - et søvniqt Brøl fra den store Tyr, Hanernes Galen og Hønsenes Kaglen. Lidt forskrækket passerede jeg stille forbi mine Forældres Sovekammervinduer. "Du skal ære din Fader og Moder, at det maa gaa Dig vel paa Jorden"! Men jeg havde jo i Virkeligheden ikke gjort andet, end hvad de og alle andre Mennesker maatte se - kunne jeg gøre for, at Lovene for en "passende" Omgangsform var saa taabelige, at to Mennesker, fordi de var af forskellige Køn, ikke maatte tale sammen med mindre de var forlovede og paa Tro og Love erklærede at holde af hinanden i Tid og Evighed. Men det var jo taabeligt, naar man ikke kendte hinanden mere end vi gjorde. Ikke alene mine Følelser, men langt mere min Fornuft stred imod - lad komme hvad der vilde, jeg brød med den dumme Konvention - om det skulde være med selve de ti Bud.

Den næste Formiddag drog Kaptajnen med sin Stab til deres nye Kvarter vest paa. Jeg tog pænt Afsked med den rare skikkelige Sergent Petersen - min Ariadne-
traad. Nu kom der en helt forunderlig
dejlig Tid, hvor jeg drømte mig
langt ind i Fantasiens
Vidunderrige.

FARMOR FORTÆLLER
Barndom og Ungdomsår
Copyright 1990
Ida Nielsen og Una Canger
Udgivet og trykt af
Forlaget ØRESUND
ISBN 87-88033-40-6

- Bogens fotos:**
- 1. Dori Jung, foto ca. 1885**
 - 2. Dori Rasmussen, f. Jung
fortæller til et barnebarn
under besættelsen**

